

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Kutno na lata 2021-2024

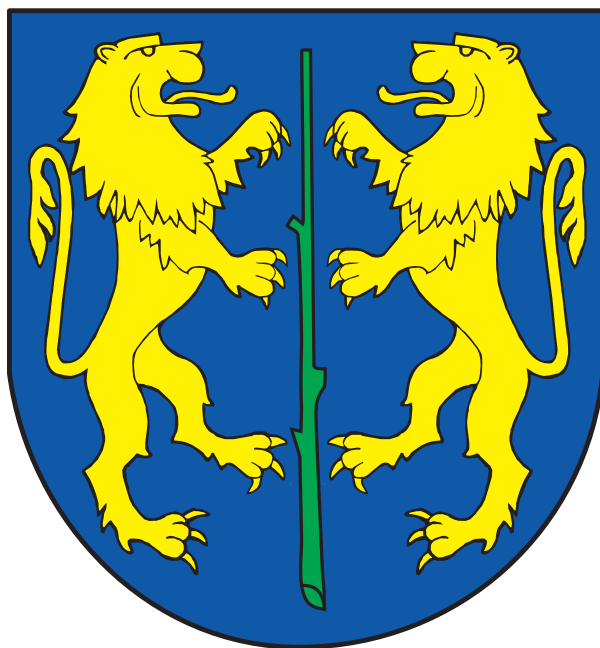

KUTNO
miasto róż

**„Gminny Program
Opieki nad Zabytkami Miasta Kutno
na lata 2021-2024”**

KUTNO
miasto róż

Kutno 2021

Spis treści

1.	Wstęp	6
2.	Uwarunkowania prawne gminnego programu opieki nad zabytkami	7
3.	Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce	8
4.	Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	12
4.1.	Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Kutno na lata 2021–2024 z dokumentami wykonanymi na poziomie krajowym, województwa łódzkiego i powiatu kutnowskiego.....	12
5.	Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	16
5.1.	Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Kutno na lata 2021-2024 z dokumentami obowiązującymi na poziomie gminy Miasto Kutno	16
5.2.	Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Miasta Kutno	20
5.2.1.	Zarys historii Kutna	20
5.2.2.	Krajobraz kulturowy	23
5.2.3.	Zabytki nieruchome	24
5.2.4.	Obiekty reprezentatywne i obiekty odznaczające się wyjątkowymi wartościami zabytkowymi dla gminy Miasta Kutno	29
5.2.5.	Obiekty zabytkowe o najwyższym znaczeniu dla gminy Miasta Kutno	34
5.2.6.	Zabytki ruchome	41
5.2.7.	Zabytki archeologiczne	41
5.2.8.	Zabytki w zbiorach muzealnych i innych.....	43
5.2.9.	Dziedzictwo niematerialne	44
5.2.10.	Kultura.....	47
5.3.	Zabytki objęte prawnymi formami ochrony.....	52
5.4.	Zabytki w gminnej ewidencji zabytków	53
6.	Ocena stanu dziedzictwa kulturowego miasta Kutno	74
6.1.	Ewaluacja Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Kutno na lata 2016–2019	75
6.2.	Diagnoza stanu dziedzictwa kulturowego Miasta Kutno opracowana w Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2020-2023	79
6.3.	Analiza szans i zagrożeń	82

7.	Założenia programowe Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Kutno na lata 2021-2024	84
7.1.	Priorytety Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Kutno na lata 2021-2024	85
7.2.	Kierunki działań i zadania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Kutno na lata 2021-2024.....	87
8.	Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami	94
9.	Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami	95
10.	Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami	96
11.	Bibliografia	99
12.	Załączniki	102

1. Wstęp

Przedmiotem opracowania „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Kutno na lata 2021-2024” jest dziedzictwo kulturowe w granicach administracyjnych miasta. Dziedzictwo kulturowe to ważny czynnik życia i działalności człowieka. Zabytki są nie tylko materialnym śladem przeszłości, lecz także cennym elementem kultury, przyczyniającym się do kształtowania przyjaznego otoczenia człowieka.

„Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Kutno na lata 2021-2024” (zwany GPOnZ 2021-2024 lub Programem) stanowi podstawę dla określenia – w perspektywie czterech lat – zasadniczych kierunków działań i zadań mających na celu przede wszystkim przyczynić się do zachowania lokalnego środowiska kulturowego, a także w miarę możliwości poprawy jego stanu. W działaniach samorządów lokalnych, podobnie jak w polityce państwa, istotne jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju i ładu przestrzennego oraz powiązanie ochrony zabytków z ochroną środowiska naturalnego. Sprawny i skuteczny system ochrony i opieki nad zabytkami powinien odbywać się przy udziale samorządów, właścicieli i użytkowników zabytków oraz mieszkańców i wspólnot lokalnych.

Przedstawiony poniżej Program jest drugą edycją dokumentu w tym zakresie i stanowi jego kontynuację. Program uwzględnia specyfikę oraz aktualne potrzeby Miasta Kutno. W celu opracowania diagnozy wykonano we własnym zakresie ogólną ewaluację pierwszej edycji Programu. Ponadto w GPOnZ 2021-2024 zaktualizowano informacje dotyczące dokumentów strategicznych oraz możliwości finansowania prac przy zabytkach.

Podczas opracowania dokumentu uwzględniono uwarunkowania prawne, zmieniające się tendencje w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego oraz aktualny stan zachowania wartości środowiska kulturowego Miasta Kutno opracowany w Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2020-2023.

Zabytki stanowią świadectwo historii i kultury lokalnej, regionalnej i narodowej. Celem programu jest określenie zasadniczych kierunków działań i zadań na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami, kształtowanie świadomości oraz uwrażliwienie mieszkańców Kutna na potrzeby związane z właściwym utrzymaniem i ochroną lokalnego środowiska kulturowego. Jest on adresowany głównie do społeczności lokalnej, która bezpośrednio odczuwać będzie efekty jego wdrażania. Dotyczy nie tylko właścicieli i użytkowników obszarów i obiektów zabytkowych, ale również wszystkich mieszkańców, gdyż zachowane i należycie pielęgnowane dziedzictwo kulturowe wyróżnia obszar miasta i przesądza o jego atrakcyjności.

Opracowanie i uchwalenie Programu będzie służyć rozwojowi Miasta Kutno. Dokument ten będzie pełnić ważną rolę społeczną, a jego konsekwentna realizacja stanie się istotnym czynnikiem rozwoju Miasta Kutno. Rezultatem realizacji Programu opieki nad zabytkami będzie także aktywniejsze zarządzanie zasobem stanowiącym dziedzictwo kulturowe Miasta Kutno. Wspólna dbałość o zachowanie wartości kulturowych wzmocni poczucie tożsamości, będzie wspierać identyfikację jednostki z tzw. małą ojczyzną, zacieśni procesy integracyjne w społeczności lokalnej, minimalizując niektóre negatywne skutki globalizacji.

Dobra współpraca środowisk samorządowych i konserwatorskich przy realizacji Programu, przyniesie wszystkim stronom wymierne korzyści: zachowanie dziedzictwa kulturowego dla przyszłych

pokoleń, poprawę stanu obiektów zabytkowych, zwiększenie atrakcyjności przestrzeni publicznych, rozwój społeczno-gospodarczy. Jednocześnie może przyczynić się do zwiększenia atrakcyjności regionu, podniesienia konkurencyjności oferowanych produktów turystycznych, a także szerszego od dotychczasowego wykorzystania potencjału związanego z zachowanym dziedzictwem kulturowym. Program, m.in. poprzez działania edukacyjne, wzbudzi w lokalnej społeczności świadomość wspólnoty kulturowej, roli i znaczenia lokalnych wartości i wspólnych korzeni.

Gminny Program Opieki Nad Zabytkami Miasta Kutno na lata 2021–2024 powstał w oparciu o wytyczne Narodowego Instytutu Dziedzictwa w Warszawie zawarte w Poradniku Metodycznym¹.

2. Uwarunkowania prawne gminnego programu opieki nad zabytkami

Sporządzenie gminnego programu opieki nad zabytkami jest wypełnieniem prawnego obowiązku samorządu gminnego, wynikającego z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (art. 87 ust 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami zwanej dalej ustawą). Ustawa wprowadza obowiązek sporządzenia programów opieki nad zabytkami przez samorządy – zarówno na szczeblu wojewódzkim, powiatowym jak i gminnym. Zgodnie z art. 87 ust. 1 ustawy prezydent miasta sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami, który po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków przyjmuje rada miasta. Program ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym, a z jego realizacji prezydent miasta sporządza co dwa lata sprawozdanie, które następnie przedstawia radzie miasta.

Szczegółowe cele gminnego programu opieki nad zabytkami zawarte są w art. 87 ust. 2 ustawy i należą do nich:

- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Biorąc pod uwagę inne zadania samorządu z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego, organ stanowiący gminy może udzielić dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwałę. Zadaniem własnym jednostki samorządu terytorialnego jest sprawowanie opieki nad zabytkami,

¹ „Gminny Program Opieki Nad Zabytkami. Poradnik metodyczny”, Warszawa, 2008 r.; opracowany przez zespół Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków.

w tym finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku, do którego tytuł prawny posiada.

Ponadto zadania własne gminy z zakresu kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami wpisane są w ustawie z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym w art. 7 ust. 9 pkt 9 - „*zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy (...) kultury, w tym (...) ochrony zabytków i opieki nad zabytkami*”.

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Strzeżenie dziedzictwa narodowego stanowi jedno z podstawowych zadań Rzeczypospolitej Polskiej, zdefiniowanych w art. 5 Konstytucji, obok ochrony niepodległości i nienaruszalności terytorialnej, zapewnienia wolności i praw człowieka i obywatela, bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony środowiska (Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.) Zgodnie z przepisami Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej ochrona zabytków jest obowiązkiem państwa i każdego obywatela:

- art. 5: „Rzeczpospolita Polska (...) strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”.
- art. 6 ust. 1: „Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju oraz (...) udziela pomocy Polakom zamieszkałym za granicą w zachowaniu ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym”.
- art. 86: „Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa”.

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami jest podstawowym aktem prawnym, szczegółowo regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce. Ustawa jako nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zabytki podzielono na 3 grupy. Pierwszą stanowią zabytki nieruchome, do których zaliczają się krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, a zwłaszcza kopalnie, huty, elektrownie i inne zakłady przemysłowe, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji. Druga grupa obejmuje zabytki ruchome: dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcje, numizmaty, militaria, sztandary, pieczęcie, odznaki, medale i ordery, wytwory techniki, materiały biblioteczne, instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej i rękodzieła oraz inne obiekty etnograficzne. Trzecią grupą są zabytki archeologiczne: pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska, kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ochronie mogą podlegać także nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Organami ochrony zabytków są:

- Minister Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu, w imieniu, którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków,
- wojewoda, w imieniu, którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków. Wojewoda, na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, może powierzyć w drodze porozumienia wykonywanie części kompetencji wojewódzkiego konserwatora zabytków gminom i powiatom, z wyjątkiem prowadzenia rejestru zabytków i wojewódzkiej ewidencji zabytków.

Ochrona zabytków polega na podejmowaniu przez administrację publiczną działań mających na celu zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie, zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków, udaremnienie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków, przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicą, kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków, uwzględnienie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Formami ochrony zabytków są: wpis do rejestru zabytków; uznanie za pomnik historii; utworzenie parku kulturowego; ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Inne akty prawne:

Ustawy:

- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Określa ona zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej oraz zakres i sposoby postępowania w sprawach przeznaczania terenów na określone cele oraz ustalania zasad ich zagospodarowania i zabudowy. Ustawa stanowi także, że w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym uwzględnia się wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane normuje działalność obejmującą sprawy projektowania, budowy, utrzymania i rozbiórki obiektów budowlanych oraz określającej zasady działania organów administracji publicznej w tych dziedzinach. Jej przepisy nie naruszają przepisów odrębnych, a w szczególności, między innymi o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami – w odniesieniu do obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów i obszarów objętych ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska, która stanowi między innymi o tym, że ochrona środowiska polega na zachowaniu wartości kulturowych.

- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, której przepisy określają między innymi kompetencje dotyczące wycinki i pielęgnacji drzew, na terenach objętych prawną ochroną konserwatorską.
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami. W jej rozumieniu celem publicznym jest między innymi: opieka nad nieruchomościami, stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Ustawa określa między innymi postępowanie wobec nieruchomości objętych prawną ochroną konserwatorską.
- Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, która mówi, że działalność kulturalna polega na upowszechnianiu i ochronie kultury (art. 1 ust. 1). Mecenat nad działalnością kulturalną sprawuje państwo i polega on na wspieraniu i promocji twórczości, edukacji i oświaty kulturalnej, działań i inicjatyw kulturalnych oraz opieki nad zabytkami. (art. 1 ust. 2). Mecenat nad działalnością kulturalną sprawują też jednostki samorządu terytorialnego (art. 1 ust. 4). Jednostki samorządu terytorialnego organizują działalność kulturalną, tworząc samorządowe instytucje kultury, dla których prowadzenie takiej działalności jest podstawowym celem statutowym. Prowadzenie działalności kulturalnej jest zadaniem własnym jednostek samorządu terytorialnego o charakterze obowiązkowym (art. 9 ust. 1, 2). Do podstawowych zadań instytucji kultury należy między innymi sprawowanie opieki nad zabytkami.
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. W ramach ustawy, gminy mogą wspierać działalność kulturalną związaną z ochroną zabytków i tradycji prowadzoną przez organizacje pozarządowe (między innymi stowarzyszenia).
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu, tzw. Ustawa Krajobrazowa. Ustawa definiuje pojęcie reklamy, szyldu, krajobrazu, krajobrazu kulturowego, krajobrazu priorytetowego. Nakłada też m.in. obowiązek sporządzania przez samorząd wojewódzki audytu krajobrazowego, w którym mają być zdefiniowane obszary krajobrazów priorytetowych, gdzie sejmik województwa ma mieć możliwość ustalania norm dotyczących wysokości, kształtu budynków i ewentualnego stosowania materiałów miejscowych lub tradycyjnej architektury. Ustawa wprowadza kary za nielegalne reklamy. Ponadto daje samorządom możliwość uchwalenia lokalnego kodeksu reklamowego, w którym określone zostaną zasady sytuowania m.in. nośników reklam.
- Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r.
- Ustawa prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r.
- Ustawa o samorządzie powiatowym z dnia 5 czerwca 1998 r.
- Ustawa o samorządzie województwa z dnia 5 czerwca 1998 r.
- Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r.

Ochronę zabytków przechowywanych w muzeach, bibliotekach i archiwach regulują:

- Ustawa o muzeach z dnia 21 listopada 1996 r. określająca podstawowe ramy i zasady funkcjonowania polskich muzeów. Według przepisów ustawy „Muzeum jest jednostką organizacyjną nie nastawioną na osiągnięcie zysku, której celem jest trwała ochrona dóbr kultury, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości hi-

storii, nauki i kultury polskiej oraz światowej, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwianie korzystania ze zgromadzonych zbiorów” (art. 1). Zgodnie z ustawą muzeum realizuje powyższe cele poprzez: „1) gromadzenie dóbr kultury w statutowo określonym zakresie; 2) katalogowanie i naukowe opracowywanie zgromadzonych muzealiów; 3) przechowywanie gromadzonych dóbr kultury, w warunkach zapewniających im właściwy stan zachowania i bezpieczeństwo, oraz magazynowanie ich w sposób dostępny do celów naukowych; 4) zabezpieczanie i konserwację muzealiów oraz, w miarę możliwości, zabezpieczanie stanowisk archeologicznych oraz innych nieruchomości kultury materialnej i przyrody; 5) urządzenie wystaw stałych i czasowych; 6) organizowanie badań, ekspedycji naukowych, w tym archeologicznych; 7) prowadzenie działalności edukacyjnej; 7a) popieranie i prowadzenie działalności artystycznej i upowszechniającej kulturę; 8) udostępnianie zbiorów do celów naukowych i edukacyjnych; 9) zapewnianie właściwych warunków zwiedzania oraz korzystania ze zbiorów i zgromadzonych informacji; 10) prowadzenie działalności wydawniczej” (art. 2). Gmina jako podmiot tworzący (lub przejmujący) muzeum zobowiązana jest do: 1) zapewnienia środków potrzebnych do utrzymania i rozwoju muzeum; 2) zapewnienia bezpieczeństwa zgromadzonym zbiorom; 3) sprawowania nadzoru nad muzeum.

- Ustawie o bibliotekach z dnia 27 czerwca 1997 r., mówiącej, iż biblioteki i ich zbiory stanowią dobro narodowe, służą zachowaniu dziedzictwa narodowego. Biblioteki organizują i zapewniają dostęp do zasobów dorobku nauki i kultury polskiej oraz światowej.
- Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy Ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach z dnia 14 lipca 1983 r.

Akty wykonawcze do Ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami:

- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczanego na zabytkach nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków.
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 1 kwietnia 2004 r. w sprawie nagród za odkrycie lub znalezienie zabytków archeologicznych.
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 12 maja 2004 r. w sprawie odznaki „Za opiekę nad zabytkami”.
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych.
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 10 maja 2004 r. w sprawie rzeczoznawców Ministra Kultury w zakresie opieki nad zabytkami.
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem.
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 27 lipca 2011 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych.
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 18 kwietnia 2011r. w sprawie wywozu zabytków za granicę.
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 stycznia 2014 r. w sprawie dotacji na badania archeologiczne.
- Rozporządzenie Ministra Kultury i dziedzictwa Narodowego z dnia 13 marca 2015 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych.
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 lipca 2015 r. w sprawie nagród za znalezienie zabytków lub materiałów archiwalnych.
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 19 sierpnia 2015 r. w sprawie krajowego rejestru utraconych dóbr kultury.

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

Zgodnie z Ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, podstawą do sporządzenia programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy jest ewidencja zabytków. Ustawa zobowiązuje gminy oraz wojewódzkiego konserwatora zabytków do tworzenia ewidencji zabytków. Program Opieki nad Zabytkami Miasta Kutno na lata 2021-2024 tworzony jest na podstawie gminnego rejestru zabytków Miasta Kutno i wojewódzkiej ewidencji zabytków, tworzonej przez Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, ewidencji gminnej, jak też miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz innych lokalnych dokumentów strategicznych Miasta Kutno.

4.1. Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Kutno na lata 2021-2024 z dokumentami wykonanymi na poziomie krajowym, województwa łódzkiego i powiatu kutnowskiego.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Kutno na lata 2021-2024 jest zgodny z założeniami polityki państwa w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami (są to różnego rodzaju strategie, studia i programy, które dotyczą problematyki ochrony i popularyzacji dziedzictwa kulturowego). Program zbieżny jest z dokumentami utworzonymi na poziomie krajowym, województwa łódzkiego i powiatu kutnowskiego. Cele te wymienione są w dokumentach przedstawionych w tabeli poniżej:

Wykaz dokumentów wykonanych na poziomie krajowym, wojewódzkim i powiatowym oraz uwarunkowania programowe

Na poziomie krajowym	Główne przesłanie
<p>„Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030”</p>	<p>Strategia stanowi kontynuację i aktualizację przyjętej uchwałą nr 61 Rady Ministrów z dnia 26 marca 2013 r. Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020.</p> <p>W rozdziale <i>Cele, kierunki interwencji i narzędzia realizacji</i> wymieniono cele szczegółowe, a jednym z nich jest <i>Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dóbr kultury</i>. Jednym z kluczowych zadań państwa w tym obszarze jest zatem dalsze inwestowanie w zachowanie obiektów zabytkowych oraz usprawnianie systemu ochrony zabytków. W tym celu realizowany będzie projekt strategiczny pn. Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami (KPOZOZ).</p> <p>Równie ważnym wyzwaniem jest poprawa estetyki przestrzeni publicznej. W tym celu kontynuowany i rozwijany będzie projekt pn. „Krajobraz mojego miasta”,</p> <p>Innym celem jest <i>Digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury (2.3)</i></p>
<p>„Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019–2022”</p>	<p>Program jest głównym dokumentem strategicznym określającym cele administracji rządowej oraz podległych jej służb i instytucji w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, a także środki służące do realizacji wyznaczonych celów. Jest to kontynuacja pierwszego Programu, który obowiązywał w latach 2014–2017.</p> <p>Program określa cele administracji rządowej oraz podległych jej służb i instytucji w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz wskazuje środki służące do ich realizacji. Celem głównym KPOZOZ 2019–2022 jest stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami i budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa, wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami oraz budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego.</p>

<p>Krajowa Polityka Miejska do roku 2023</p>	<p>Strategicznym celem polityki miejskiej jest wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do zrównoważonego rozwoju i tworzenia miejsc pracy oraz poprawa jakości życia mieszkańców. Jeden z pięciu celów szczegółowych dotyczy odbudowy zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich.</p> <p>Dokument ten podkreśla, że podmiotem inicjującym procesy naprawy miast powinny być ich władze, a działania dla odnowy każdego z nich powinny mieć indywidualnie określoną formułę, charakter i zakres przyczyniający się do zmiany strukturalnej miasta. Muszą one także optymalnie wykorzystywać lokalne potencjały, inicjatywę społeczną i partnerów gospodarczych.</p>
<p>Narodowy Plan Rewitalizacji 2022 – Założenia</p>	<p>Myślą przewodnią Narodowego Planu Rewitalizacji jest zapewnienie mu możliwie powszechnego charakteru tak, aby jak najszersze grono obywateli i podmiotów mogło się utożsamić z ideą naprawy środowiska miejskiego i włączać się lub podejmować z własnej inicjatywy działania w tym zakresie. Z tej perspektywy plan odnosi się zarówno do zagadnienia przywracania świetności dzielnicom śródmiejskim, uzdrawiania relacji społecznych i rozwiązywania problemów infrastrukturalno-technicznych w zaniedbanych dzielnicach „miasta XIX wiecznego” i blokowiskach, ponownego zagospodarowania terenów przemysłowych, powojennych, pokolejowych i poportowych, jak i innych sytuacji, w których władze samorządowe lub mieszkańcy dochodzą do wniosku, że miasto powinno być na danym obszarze „uzdrowione”.</p>
<p>Na poziomie wojewódzkim Województwa łódzkiego</p>	<p>Główne przesłanie</p>
<p>Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego</p>	<p>Określa cele i kierunki rozwoju przestrzennego regionu w perspektywie długookresowej, uwzględnia ustalenia strategii rozwoju województwa stanowiąc jednocześnie podstawę dla wyboru działań priorytetowych w kolejnych okresach programowania oraz uwzględnia rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym. Plan, jako element systemu planowania przestrzennego, pełni istotną rolę koordynacyjną między planowaniem na szczeblu krajowym a planowaniem metropolitalnym i miejscowym, nie będąc jednocześnie aktem prawa miejscowego i nie naruszając uprawnień gmin i związków metropolitalnych w zakresie gospodarowania przestrzenią. Głównymi wyzwaniem rozwoju przestrzennego województwa jest m.in. przeciwdziałanie proce-</p>

	<p>som depopulacji ośrodków miejskich oraz peryferyzacji obszarów wiejskich, wzmocnienie transportowej dostępności regionu, zwiększenie jakości i integracja publicznego transportu zbiorowego. Dodatkowo, będąc kompendium wiedzy o regionie, spełnia rolę informacyjno-poznawczą dla wspólnot samorządowych wszystkich poziomów i potencjalnych inwestorów. Odnosi się m.in. do systemu obszarów chronionych, w tym obszarów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, uzdrowisk, dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.</p>
Strategia rozwoju województwa łódzkiego 2030	<p>Strategia rozwoju województwa jest najważniejszym dokumentem samorządu województwa określającym wizję i cele polityki regionalnej w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym oraz działania niezbędne do ich osiągnięcia. Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 jest odpowiedzią władz województwa na zmieniające się uwarunkowania i wyzwania, przedstawia spójny plan powiązanych i przemyślanych działań w perspektywie najbliższej dekady, stanowiący punkt wyjścia do szerokiej współpracy, której efektem będzie podniesienie jakości życia mieszkańców województwa łódzkiego.</p>
Wojewódzki program opieki nad zabytkami w województwie łódzkim na lata 2020–2023 – WPOnZ	<p>Celem strategicznym programu jest „zachowanie dla przyszłych pokoleń dziedzictwa kulturowego regionu jako istotnej części spuścizny dziejowej”. Program jest czwartą edycją wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w województwie i stanowi kontynuację ustaleń i zasad w zakresie kształtowania krajobrazu kulturowego i ochrony dziedzictwa kulturowego regionu przyjętych we wcześniejszych latach.</p> <p>Program obejmuje obszar województwa łódzkiego w granicach administracyjnych.</p>
Wojewódzki plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowej	<p>Dokument określa na poziomie województwa organizację i sposób ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, poprzez planowanie i przygotowanie realizacji przedsięwzięć zapobiegawczych, dokumentacyjnych, zabezpieczających, ratowniczych i konserwatorskich, mających na celu uratowanie zabytków przed zniszczeniem, uszkodzeniem lub zaginięciem. Ujmuje w szczególności rozmieszczenie i stan zasobu podlegającego ochronie, zagrożenia, zamiar działania, sposób realizacji, niezbędne siły i środki oraz czas i koszty wykonania. Dokument wymaga corocznej aktualizacji, a jego części podlegają ochronie na podstawie przepisów dotyczących ochrony informacji niejawnych.</p>

Na poziomie powiatowym Powiatu Kutnowskiego	Główne przesłanie
Strategia Rozwoju Powiatu Kutnowskiego na lata 2021–2026	Strategia w opracowaniu.

Przy sporządzaniu Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Kutno na lata 2021–2024 wzięto pod uwagę uwarunkowania zewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego miasta Kutno wynikające z dokumentów na poziomie krajowym, wojewódzkim i powiatowym. Powiat Kutnowski nie posiada uchwalonego Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami Powiatu Kutnowskiego, w związku z tym brak jest możliwości analizowania zgodności niniejszego Programu z ww. dokumentem. Dużą uwagę w niniejszym opracowaniu zwrócono na zapisy zawarte w Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2020–2023, uwzględniając jego rekomendacje.

Zgodność niniejszego Programu ze strategicznymi dokumentami regionu jest warunkiem koniecznym jego skutecznej realizacji. Należy podkreślić, że Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Kutno na lata 2021–2024 jest zgodny z celami, zasadami i kierunkami wyznaczonymi w krajowych, wojewódzkich dokumentach programowych.

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

Władze samorządowe w procesie zarządzania Miastem Kutno kierują się wytycznymi zawartymi w sporządzonych na poziomie lokalnym opracowaniach, które obejmują całokształt zjawisk i czynników istotnych dla lokalnego rozwoju. Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Kutno na lata 2021–2024 jest zgodny z innymi dokumentami lokalnymi dotyczącymi różnych aspektów życia społeczno – gospodarczego.

5.1. Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Kutno na lata 2021–2024 z dokumentami obowiązującymi na poziomie gminy Miasto Kutno.

Strategia rozwoju Miasta Kutno 2014–2020

Strategia Rozwoju Miasta Kutno na lata 2014–2020 została przyjęta przez Radę Miasta Kutno dnia 17 czerwca 2014 r. Uchwałą Nr L/473/14 w sprawie uchwalenia programu gospodarczego pn. „Strategia Rozwoju Miasta Kutno na lata 2014–2020”. Obecnie trwają działania nad opracowaniem strategii na następne lata.

Wśród celów strategicznych Strategii Rozwoju Miasta Kutno na lata 2014–2020 wymieniono cel strategiczny II, cel szczegółowy IV, który stanowił, że w ramach jego realizacji opracowane zostaną podstawowe dokumenty o charakterze planistycznym tj. lokalny Program Rewitalizacji

Miasta Kutno na lata 2014–2020², miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla centrum miasta oraz program ochrony kutnowskich zabytków. Efektem wdrożenia wspomnianych dokumentów jest m.in. utworzenie spójnego stylu architektury miasta, w tym systemu małej architektury obowiązkowego dla nowych inwestycji i remontów. Wśród celów strategicznych wymieniono cel strategiczny III, cel szczegółowy I, który stanowił, że w ramach realizacji powyższego celu zaplanowano szereg działań ukierunkowanych na integrację społeczności lokalnej, w szczególności w oparciu o działania z zakresu popularyzacji kultury oraz edukacji regionalnej i regionalistyki. W tym celu zaplanowano rozbudowę i modernizację bazy instytucji kultury tj. budynku Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Kutnie³ oraz Muzeum Regionalnego w Kutnie – obecnie realizowane. Ponadto oprócz działań o charakterze inwestycyjnym zaplanowano stworzenie systemu wsparcia inicjatyw oddolnych w dziedzinie kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Zrealizowano zaplanowane w Strategii prace rewitalizacyjne w centrum miasta, tj. w obrębie Placu Wolności i Rynku Zduńskiego⁴ (prace te zostały zakończone w 2021 roku). Plac marsz. J. Piłsudskiego wzbogacił się o nowoczesną fontannę (prace zakończono w 2015 roku). Procesowi rewitalizacji poddane zostały ponadto zajazd pocztowy króla Augusta III zwany Pałacem Saskim (w trakcie realizacji) i willa dr. A. Troczewskiego (obecnie siedziba Urzędu Stanu Cywilnego), w której prace zostały zakończone w 2018 roku. Zakończono zaplanowane działania zmierzające do pełnego wdrożenia przedsięwzięć identyfikujących markę „Kutno – miasto róż” w postaci Systemu Informacji Miejskiej⁵

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Kutno

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Kutno zostało uchwalone przez Radę Miasta Kutno uchwałą Nr LXXXVI/358/17 z dnia 28 marca 2017 roku. Studium jest dokumentem planistycznym, który kształtuje politykę zagospodarowania przestrzennego na obszarze miasta. Władze lokalne realizują politykę przestrzenną zapisaną w „Studium...”, przestrzegając ustalonych w tym dokumencie zasad, w odniesieniu do stref: ochrony ekologicznej (wartości przyrodnicze), ochrony zabytków (wartości historyczne), urbanizacji (tereny budowlane i inwestycyjne). Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Kutno pomimo, iż nie jest aktem prawa miejscowego, to jego znaczenie dla całego miasta i jego mieszkańców ma wartość szczególną. Jest to dokument o charakterze strategicznym, określającym długofalową politykę władz samorządowych w zakresie gospodarki przestrzennej. Jest ono jedynym opracowaniem planistycznym, obejmującym obszar całego miasta, w jej granicach administracyjnych, oraz zgodnie z art. 17 pkt 4 Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym – ustalenia studium są wiążące przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Przy omawianiu struktury przestrzennej miasta zwrócono uwagę na wyróżniający się obszar centralny, położony w nawiązaniu do historycznego zespołu śródmiejskiego oraz centrum usługowo-

² Program rewitalizacji Miasta Kutno na lata 2015–2023 został uchwalony uchwałą Nr XVII/191/15 Rady Miasta Kutno z dnia 17 listopada 2015 r., a następnie zmieniony przez Radę Miasta Kutno Uchwałą nr XXXIV/343/17 z 16 lutego 2017 r.

³ Z uwagi na brak środków finansowych nie wykonano prac.

⁴ Projekt realizowano w latach 2018–2021, a poziom dotacji z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014–2020, to kwota 17,8 mln. zł.

⁵ Łączny poziom dotacji w ramach projektu Kutno – miasto róż, z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020, to kwota 3,4 mln. zł.

realizacja pozwoli na istotne zmniejszenie dysproporcji w zakresie jakości występującej infrastruktury miejskiej i obiektów użyteczności publicznej zlokalizowanych w różnych częściach miasta, wprowadzenie ładu przestrzennego, a także skuteczną walkę z wykluczeniem społecznym, poprawę jakości życia mieszkańców i podniesienie bezpieczeństwa na obszarach zdegradowanych.

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Kutno zakłada zrealizowanie 8 przedsięwzięć rewitalizacyjnych (3 podstawowych i 5 uzupełniających), mających na celu polepszenie jakości życia mieszkańców oraz eliminację lub ograniczenie działań prowadzących do degradacji obszarów. Miasto Kutno zdecydowało wyznaczyć 3 obszary, które podlegać będą rewitalizacji: Obszar Rewitalizacji nr 1 - „CENTRUM”, Obszar Rewitalizacji nr 2 - „CENTRUM - PKP”, Obszar Rewitalizacji nr 3 - „ZACHÓD”. Całkowita powierzchnia rewitalizacji wynosi 194,93 ha, co przy całkowitej powierzchni Miasta Kutno 3.359 ha stanowi ok. 5,80 % powierzchni Miasta Kutno.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Kutno na lata 2016-2022

Celem Strategii jest doprowadzenie do zmiany w zakresie niekorzystnych zjawisk w strukturze społecznej, demografii, gospodarce. Stanowi to uzasadnienie dla zaangażowania w proces tworzenia strategii różnych grup partnerów działających w szeroko rozumianej sieci społecznej na terenie miasta. Przyjęta na okres realizacji niniejszej strategii misja brzmi: Kutno miastem szans. Przyjęto założenie, że celem strategicznym I. jest Kutno „miasto róż” - miejsce przyjazne do życia, aby osiągnąć cel szczegółowy III.2. - umacnianie kapitału społecznego miasta. Zaproponowano działania takie jak m.in. stworzenie warunków do rozwoju edukacji regionalnej i regionalistyki, wspieranie inicjatyw oddolnych w dziedzinie kultury, ochrony dziedzictwa narodowego oraz współpracy z młodzieżą, Pozytywnym zjawiskiem wymagającym podkreślenia jest fakt konsekwentnego budowania marki miasta „Kutno - miasto róż”, których efektem w dłuższym czasie będzie identyfikacja mieszkańców z miastem i budowanie tożsamości lokalnej.

Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla Miasta Kutno.

Miasto Kutno posiada aktualny „Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla Miasta Kutno”. Został on zatwierdzony przez Prezydenta Miasta jako Szefa Obrony Cywilnej Miasta Kutno w dniu 28 kwietnia 2021 roku, po uzgodnieniach z Łódzkim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków oraz Starostą Powiatowym w Kutnie jako Szefem Obrony Cywilnej Powiatu Kutnowskiego. Plan ochrony zabytków opracowano i zaktualizowano na podstawie § 4 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 roku w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych.

Określa on sposoby i realizację przedsięwzięć związanych z planowaniem i ochroną zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowej, mające na celu ich uratowanie przed zniszczeniem, uszkodzeniem lub zaginięciem.

5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Miasta Kutno.

Położenie gminy Miasto Kutno w powiecie kutnowskim⁹

5.2.1. Zarys historii Kutna

Położenie

Kutno położone jest w północnej części województwa łódzkiego, a zarazem w centrum powiatu kutnowskiego. Zajmuje powierzchnię 33,59 km² i liczy około 45 tysięcy mieszkańców. Położenie geograficzne miasta wyznaczają współrzędne 52°14N i 19°22E. Miasto usytuowane jest około 20 km na północny zachód od geometrycznego środka Polski, czyli Piątku. Według podziału fizyczno-geograficznego miasto leży na zachodnim skraju Równiny Kutnowskiej należącej do Niziny Środkowo-mazowieckiej. W okolicach miasta Równina Kutnowska graniczy z Wysoczyzną Kłodawską, Równiną Łowicko-Błońską i Pojezierzem Kujawskim. Przez miasto przepływa rzeka Ochnia – dopływ Bzury.

Kutno to centrum handlowe, usługowe, kulturalne i naukowe dla okolicy. Jest również ważnym, w skali kraju, węzłem komunikacji kolejowej i samochodowej.

⁹ Wykorzystano opracowanie graficzne zawarte na stronie: <http://www.powiatkutno.eu/turystyka>

Rys historyczny¹⁰

Ślady osadnictwa w Kutnie sięgają kultury łużyckiej. Jej pozostałości, dwa cmentarzyska ciałopalne zlokalizowano w Józefowie i Bielawkach, a w Raszewie znaleziono ozdoby brązowe (dwie siekierki podwiniętym brzegiem, 4 naramienniki ze spiralnymi tarczami i 9 bransolet)¹¹. Ślady pozostawione przez ludność kultury pomorskiej znaleziono we wsi Florek, w której odkryto 8 grobów (w tym groby skrzynkowe, jaowe, kloszowe). Na terenie Kutna odkryto pozostałości kultury przeworskiej. Odkryto 3 cmentarzyska, z których 2 zbadano (pierwsze w dzielnicy Józefów; drugie u zbiegu ulic Wilczej, Orlej i Warszawskie Przedmieście, które nazywano „Łysą Górą”)¹².

Kutno pojawia się w dokumentach dopiero w XIV wieku. Wciąż jeszcze zbyt mała jest wiedza historyczna na temat wczesnośredniowiecznego osadnictwa w Kutnie i okolicach. Jednym z czynników sprzyjających powstawaniu osad na tym obszarze były rzeka Ochnia, drugim zaś rozwijająca się sieć dróg, która sprzyjała handlowi. W średniowieczu, na czoło wysunęło się kilka osad, min.: Kutno i Łąkoszyn. Pierwsza wzmianka o Kutnie, jako mieście, pochodzi z 1432 roku.

W XVII wieku zniszczenia związane z „potopem szwedzkim”, pożary i zarazy doprowadziły do upadku gospodarczego miasta. W połowie XVIII wieku nastąpiła zmiana szlaku królewskich podróży Augusta III Sasa z Drezna do Warszawy. Droga wiodła przez Kutno. W mieście zbudowano w latach 1750–1754 królewski pałac pocztowy zwany Pałacem Saskim, z którego kilkakrotnie korzystał August III z rodziną i dworem.

W 1766 roku Andrzej Zamoyski, który był właścicielem Kutna, dokonał ponownej lokacji miasta (akt lokacji wydany przez króla Stanisława Augusta) oraz przeprowadził szereg działań prowadzących do rozwoju Kutna.

W wyniku drugiego rozbioru Polski, w 1793 roku Kutno znalazło się pod zaborem pruskim. W okresie Księstwa Warszawskiego Kutno w kwietniu 1809 roku zostało zajęte przez Austriaków. Miasto zostało wyzwolone 27 maja 1809 roku przez wojska dowodzone przez gen. Jan Henryk Dąbrowski, który umieścił tu swój sztab. W grudniu 1806 roku, w czasie swojej podróży z Poznania do Warszawy, cesarz Napoleon nocował w Pałacu Gierałty u Walentego Rzętkowskiego. W 1812 roku w drodze z Moskwy po przegranej batalii cesarz Napoleon zatrzymał się w Pałacu Saskim – siedzibie ówczesnej podprefektury.

Kutno pełniło ważną funkcję w pierwszych dniach powstania styczniowego. Członkowie Tymczasowego Rządu Narodowego przybyli do Kutna w nocy z 22 na 23 stycznia, którzy przebywali tu do 27 stycznia 1863 roku (część rządu powróciła tu jeszcze w dniach 18–22 lutego). Rozwojowi miasta, w okresie konstytucyjnym Królestwa Polskiego, sprzyjało wytyczenie przez Kutno szlaku ekspreszki warszawsko-poznańskiej oraz innych szlaków pocztowych i komunikacyjnych, a w drugiej połowie XIX wieku wybudowanie w latach 1861–62 kolei warszawsko-bydgoskiej. Przez cały XIX wiek miasto rozwijało się jako ośrodek rzemieślniczo-handlowy.

Początek XX wieku to okres bardzo intensywnej pracy polityczno-społecznej (w ramach obrotu narodowego) i lekarskiej pierwszego honorowego obywatela Kutna dr Antoniego Troczewskiego

¹⁰ Wykorzystano informacje zawarte w rysie historycznym Kutna opracowanym w ramach Aktualizacji Programu Rewitalizacji Miasta Kutna na lata 2015 – 2023 przez zespół doradców firmy Ingenis Sp. z o.o. z Poznania w składzie: Magdalena Wojciechowska, Krzysztof Wojtczak, Paulina Brencz, Longina Ronke – Strugała, przy ścisłej współpracy i zaangażowaniu przedstawicieli Urzędu Miasta Kutno oraz jednostek organizacyjnych Miasta Kutno, s.21-25.

(1861–1928). W listopadzie 1914 roku doszło pod Kutnem do bitwy pomiędzy wojskami niemieckimi a rosyjskimi, w wyniku której Kutno dostało się pod okupację niemiecką, trwającą do końca I wojny światowej.

W listopadzie 1918 roku doszło do dramatycznych wydarzeń m.in. na terenie węzła kolejowego w Kutnie, gdzie członkowie Polskiej Organizacji Wojskowej dokonali rozbrojenia Niemców. W czasie tej akcji i odniesionych ran zmarł Wojciech Rychtelski, członek POW. 25 maja 1919 r. do Kutna przybył batalion Błękitnej Armii, a trzy dni później sztab dywizji. 10 lipca 1919 r. do miasta przyjechał również dowódca Błękitnej Armii gen. Józef Haller.

Szczególne znaczenie dla życia społeczno-politycznego miasta miał 37 Łęczycki Pułk Piechoty im. ks. Józefa Poniatowskiego. Garnizon pułku ustanowiono w Kutnie w styczniu 1920 roku, w czasie wojny polsko-bolszewickiej. 37 Pułk Piechoty przybył do miasta w kwietniu 1921 roku i stacjonował w nim do wybuchu II wojny światowej.

Kutno po rozbudowaniu połączeń kolejowych stało się ważnym węzłem kolejowym posiadającym połączenia z Poznaniem, Toruniem, Płockiem, Warszawą i Łodzią.

Po napaści Niemiec na Polskę, podczas wojny obronnej z Niemcami, w okolicach Kutna rozegrała się największa jej bitwa – Bitwa nad Bzurą, którą rozpoczęto 9 września 1939 roku. Generał Tadeusz Kutrzeba, który dowodził armią „Pomorze” i „Poznań” zaatakował wojska niemieckie zmierzające na Warszawę¹³. W bitwie uczestniczył także 37 Pułk Piechoty.

Dla mieszkańców Kutna kampania wrześniowa zakończyła się 16 września 1939 roku i rozpoczęła się okres okupacji niemieckiej. W wyniku działań okupanta zginęło wg szacunkowych danych około 42 % mieszkańców Kutna. Tragiczny los spotkał społeczność żydowską, którą 15 czerwca 1940 roku uwięziono w getcie utworzonym na terenie cukrowni Konstancja (ponad 7000 osób). Niemal całą ludność żydowską z Kutna i powiatu kutnowskiego zamordowano w obozie zagłady Kulmhof w Chełmnie nad Nerem wiosną 1942 roku. 19 stycznia 1945 roku Kutno zostało zajęte przez wojska sowieckie, wraz z którymi przyszedł nowy ustrój.

W latach osiemdziesiątych minionego wieku Kutno stanowiło ważny ośrodek ruchu związkowego reprezentowanego przez Niezależny, Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”. Pomimo wprowadzenia przez generała Wojciecha Jaruzelskiego w roku 1981 stanu wojennego i delegalizacji „Solidarności” oraz prześladowań opozycji, w mieście oraz w sanktuarium w Głogowcu (za sprawą ks. Marian Lipskiego – kapelana kutnowskiej „Solidarności”) prowadzona była dalej podziemna działalność niepodległościowa.

Zmiany w sytuacji polityczno-społecznej przyniosły wybory w czerwcu 1989 roku. Następną dekadą to okres odradzania się samorządności oraz budowania nowych zasad ekonomicznych w gospodarce.

W 1998 roku utworzono Kutnowski Park Agro-Przemysłowy, który w tym czasie zajmował powierzchnię około 370 ha. W 2001 roku powstała Podstrefa Kutno Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

¹³ Buzak Roman, *Wojna obronna Polski 1939 r. i lata okupacji hitlerowskiej*, [w:] *Kutno, Dzieje miasta*, red. R. Rosin, Warszawa-Łódź 1984, s.240.

Rok 1999 przyniósł nowy podział administracyjny kraju, w wyniku którego Kutno wróciło do województwa łódzkiego i stało się siedzibą powiatu kutnowskiego.

5.2.2. Krajobraz kulturowy

Synteza elementów przyrody i widocznych efektów działalności człowieka jest architekturą krajobrazu, czyli formą, która obok treści składa się na krajobraz kulturowy. Ochrona tego krajobrazu to pełna ochrona obiektu zabytkowego wraz z jego otoczeniem i walorami przyrodniczymi, roślinnością i warunkami socjologicznymi. Polega ona na ochronie najcenniejszych obiektów, zespołów, obszarów i świadomym ich przekształcaniu w taki sposób, by tworząc nowe wartości, unikać deformacji istniejącego, historycznie ukształtowanego dziedzictwa. Chronić należy więc nie tylko obiekty architektury, kapliczki i figury przydrożne, również krajobraz ukształtowany ludzką ręką oraz spuściznę intelektualną i duchową.

Badania archeologiczne prowadzone w rejonie Kutna w ostatnich latach przyniosły odkrycia stanowisk osadnictwa kultury wschodnio-pomorskiej.

Znajdują się tu również pozostałości po kulturze łużyckiej, kulturze wschodniopomorskiej (cmentarzyska), czy pozostałości po kulturze przeworskiej (cmentarzysko ciepłopalne na Łysej Górze w Kutnie, tj. pomiędzy ulicami: Warszawskie Przedmieście, Wilcza i Orła). Z okresu II –III w. n.e. pochodzą też pierwsze znaleziska monet rzymskich (Kościszów).

Dobrze rozpoznany stanowiskiem archeologicznym jest cmentarzysko kultury przeworskiej w Kutnie – Łąkoszynie leżące w dorzeczu Ochni pomiędzy ulicami Łąkoszyńską (pierzcha od strony północnej), Staffa (od strony zachodniej), Łódzkiej (od strony wschodniej) i cmentarzem parafialnym (od strony południowej). Zostało odkryte w 1964 roku przez Edmunda Maja, który podczas prac ziemnych znalazł popielnicę, żelazny klucz i okucie oraz przepalone kości. Podczas badań prowadzonych od 1991 roku odkryto 3 typy grobów: jamowe, stanowiące przeważającą liczbę; popielnicowe oraz niszowe. Jest to największe (pod względem powierzchni i liczby grobów) z przebadanych stanowisk w centrum Polski¹⁴.

W 1136 roku źródła pisane zawierają pierwszą wzmiankę o miejscowości Szewce, samo Kutno zaś pojawia się w dokumentach dopiero w XIV w. Wciąż jeszcze zbyt mała jest wiedza historyczna na temat wczesnośredniowiecznego osadnictwa w Kutnie i okolicach.

Czynnikiem sprzyjającym powstawaniu osad na tym obszarze były rzeki: Ochnia, Słudwia, Miłotka, a rozwijająca się sieć głównych i lokalnych dróg sprzyjała handlowi. W średniowieczu, na czoło wysunęło się kilka osad, min.: Kutno i Łąkoszyn. Pierwsza wzmianka o Kutnie, jako mieście, pochodzi z 1432 roku.

Kutno i powiat kutnowski – określane również niehistorycznym terminem „Ziemia Kutnowska” – są położone na styku trzech regionów etnograficznych: łęczyckiego, łowickiego i kujawskiego. Każdy z nich na bazie wspólnych cech etnicznych, warunków środowiska przyrodniczego, form gospodarowania, warunków życia i doświadczeń historycznych ukształtował własne, niepowtarzalne wzorce kulturowe, stanowiące o jego tożsamości i wewnętrznej spójności. Każdy z ościennych etosów wniósł

¹⁴ Stasiak Sylwia, *Pradzieje Kutna i doliny Ochni* [w:] *Kutno poprzez wieki* pod redakcją Jana Szymczaka, T. 2. Kutno-Łódź 2011, s.123–126.

do systemu kulturowego „Ziemi Kutnowskiej” inny żywioł. Łęczyckie dało dialekt, religijność i obrzędowość, system wierzeń, demonologię, plastykę. Z Łowickiego przyjęto elementy budownictwa, silnie patriarchalną strukturę rodziny, z Kujaw zaś sposoby gospodarowania, narzędzia do uprawy roli. Lokalne ziemiaństwo wywarło największy wpływ na ukształtowanie silnego poczucia tożsamości i patriotyzmu narodowego¹⁵.

5.2.3. Zabytki nieruchome

Miasto Kutno posiada na swoim obszarze zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków. Są to jedne z najcenniejszych elementów krajobrazu kulturowego na terenie Kutna. Obiekty te objęte są wszelkimi rygorami prawnymi wynikającymi z treści odpowiednich aktów prawnych, w tym przede wszystkim – rygorami ochrony konserwatorskiej wynikającymi z przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Wszelkie działania podejmowane przy tego typu obiektach wymagają pisemnego pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków. Zabytki te reprezentują różne style, ale przeważająca część z nich pochodzi z okresu klasycyzmu.

Parki zabytkowe

Szczególną ochroną prawną objęte są ogrody (parki) zabytkowe, będące elementami pałacowo-parkowymi zespołów zabytkowych. Świadectwem ciekawej historii Kutna jest zabytkowy Park Wiosny Ludów, który jest najstarszym i największym parkiem w mieście, jego powierzchnia wynosi 17,1 hektara. Jest częścią większego, zabytkowego zespołu architektoniczno – parkowego, który nosi historyczną nazwę Gierały.¹⁶

Park ma swoją bogatą historię. Jego teren leżał niegdyś w granicach dawnego folwarku, później historycznej osady Gierały. Pierwsza wzmianka o folwarku pochodzi z roku 1495. Wówczas określano go nazwą Gęglarthy. W późniejszych wiekach używane były różne odmiany tej nazwy. Ostatecznie przyjęta została nazwa Gierały, którą można znaleźć w atlasie Mazowsza z drugiej połowy XVI wieku.¹⁷

W 1937 roku Adam Zawadzki sprzedał park zarządowi Miasta Kutno. Od tej pory, z przerwą w czasie II wojny światowej, park jest udostępniony mieszkańcom miasta jako park publiczny.

Na terenie Parku Wiosny Ludów ustanowiono pomnikami przyrody 7 drzew. Są to obiekty znajdujące się pod szczególną opieką konserwatorską. Pomniki przyrody to pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie. Na terenach niezabudowanych, jeżeli nie stanowi to zagrożenia dla ludzi lub mienia, drzewa stanowiące pomniki przyrody podlegają ochronie aż do ich samoistnego, całkowitego rozpadu.

¹⁵ Szymczak Paweł, *O tożsamości mieszkańców Kutnowskiego* [w]: *Kutno poprzez wieki* pod red. Jana Szymczaka. T. 2, Kutno-Łódź 2011, s. 494.

¹⁶ Latos Andrzej, *Prace rewaloryzacyjne w zabytkowym Parku Wiosny Ludów w Kutnie* (Kutno 2015), s.5.

¹⁷ Tamże, s.8.

Park Wiosny Ludów – widok obecny

W parku wykonano prace rewaloryzacyjne i rewitalizacyjne w latach 2013 – 2014. Projekt rewitalizacji wykonała firma ProScape Architektura Krajobrazu z Łańnik, prace ogrodnicze natomiast firma Tracz Centrum Ogrodnicze Łódź. Przedsięwzięcie zostało dofinansowane ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w formie dotacji. Wartość całkowita przedsięwzięcia wyniosła 4 809 000,00 PLN. Po wykonaniu prac, struktura gatunkowa drzewostanu parkowego, szczególnie w części barokowej, uległa istotnym zmianom. Wykonanie prac sanitarnych, a także wprowadzenie, według nowego projektu, nowej sieci komunikacyjnej, ograniczyło ilość drzew w złym stanie kondycyjnym. Park został wzbogacony o nowe nasadzenia, które nadały parkowi walor parku dendrologicznego. Prace rewitalizacyjne sprawiły, że to, co najciekawsze w parku, pomniki przyrody, zachowane gatunki drzew egzotycznych, drzewa o efektownych pod względem formy i barwy koronach, stały się dobrze wyeksponowane. Prace rewitalizacyjne przywróciły parkowi charakter parku historycznego, poprzez restaurację jego części w dawnych, historycznych stylach. Zachowano jednocześnie walor parku publicznego przewidując możliwość pełnienia dotychczasowych funkcji ważnych dla społeczności Kutna.

W gminie miejskiej Kutno usytuowane są 2 parki nieorzeczone (to znaczy nie wpisane do rejestru zabytków i nie objęte opieką konserwatorską, z uwagi na ich szątkowy charakter) ujęte w spisie zabytków (Puśniki i Skłęczki).

Zabytkowy cmentarz w Kutnie

Zabytkowe cmentarze stanowią ważny element w krajobrazie kulturowym gminy i posiadają szczególną wartość dla społeczności lokalnej. W Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków figuruje nieczynny cmentarz żydowski przy ul. Spokojnej w Kutnie¹⁸ zajmujący teren rozległego wzniesienia pomiędzy ulicami: Sobieskiego, Zdrojową i Tarnowskiego. Nekropolia ta wymaga działań rewitalizacyjnych.

Cmentarz żydowski w Kutnie – widok obecny

Kutnowski cmentarz żydowski to puste pole bez macew i bez ogrodzenia od strony zachodniej, przy którym wybudowano w latach osiemdziesiątych XX wieku duże osiedle mieszkaniowe. Cmentarz powstał przed 1793 rokiem. Żydzi byli tu chowani do marca 1943 roku. Trudno obliczyć ilość pochówków dokonanych na cmentarzu, jednak najstarsi mieszkańcy Kutna pamiętają, że w latach przedwojennych były tu setki, a może tysiące nagrobków. Jeden z mieszkańców użył określenia “las macew”. Wśród nagrobków wyróżniał się ohel rabina Izaaka Jehudy Trunka. Do jego grobu pielgrzymowali pobożni Żydzi, zanosząc prośby o zdrowie i powodzenie w życiu osobistym.

Podczas II wojny światowej naziści zniszczyli nekropolię. Kamienne nagrobki wyrwano i wykorzystano do utwardzania chodników, placów i podwórek domów, zajętych przez Niemców. Na terenie nekropolii grzebano Żydów, zmarłych lub zamordowanych w getcie. Cmentarz był także miejscem egzekucji ludności żydowskiej. Po wojnie, nieliczni już kutnowscy Żydzi, dokonali na cmentarzu pochówku przywiezionych z obozu w Chełmnie nad Nerem prochów swych bliskich. Odsłonięto wtedy pomnik ofiar Holocaustu. Była to stylizowana na macewę płyta z Gwiazdą Dawida w zwieńczeniu i napisem w językach hebrajskim i polskim: “Wieczna pamięć zamordowanym Żydom przez zbirów

¹⁸ W WPOnZ na lata 2020-2023 wśród najlepiej zachowanych cmentarzy żydowskich w regionie poza łódzką nekropolią jest wymieniony m.in. cmentarz żydowski w Kutnie, s.26.

hitlerowskich, co spoczywają w bratniej mogile. Cześć Waszej pamięci!”. Obelisk ten został jednak bardzo szybko zburzony przez “nieznanych sprawców”. W latach dziewięćdziesiątych wystawiono tam pomnik poświęcony pamięci Żydów z Kutna, który istnieje do dziś. Umieszczono na nim napisy w języku polskim i hebrajskim o treści: „Jest to miejsce spoczynku Żydów kutnowskich, osiadłych w mieście od początku XV wieku. Cmentarz zlokalizowany na pagórku powstał w 1793 roku. Żydzi byli tu chowani do marca 1943 roku. Prosimy o zachowanie powagi”.

Cmentarz żydowski w Kutnie w okresie międzywojennym.
Fotografia z kolekcji Ryszarda Bonisławskiego

Dziś na cmentarnym wzgórzu można odnaleźć fragmenty poprzewracanych i zniszczonych nagrobków, bez widocznych inskrypcji. Z ziemi wystają wierzchołki granitowych kamieni, będących zapewne nagrobkami. W części nekropolii zachował się odcinek oryginalnego, ceglanego muru cmentarnego. Na cmentarzu nie zachowały się macewy. Podczas II wojny światowej Niemcy użyli je do utwardzania dróg, placów itp. Członkowie TPZK w latach osiemdziesiątych zebrali kilkaset macew (pochodzących z cmentarza żydowskiego w Kutnie) z ulic i placów. Macewy zostały zdeponowane i zinwentaryzowane w Muzeum Regionalnym w Kutnie. Mimo, iż TPZK postawiło przed terenem cmentarza tablice informacyjno-edukacyjne, jest on systematycznie niszczone. Stan prawny i właścicielski terenu cmentarza żydowskiego w Kutnie do dnia dzisiejszego nie został uregulowany.

Tablice informacyjno-edukacyjne zamontowane przed terenem cmentarza żydowskiego w Kutnie.

Stan zachowania i ochrony zabytków nieruchomych

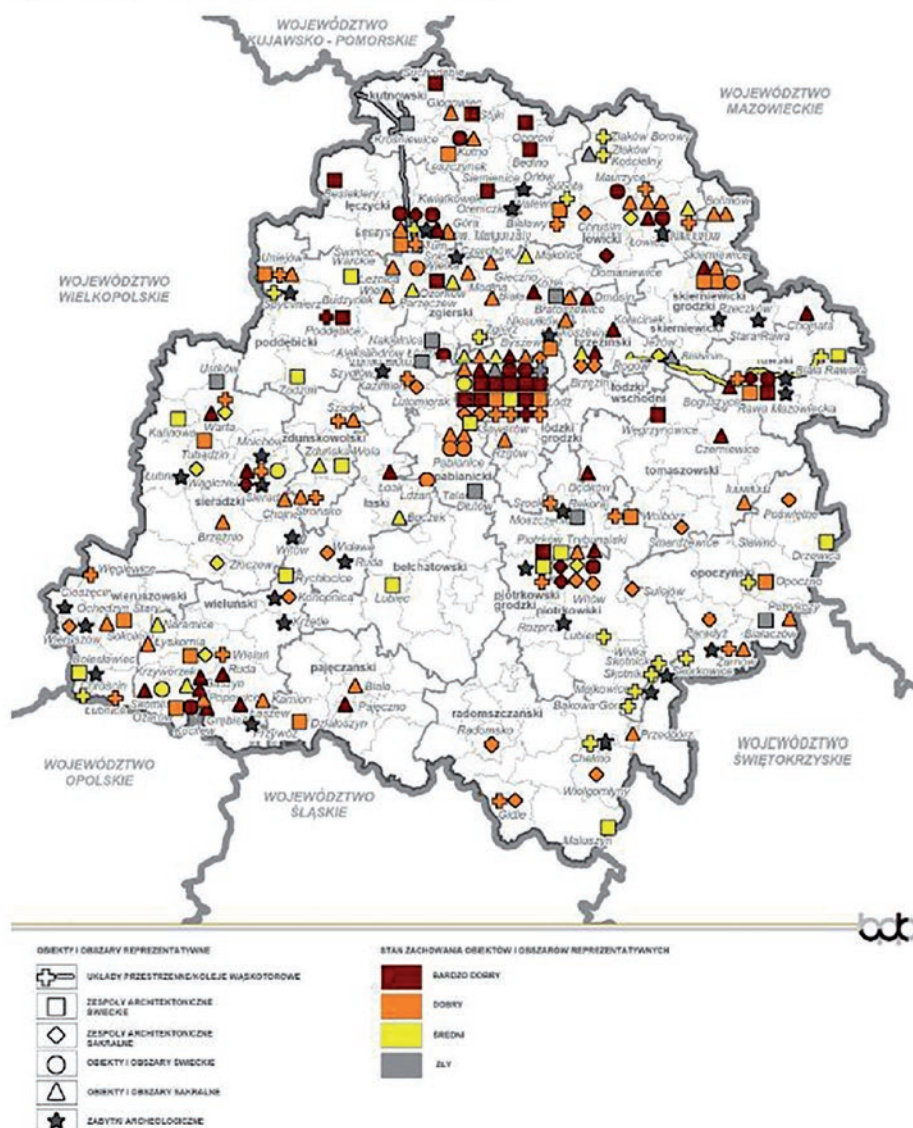
Istniejący stan zagospodarowania przestrzennego historycznego centrum Miasta Kutno oraz poszczególnych obiektów zabytkowych jest efektem działań prowadzonych przez ich właścicieli i użytkowników oraz samorządowe władze administracyjne. Podstawowym działaniem ochronnym w stosunku do obiektów i obszarów historycznych jest wpisanie ich do rejestru zabytków, objęcie ewidencją konserwatorską, gminną ewidencją zabytków oraz uwzględnienie odpowiednich ustaleń w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego poszczególnych gmin i obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego Miasta Kutno. Stan zachowania obiektów zabytkowych jest różny. W najlepszym są budynki sakralne. W gorszym są kamienice. Cmentarze rzymsko-katolickie na terenie Miasta Kutno są dobrze utrzymane. Nie wszystkie obiekty zabytkowe są

oznaczone tabliczką „Zabytek chroniony prawem” (np. dworek modrzewiowy; Centrum Teatru, Muzyki i Tańca, kościół pw. św. Wawrzyńca; Ratusz Miejski, Willa dr Troczewskiego itp.). Brak informacji o ich statusie i ochronie prawnej jest często przyczyną niewłaściwego ich użytkowania lub podejmowania niewłaściwych działań z punktu widzenia zasad ochrony konserwatorskiej.

Właściwe wyeksponowanie i promowanie istniejących zabytków jako dobra kultury Miasta Kutno może stać się jednym z bodźców przyciągających na teren Kutna turystów.

5.2.4 Obiekty reprezentatywne i obiekty odznaczające się wyjątkowymi wartościami zabytkowymi dla gminy Miasta Kutno

Rys. 19. Stan zachowania obiektów i obszarów reprezentatywnych

Mapa prezentująca stan zachowania obiektów reprezentatywnych w województwie łódzkim¹⁹

¹⁹ Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2020-2023, s. 46.

Pośród 228 obiektów i obszarów reprezentatywnych wymienionych w „Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2020-2023” w Mieście Kutno wskazano 2 obiekty i dokonano oceny ich stanu zachowania oraz rekomendowano działania do podjęcia w celu ich ochrony. Oba obiekty znajdują się poza zasięgiem MPZP.²⁰

Wykaz stanu obiektów i obszarów reprezentatywnych w gminie Miasto Kutno²¹

Pozycja w tabeli	Adres	Obiekt zabytkowy	Obecna funkcja obiektu	Rekomendowane działania	Typ zespołu	Stan zachowania obiektu na 2020 r.
Poz. 59	ul. Wyszyńskiego 4	Kościół pw. św. Wawrzyńca	Kościół parafialny	Lokalne działania konserwatorsko-remontowe	Zespół sakralny	w dobrym stanie technicznym
Poz. 60	ul. Piłsudskiego 20	Ratusz	Muzeum Regionalne	Lokalne działania konserwatorsko-remontowe	Budynek użyteczności publicznej	w bardzo dobrym stanie technicznym (obiekt w trakcie prac)

Strefa ochrony konserwatorskiej Miasta Kutno

Strefa ta stanowi przykład naturalnego, długiego rozwoju miasta - dzisiejszego Śródmieścia, będąc świadectwem tradycyjnych metod planowania, trwałości podziału na działki budowlane, oddziaływujące na charakter zabudowy. Pomimo licznych zniszczeń i modernizacji, stanowi dość dobrze zachowany zespół o jednolitym charakterze stylowym z pierwszej połowy XIX wieku (okres Królestwa Kongresowego).²²

W początku lat 70-tych XX w. stare miasto, poza kilkoma pojedynczymi obiektami wpisanymi w rejestr zabytków, podlegało licznym wyburzeniom. Poza staromiejskimi kamieniczkami wyburzone miały zostać m.in.: willa dr. Troczewskiego, Dom Naczelnika Miasta, Stara Oberża i inne. Dwór Chlewickich zamierzano przenieść do skansenu w Sieradzu. W poważnym stopniu przekształceniu uległo historyczne założenie przestrzenne miasta. Obecnie, za wartości kulturowe uznaje się układ przestrzenny obszaru śródmiejskiego – strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej, rejon – Stary Rynek (Plac Wolności) – ulica Królewska – Nowy Rynek (Plac Piłsudskiego), połączone z kościołem p.w. św. Wawrzyńca, ograniczone ul. Barlickiego (dawniej Senatorską) i ul. Podrzeczną oraz rondem Solidarności – świadczy o tożsamości miasta, jego historii, zajmuje poczesne miejsce w strukturze funkcjonalnej miasta – stanowiąc centrum miasta i powiatu.²³

²⁰ Zabytki reprezentatywne na tle obszarów objętych mpzp .Rys. 26 [w:] Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2020-2023, s. 75.

²¹ Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2020-2023, s.47-57.

²² Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Kutno na lata 2016-2019, s.24

²³ Program Rewitalizacji Miasta Kutno na lata 2015-2023, s.110

Kościół pw. św. Wawrzyńca

Kościół parafialny pw. św. Wawrzyńca²⁴. Inicjatorem budowy kościoła był ks. infuat Piotr Zbrowski. Murowany (z czerwonej cegły) kościół został wzniesiony w latach 1884–86 według projektu architekta Konstantego Wojciechowskiego. Jest to świątynia bazylikowa w stylu neogotyckim, na planie krzyża, z dwiema strzelistymi wieżami. W zewnętrznej ścianie kościoła znajdują się dwa zabytki epigrafiki staropolskiej, pierwsza tablica to epitafium plebana kutnowskiego Stanisława Sudolskiego, zmarłego w 1536 roku, druga, znacznie skromniejsza, poświęcona została Brygidzie z Mikorskich Cieleckiej, zmarłej w 1799 roku. Obie tablice pochodzą ze starszej XV-wiecznej świątyni rozebranej w 1883r.²⁵. Zegar na wieży kościelnej był pierwszym zegarem publicznym w Kutnie²⁶.

²⁴ Kin-Rzymkowska Grażyna, *Rozwój przestrzenny miasta, urbanistyka i architektura, zabytki*, [w:] *Kutno poprzez wieki* pod redakcją Jana Szymczaka, tom 2. Kutno-Łódź 2011, s.469.

²⁵ Drzewiecki Zbigniew, *Cmentarz parafialny w Kutnie*, T.1, Ząbki 2009, s.35.

²⁶ Dębski Grzegorz; *Ratusz Miejski w Kutnie – historia i współczesność* [w:] *Kutnowski Biuletyn Muzealny*. T.1, s.147.

Kościół stanowi dominantę architektoniczną w panoramie miasta, jest też ideowym zamknięciem osi widokowej ul. Królewskiej. Doskonałym dopełnieniem jest jego wyeksponowanie za pomocą iluminacji świetlnych podświetlających kościół. W ten sposób podkreślony został jeden z dwóch obiektów reprezentatywnych.

W kościele pw. św. Wawrzyńca na balkonie chóru zawieszony jest prospekt organowy z początku XX wieku, wykonany w stylu neogotyckim

W kościele funkcjonują organy – instrument 20-głosowy o neogotyckim prospekcie, jednosekcyjny, wykonany przez Jana Szymańskiego z Warszawy w 1896 r. (wpisane do rejestru zabytków B/178 decyzja nr WUOZ-B.5140.3.2012.AM z dnia 12.01.2012 r.). W roku 2013 organy zostały całościowo wyremontowane, a także wykonano konserwację pozytywu organowego.²⁷

Wnętrze tego orientowanego kościoła kryje szereg dzieł sztuki z XIX i XX wieku. W wielobocznie zamkniętym prezbiterium usytuowany jest przyścienny ołtarz główny w stylu neogotyckim, wykonany przez Władysława Stadnickiego w 1907 roku. W kaplicach stoją neogotyckie ołtarze boczne z 1902 roku. Na filarze naprzeciw pseudoambony wisi barokowy krucyfiks z końca XVII wieku. Przed ołtarzem Przemienienia Pańskiego ustawiona jest eklektyczna chrzcielnica z 1846 roku²⁸.

W dwudziestoleciu międzywojennym posługę kapłańską w parafii pełnili błogosławieni ks. Michał Woźniak i ks. Michał Oziębłowski, zamordowani w Dachau przez Niemców.

²⁷ Sutowicz Andrzej, *Wykonanie prac konserwatorskich i restauratorskich przy zabytkowych XIX wiecznych organach z Kościoła p.w. św. Wawrzyńca w Kutnie* [w:] *Kutnowskie Zeszyty Regionalne*, Tom XVII, Kutno 2013.

Ratusz Miejski, plac marsz. J. Piłsudskiego w Kutnie

Ratusz Miejski w Kutnie²⁹ – klasycystyczny, murowany budynek wzniesiony w latach 1842–45 według projektu Bonifacego Witkowskiego, na planie prostokąta. Budynek tworzy zamknięcie widokowe ul. Królewskiej od zachodu, zaś wieża ratuszowa znajduje się dokładnie na osi ul. Alejowej (obecnie ul. Sienkiewicza) i Pałacowej i dzięki temu miała połączenie widokowe z pałacem Gierałty. Ratusz w Kutnie w obecnym kształcie to otynkowany, jednopiętrowy budynek z użytkowym poddaszem, trzytraktowy na planie prostokąta. Ratusz jest częściowo podpiwniczony (1/3 powierzchni) od strony dziedzińca, murowany z dużych cegieł ułożonych w wątek krzyżowy. Na osi budynku pozorny ryzalit z dawną bramą przejazdową i balkonem na piętrze, zwieńczony trójkątnym tympanonem, w którym umieszczony jest odcinkowy okulus. Powyżej korpusu głównego znajduje się wieża z prostokątnymi otworami okiennymi w oprawie architektonicznej, nad nim okrągła tarcza zegarowa obwiedziona opaską. Wieżę wieńczy attyka balustradowa z tralkami i drewnianą ażurową wieżyczką sygnalizacyjną. Doskonałym dopełnieniem jest jego wyeksponowanie za pomocą iluminacji świetlnych podświetlających ratusz. W ten sposób podkreślona została jedna z najbardziej reprezentacyjnych pierzei miasta, a z drugiej strony ideowe zamknięcie osi widokowej ul. Królewskiej. Ratusz jest atrakcją architektoniczną na tle zmodernizowanego placu marszałka J. Piłsudskiego. Tworząc kompozycyjne zamknięcie

²⁹ Dębski Grzegorz; *Ratusz Miejski w Kutnie – historia i współczesność* [w:] *Kutnowski Biuletyn Muzealny*. T.1, s.145-158.

ul. Królewskiej przyciąga oko zwiedzających. W Ratuszu ma swoją siedzibę powstałe w 1981 roku Muzeum Regionalne w Kutnie. W latach 2019–2021 budynek jest modernizowany.

5.2.5 Obiekty zabytkowe o najwyższym znaczeniu dla gminy Miasta Kutno

Pałac Saski – pałac podróżny króla Augusta III (zajazd pocztowy, *Post Palaise*) znajdujący się w Kutnie przy placu marszałka Józefa Piłsudskiego 19 i ul. Narutowicza 2. Królewski Pałac Podróżny, zwany też Zajazdem Saskim wybudowano w latach 1750–1753 dla króla Augusta III. Pałac został zaprojektowany przez Johana Martina Walthera. Budynek parterowy, na rzucie podkowy został zbudowany z muru pruskiego³⁰, w konstrukcji ryglowo-szachulcowej z odsłoniętym szkieletem i dachem krytym gontem. Piotr A. Stasiak³¹ opisał go w następujący sposób: „Pałac zaprojektowano w duchu saskiego baroku, na planie prostokąta z dwoma krótkimi skrzydłami bocznymi i korpusem głównym zaakcentowanymi ryzalitami w elewacji frontowej i od strony dziedzińca. Szczyt środkowego ryzalitu został zwieńczony cesarskim orłem (inspirowany dziełami J.D. Jaucha?).” Na zabudowania zespołu pałacowego składały się, oprócz pałacu, dwie oficyny, wozownia ze stajnią, kuchnia ze spiżarnią. W głównym budynku pałacu mieściło się 17 pomieszczeń, w tym apartament królewski wraz z sypialnią, garderobą i gabinetem oraz kaplica.

Jak podaje Piotr A. Stasiak, pierwszy pobyt króla Augusta III Sasa w pałacu datowany jest na dzień 21 kwietnia 1750 roku. Inne znane daty pobytu królewskiego w kutnowskim pałacu to 8 października 1750 roku, 31 sierpnia i 12 grudnia 1752 roku, 21 czerwca i 17 grudnia 1754 roku, 26 i 27 października 1756 roku oraz 25 i 26 kwietnia 1763 roku. Ostatnia wizyta królewska w pałacu miała miejsce 25 kwietnia 1763 roku³². Królewskie podróże były starannie zaplanowane, odpowiednio wcześniej do pałacu dostarczane były meble, zastawa stołowa, artykuły spożywcze, a także przybywały wyznaczone osoby w celu przygotowania pobytu króla wraz z rodziną i jego dworem.

Pałac pocztowy w Kutnie po śmierci króla Augusta III Sasa (w październiku 1763 roku) przestał funkcjonować i przeszedł na własność Stanisława Gadomskiego – właściciela miasta, który dokonał remontu budynku. Wydarzeniem w historii pałacu były dwa pobyty cesarza Napoleona Bonapartego, pierwsza w dniu 17 grudnia 1806 roku, druga w dniu 11 grudnia 1812 roku³³. Były to już ostatnie lata świetności pałacu. W latach dwudziestych XVIII wieku teren został podzielony na mniejsze działki, a w 1866 roku Witold Mniewski – właściciel Kutna sprzedał nieruchomość Antoniemu Herde – kutnowskiemu cukiernikowi. Początek XX wieku przyniósł kolejne podziały nieruchomości na jeszcze mniejsze części. Budynek użytkowany był na mieszkania, sklepy, warsztaty. Podczas okupacji hitlerowskiej w części budynku Niemcy urządzili siedzibę żandarmerii z dwoma celami więziennymi³⁴. Po zakończeniu wojny nieruchomość podlegała Zarządowi Miasta Kutna, w latach 1949–1978 zarządzał nią spadkobierca właścicieli. W 1978 roku przeszła pod zarząd państwowy, a od 1998 roku administrowało nią

³⁰ Krawczyk Bogdan, *Królewski pałac podróżny w Kutnie, (Dzieje i architektura)*. Kutnowskie Zeszyty Regionalne, T. VI, Kutno 2002, s.11-40.

³¹ Stasiak Piotr A., *Pałac ukryty w miejskim pejzażu – podróżna rezydencja Augusta III w Kutnie [w:] Pałac jednego króla, dwóch państw i dwóch kultur. Unia polsko-saska 1697-1763*, s. 152.

³² Tamże, s.153-154.

³³ Tamże, s.157-158.

³⁴ Tamże, s.159-160.

Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. w Kutnie. Po pożarze nieruchomości w 2003 roku, część pomieszczeń, która nie została zniszczona, została wynajęta w 2004 roku Fundacji Odbudowy Pałacu Saskiego, która promowała historię pałacu i dbała o ocalałe pomieszczenia. Obecnie obiekt użytkowany jest przez Muzeum Regionalne w Kutnie.

Wizualizacja kompleksu Pałacu Saskiego po odbudowie. Autorem wizualizacji jest PPU MAGBUD Bogdan Krawczyk. <http://muzeumkutno.com/wystawy/wystawa-stala/palac-saski-wystawa-stala/wystawa-stala-w-palacu-saskim/> dostęp 26.07.2021

W 2014 roku, Kutnowskie Towarzystwo Historyczne we współpracy z Muzeum Regionalnym w Kutnie, rozpoczęło kwerendę naukową i badania historii pałacu. Od 2015 roku Muzeum Regionalne w Kutnie przystąpiło do opracowania koncepcji funkcjonalno-użytkowej. Przeprowadzono badania architektoniczne, inwentaryzację oraz prace archeologiczne wewnątrz pałacu i na dziedzińcu³⁵. Piotr A. Stasiak w swoim eseju podkreślił, że „docelowo projekt pozwoli na zbudowanie nowej ścieżki kulturowej opartej na europejskim dziedzictwie pałacu saskiego, popartej badaniami naukowymi i współpracą z ośrodkami na terenie kraju i za granicą”³⁶.

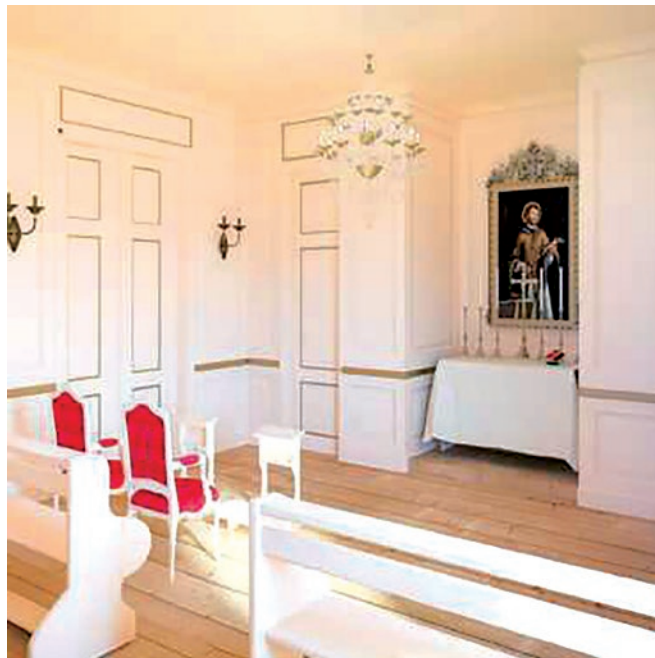
Aktualnie prowadzone są prace rewitalizacyjne Pałacu Saskiego zlokalizowanego przy zrewitalizowanym placu marszałka Józefa Piłsudskiego.³⁷ Prace rozpoczęto w 2019 roku, a zakończone zo-

³⁵ Tamże, s.163.

³⁶ Tamże, s. 163

³⁷ Rewitalizacja zespołu Pałacu Saskiego w Kutnie to inwestycja dotycząca celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, opisana w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030; Tab. 7. Wykaz inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym; s.367–374.

staną w roku 2022. Teren objęty projektem znajduje się w całości w strefie ścisłej ochrony konserwatorskiej, na terenie zespołu urbanistyczno-architektonicznego pl. marsz. J. Piłsudskiego (dawny plac 9 stycznia w Kutnie) wpisanego do rejestru zabytków KS.V.680/9/74 z dnia 01.06.1974 (nr rej. 1131).

Wizualizacja Pałacu Saskiego. Autorem wizualizacji jest PPU MAGBUD Bogdan Krawczyk <http://muzeumkutno.com/wystawy/wystawa-stala/palac-saski-wystawa-stala/wystawa-stala-w-palacu-saskim/> dostęp 26.07.2021

Wizualizacja Pałacu Saskiego od strony dziedzińca. Autorem wizualizacji jest PPU MAGBUD Bogdan Krawczyk, <http://muzeumkutno.com/wystawy/wystawa-stala/palac-saski-wystawa-stala/wystawa-stala-w-palacu-saskim/> dostęp 26.07.2021

Zespół pałacowo-parkowy Gierałty w Kutnie – to siedziba dawnych właścicieli Kutna mieszcząca się w parku Wiosny Ludów. Zespół wzniesiony w latach 1781–95³⁸ przez Stanisława Kostkę Gadamskiego, który w dawnym folwarku Gierałty pobudował osadę pałacową. Sam pałac pobudowano jako budynek parterowy o dachu mansardowym, pierwotnie pokryty gontem. Towarzystwo mu dwa skrzydła boczne o dachach czterospadowych. Korpus główny pałacu jest dwutraktowy, z sienią i salonem na osi. Znajdowały się tu apartamenty reprezentacyjne. Po-

koje mieszkalne znajdowały się w bocznych skrzydłach i na poddaszu, na którym były okienka z barokowymi obramowaniami wykonanymi z blachy. Przed korpusem pałacu znajdowały się ćwierćkoliste galerie arkadowe, które, podobnie jak wystrój architektoniczny wnętrza i elewacji frontowej, nosiły cechy wczesnego klasycyzmu. W salonie o ściętych narożach, były drewniane boazerie niegdyś złoczone, z płasko rzeźbioną dekoracją. Po wojnie boazerie zamalowano farbą olejną na biało. W jednym z okien wmontowany był witraż ze scenami rodzajowymi, symbolizującymi pory roku, którego do dziś zachowały się (jedyne) fragmenty. W 1826 roku do pałacu dobudowano trójosiową wystawkę w dachu, zwieńczoną trójkątnie, z balkonem podpartym filarami ozdobionymi pilastrami jońskimi. Poszerzono skrzydło zachodnie przybudówką, która z czasem zaczęła tworzyć ze skrzydłem jedną bryłę³⁹.

Pałac Gierałty – widok obecny

³⁸ LesiakHenryk, *Szlakiem dworów regionu kutnowskiego*, Kutno 2007, s.36.

³⁹ Latos Andrzej, *Prace rewaloryzacyjne w zabytkowym Parku Wiosny Ludów w Kutnie*, Kutno 2015, s.12

Jeszcze przed I wojną światową, oficyny stojące po bokach wjazdu zostały rozebrane, a ćwierćkolisty arkadowy w 1941 roku rozebrali Niemcy. Usunięto wtedy również zabytkową armatę ustawioną przed frontem pałacu, prawdopodobnie z czasów napoleońskich. Po zakończeniu II wojny światowej spłonął dach pałacu. Zniszczeniu uległy pokrycie, więźba dachowa i stropy. W 1947 roku pałac został odbudowany, a w latach 1990–1992 dach został pokryty czerwoną dachówką.

Pałac w Gierałtach pobudowano na osi Królewskiego Zajazdu, zwanego również Pałacem Saskim, wzniesionym w centrum Kutna nieco wcześniej, bo w latach 1750–1753. Oba te pałace łączyła około kilometrowa aleja kasztanowa, o zmieniającej się w miarę upływającego czasu nazwie: w roku 1826 zwała się – Zamkowa lub Pałacowa, w 1918 – Alejowa, w 1939 – Sienkiewicza, w latach 1950–80 – Pałacowa, w 1980 – Nowotki, aktualnie Henryka Sienkiewicza w części północnej, a południowej, między torami a pałacem Gierałty, Pałacowa.

Ulica Pałacowa prowadzi prosto przez bramę pałacową, na dziedzińcu wjazdowym (w ogrodzeniu dziedzińca były niegdyś jeszcze dwie bramy: jedna – wschodnia – prowadząca do zabudowań gospodarczych i druga – zachodnia – od strony dzisiejszej ulicy Barcewicza). Na dziedzińcu, przed pałacem urządzony jest okrągły gazon.

W kutnowskim pałacu gościli m.in. cesarz Napoleon Bonaparte; Fryderyk August król Saksonii, książę warszawski; Henryk Sienkiewicz i przebywający z misją wojskową generał i późniejszy prezydent Francji Charles de Gaulle (1920). Od powojennych lat swoją siedzibę w Pałacu Gierałty znalazła Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia im. Karola Kurpińskiego.

W 2019 roku został zakończony dwuletni remont pałacu. Szkoła pozyskała środki z Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu na Termomodernizację państwowych placówek szkolnictwa artystycznego. Prace prowadziło Przedsiębiorstwo Budowlane „KROL” Sp. z o.o. Sp. k. z siedzibą w Kłodawie.

Dzięki badaniom archeologicznym⁴⁰, przeprowadzonym na zlecenie Muzeum Regionalnego w Kutnie w 2019 roku, na terenie przyległym do siedziby Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia im. Karola Kurpińskiego w Kutnie odkryto pozostałości ceglanych schronów przeciwlotniczych (w tym pomieszczenie, w którym chowano się podczas nalotów bombowych, kilka odcinków, schody oraz wyjście ewakuacyjne) pochodzących najprawdopodobniej z okresu II Wojny Światowej.

Kaplica grobowa – mauzoleum rodziny Feliksa i Walentyny Mniewskich zostało zbudowane w stylu klasycystycznym (nawiązującym do wzorów rzymskiego Panteonu) około 1840 roku. Kaplica ma kształt rotundy na planie koła i jest zwieńczona kopułą z latarnią. Posiada dwufilarowe portyki zwieńczone tympanonem od strony południowej i północnej. W piwnicy budynku zostały wykonane dwie nisze grobowe (sklepione kolebką), w których pochowano właścicieli Kutna. W 1969 roku w kaplicy powstało Muzeum Bitwy nad Bzurą, które funkcjonowało jako filia Muzeum – Zamek w Oporowie do czasu powstania Muzeum Regionalnego w Kutnie, któremu zostało przekazane do zarządzania (też jako filia).

Kaplica grobowa to jeden z najlepszych przykładów klasycyzmu na terenie miasta i okolic. Skromna w skali, ale piękna w swej prostocie jest atrakcją do zwiedzania⁴¹.

⁴⁰ O badaniach napisała Zuzanna Woźniak na stronie <https://www.archeologia.pro/category/archeologia/>

⁴¹ Dębski Grzegorz, *Kaplica pałacowa w Kutnie – Gierałty* [w] *Kutnowski Biuletyn Muzealny II*, Kutno 2003/2004, s. 205–215.

Mauzoleum Mniewskich – Muzeum Bitwy nad Bzurą

Rekomenduje się, aby budynek poddać konserwacji i remontom z uwagi na jego zły stan techniczny.

W WPOnZ przedstawiając syntetyczną charakterystykę zasobów dziedzictwa kulturowego regionu stwierdzono, że założenia realizujące pełny program pałacowy należą w regionie do rzadkości. Jednocześnie zwrócono uwagę na to, że wysokimi wartościami odznaczają się założenia pałacowe m.in. w Kutnie.⁴²

Willa doktora Antoniego Troczewskiego

Willa została zbudowana w 1897 roku przez znanego łódzkiego architekta Jana Stebelskiego, według jego własnych planów. Pierwotnie z tyłu budynku znajdował się secesyjny ogród, zlikwidowany po II wojnie światowej. W latach 1910-1920 właścicielami budynku byli dr Antoni Troczewski z żoną Lubomirą – lekarz, społecznik, polityk i Honorowy Obywatel Miasta Kutno (tytuł przyznano mu w 1919 roku). W okresie międzywojennym budynek był siedzibą wielu organizacji i instytucji, m.in. redakcji Tygodnika Kutnowskiego. Willę wzniesiono na planie zbliżonym do litery L. Obiekt jest murowany z cegły, a jego elewacja ma wystrój neorenesansowy.

Willa dr Troczewskiego - widok obecny

Willa nazywana „*Domem Doktora*” została poddana rewitalizacji w ramach projektu „Rewitalizacja najstarszej historycznej części Kutna”, którą zakończono w 2018 roku. W budynku ma swoją siedzibę Urząd Stanu Cywilnego.

Dworek modrzewiowy w Kutnie⁴³

- Drewniany dwór Chlewickich przy ul. Narutowicza 20 należy do jednych z najstarszych, drewnianych obiektów zabytkowych Kutna. Został wzniesiony prawdopodobnie na przełomie XVIII i XIX stulecia, a po pożarze w I połowie XIX w. został odbudowany. Jest to budowla dwutraktowa wzniesiona na planie prostokąta. Front dworku zdobi niewielki ganek kryty trójkątnym dachem naczółkowym. Dworek swoją formą architektoniczną nawiązuje do staropolskiej rezydencji szlacheckiej.

Do 1938 roku właścicielami dworku byli Zofia i Zygmunt Chlewiccy, a w 1948 roku odkupiła go Maria Ostrowska. W 1987 roku właścicielem dworku zostało Miasto Kutno, które przekazało go do

⁴³ Lesiak Henryk; *Z dziejów dworu, siedziby Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Kutnowskiej*. Kutnowskie Zeszyty Regionalne, T.16 (2012), s.97-124.

użytkowania Towrzystwu Przyjaciół Ziemi Kutnowskiej. W latach 1991–2006 dworkiem administrowało Muzeum Regionalne w Kutnie, a następnie Zarząd Nieruchomości Miejskich.

W roku 2012 dworek modrzewiowy został poddany renowacji przy udziale środków finansowych Unii Europejskiej.

5.2.6. Zabytki ruchome

Zgodnie z art. 3 pkt 1 i 3 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zabytek ruchomy, to rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, będących dziełem człowieka lub związanych z jego działalnością, stanowiących świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Ze względu na bezpieczeństwo obiektów nie publikuje się szczegółowych danych na temat zabytków ruchomych.

Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków podlegają ochronie konserwatorskiej wynikającej z przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, która zobowiązuje właściciela lub posiadacza zabytku ruchomego do:

- zapobiegania zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytku,
- przeciwdziałaniu kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi za granicę,
- zawiadomienia wojewódzkiego konserwatora zabytków o uszkodzeniu, zniszczeniu lub kradzieży, zagrożeniu, zmianie miejsca przechowania, zmianach dotyczących stanu prawnego zabytku.

Najcenniejsze obiekty ruchome wpisywane są do rejestru zabytków na mocy decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Na terenie powiatu kutnowskiego wpisanych jest 530 obiektów.

Centralną ewidencję zabytków ruchomych prowadzi Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków w Warszawie.

5.2.7. Zabytki archeologiczne

Stanowiska archeologiczne to materialne ślady działalności ludzi. W obrębie stanowiska archeologicznego grupują się zazwyczaj pozostałości licznych powstających i zamierających kolejno osad czy cmentarzysk. Stanowią one podstawowe, a często wręcz jedyne źródło wiedzy o najdawniejszej przeszłości naszych ziem. Nawet dla późniejszych czasów, poczynając od średniowiecza, wyniki badań archeologicznych stanowią cenne uzupełnienie przekazów pisanych.

Stanowiska archeologiczne są bardzo ważnym elementem krajobrazu kulturowego i stanowią podstawę wiedzy o najdawniejszych dziejach powiatu kutnowskiego. Ewidencja stanowisk archeologicznych nie jest jednak zbiorem zamkniętym i nie można wykluczyć, że w wyniku dalszej weryfikacji lub prowadzonych prac ziemnych nie uda się zidentyfikować nowych śladów osadniczych.

Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wszystkie zabytki archeologiczne, bez względu na stan zachowania, podlegają ochronie i opiece. Na obszarach występowania stanowisk archeologicznych oraz w strefie ich ochrony, prowadząc inwestycje wymagające robót ziemnych, przed uzyskaniem pozwolenia na budowę lub przed rozpoczęciem prac ziemnych, należy przeprowadzić ratownicze badania archeologiczne w zakresie uzgodnionym z wojewódz-

kim konserwatorem zabytków. Wyniki badań często stanowią jedyną dokumentację następujących po sobie faktów osadniczych na tym terenie. Pozwalają one skorygować, uszczegółowić i potwierdzić informacje uzyskane ze źródeł pisanych. Pozyskany w trakcie badań materiał ruchomy umożliwia uzupełnienie danych o kulturze materialnej mieszkańców. Należy przy tym pamiętać, że zasięg stanowisk archeologicznych został wyznaczony na mapach na podstawie badań powierzchniowych i niekoniecznie może dokładnie odpowiadać zasięgowi występowania pozostałości osadnictwa pradziejowego pod ziemią. Dlatego należy traktować go zawsze orientacyjnie, ponieważ może okazać się, że obiekty archeologiczne zalegają także w sąsiedztwie wyznaczonego na podstawie obserwacji powierzchniowej, zasięgu stanowiska. Niezbędne jest także określenie zasad ochrony zabytków archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków, lub przeznaczonych do ujęcia w gminnej ewidencji zabytków, w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, warunkach zabudowy i inwestycjach celu publicznego oraz respektowanie przez inwestorów zapisów dotyczących ochrony zabytków archeologicznych zawartych w opiniach i decyzjach właściwego miejscowo konserwatora zabytków, zgodnie z ustawą o ochronie i opiece nad zabytkami.

W mieście Kutnie nie zlokalizowano żadnego reprezentatywnego stanowiska archeologicznego.

Stanowiska archeologiczne zamieszczone w Gminnej ewidencji zabytków Miasta Kutno.

Obszar lokacji miasta obejmuje teren ograniczony:

- od północy: ul. Braci Śniadeckich, ul. Barlickiego, ul. 29 Listopada,
- od południa: ul. Podrzeczna, ul. Kilińskiego i częścią ul. Narutowicza,
- od wschodu: ul. Jana Pawła II, ul. dr. A. Troczewskiego oraz terenem dawnej Fabryki Maszyn Rolniczych „Kraj”,
- od zachodu: ul. Zgoda i fragmentem cmentarza przy ul. Cmentarnej i częścią ul. Narutowicza.

Umieszczenie stanowisk archeologicznych świadczy o przeszłości ziemi kutnowskiej i rozwoju osadnictwa.

Wykaz stanowisk archeologicznych zamieszczonych w Gminnej ewidencji zabytków miasta Kutna prezentowany jest w załączniku do opracowania. Ten może ulec zmianie, gdyż podlega sukcesywnej weryfikacji.

Zabytki masowe.

Odkrycia archeologiczne są nieodłączną częścią projektów inwestycyjnych, realizowanych np. w związku z budową dróg, rewitalizacją miast itp. Zabytki masowe to zabytki ruchome pochodzące z tej samej warstwy, znajdujące w dużych ilościach (kości zwierzęce, fragmenty polepy, skorupy). Zbierane są razem i dokumentowane w obrębie jednostek podziału powierzchni wykopu lub danego obiektu. Nie jest możliwa w przyszłości dokładna lokalizacja zabytków.

Podczas badań archeologicznych przeprowadzonych na dziedzińcu Pałacu Saskiego w latach 1997–1998 na zlecenie Muzeum Regionalnego w Kutnie wydobyto z wykopów 2485 fragmentów ceramiki naczyniowej, 480 fragmentów kafli piecowych, fragmentów szkła naczyniowego i okiennego, przedmioty żelazne itp.⁴⁴

⁴⁴ Matysiak Jerzy, Osiński Dariusz, Pietrzak Janusz, *Badania archeologiczno-architektoniczne przeprowadzone na dziedzińcu królewskiego pałacu podróznego (tzw. Pałacu Saskiego) w latach 1997-1998*, [w:] Pałac pocztowy Augusta III w świecie najnowszych badań, Kutno 2014, s.64.

Prace wykopaliskowe przeprowadzone w Pałacu Saskim w lipcu i sierpniu 2004 roku przez ekipę Regionalnego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków w Łodzi miały na celu sprawdzenie przydatności metody wykopaliskowej jako sposobu pozyskania danych dla projektu rekonstrukcji Pałacu Saskiego. Zbigniew Lechowicz w opracowaniu zamieszczonym w publikacji pt. „Pałac pocztowy Augusta II w świetle najnowszych badań” przedstawił wyniki badań⁴⁵, stwierdzając m.in., że „w trakcie prac pozyskano 7902 egzemplarze ruchomego materiału zabytkowego. Były to 4222 fragmenty naczyń ceramicznych, 1047 fragmentów kafli piecowych, 1222 fragmenty wyrobów szklanych, 1497 kości zwierzęcych, 61 przedmiotów metalowych i 40 tzw. innych.”

Podczas prac budowlanych związanych z rewitalizacją najstarszej części miasta – Rynku Zduńskiego, w lipcu 2019 roku znaleziono kilkaset zabytków masowych. Zostały one wpisane do Inwentarza zabytków masowych – 17 pozycji w inwentarzu.⁴⁶ Wśród nich znajdują się m.in. gwoździe, fragmenty fajki, kafle, ołowiana oprawa szyby, haftka, monety, głośnia kordu, guzik, śruba. Znalezione zabytki to: ceramika, szkło, metal, kości, mosiądz.

W trakcie prac rewitalizacyjnych przeprowadzono badania archeologiczne na Placu Wolności, które dostarczyły wielu ciekawych odkryć⁴⁷. Podczas prac ziemnych odkryte zostały studnie, a w nich odnaleziono duże ilości materiału zabytkowego (100 fragmentów tkanin i wyrobów pozatkackich). Interesującym znaleziskiem jest dno naczynia fajansowego z sygnaturą fabryki Teichfeld&Asterblum, którą założyli Józef Teichfeld i Ludwik Asterblum.

5.2.8. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych

Muzeum Regionalne w Kutnie⁴⁸

Siedzibą Muzeum jest klasycystyczny ratusz miejski w Kutnie. Muzeum powstało w 1981 roku jako placówka wielodziałowa. Swym obszarem badawczym obejmuje Kutno i region kutnowski (w granicach powiatu kutnowskiego), dokumentując przeszłość i teraźniejszość poprzez takie dziedziny jak: archeologia, historia, sztuka, etnografia, przyroda i wojskowość. W Muzeum zgromadzono 10274 muzealia, w tym 1185 dzieł sztuki (obrazy, ryciny, rysunki, rzeźby, itp.). W drodze kupna i licznych darowizn Muzeum pozyskuje materiał ikonograficzny i dokumenty z XIX i XX w.

Grzegorz Skrzynecki, dyrektor Muzeum Regionalnego w Kutnie, za pośrednictwem portalu internetowego <https://www.archeologia.pro/category/o-projekcie/> zaprezentował projekt p.n. „Kutno. Powstanie i rozwój małego ośrodka miejskiego w ujęciu interdyscyplinarnym”, jaki jest realizowany przez kutnowskie Muzeum przy współpracy z dr. inż. Arturem Ginterem z Instytutu Archeologii

⁴⁶ Ginter Artur, „Dokumentacja. Inwentarz zabytków masowych znalezionych na obszarze Rynku Zduńskiego w Kutnie w 2019 roku”, Owczary 2020.

⁴⁸ <http://muzeumkutno.com/o-muzeum/> dostęp 6.06.2021

Uniwersytetu Łódzkiego. Jest to dwuletni projekt współfinansowany kwotą 122 300,00 zł ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Ochrona zabytków archeologicznych” 2020 (numer zadania 4429/20). W ramach zadania zostanie wykonanych „szereg badań specjalistycznych (zarówno w Laboratorium Datowania Luminescencyjnego i Spektrometrii Uł jak i w wielu innych polskich ośrodkach badawczych) oraz konserwacja zabytków (realizowana przez dr Magdalenę Majorek w Instytucie Archeologii Uł), które zostały znalezione przede wszystkim w trakcie badań archeologicznych w latach 2015-2020 realizowanych przez dr. inż. Artura Gintera, podczas inwestycji miejskich związanych z rewitalizacją najstarszej części miasta Kutna, m.in. na terenie kompleksu Pałacu Saskiego oraz Placu Wolności⁴⁹.” Zabytki ruchome, pozyskane podczas tych prac zostaną zaprezentowane na nowej wystawie stałej w zrewaloryzowanym Pałacu Saskim. Projekt zakończy się wydaniem publikacji przez Muzeum Regionalne w Kutnie, zawierającej wnioski ukazujące dzieje Kutna od średniowiecza w nowym świetle, oparte na badaniach archeologicznych i historycznych prowadzonych w latach 1990-2020.

Galeria prywatna Tadeusza Kacalaka

Tadeusz Kacalak jest rzeźbiarzem i kolekcjonerem. W swojej prywatnej galerii przy ul. Ogrodowej prezentuje polską sztukę ludową. W jego kolekcji jest ponad 1000 rzeźb, również tych sygnowanych przez najwybitniejszych artystów ze wszystkich regionów Polski. Ważnym elementem jego zbiorów są prace kutnowskich twórców: Eugenii Skibińskiej, Andrzeja Wojtczaka i Antoniego Kamińskiego. Poszczycić się może największymi nazwiskami twórców, z ośrodków rzeźbiarskich jak: Paszyn, Zawidz Kościelny, Łuków, Karpaty. Prace pochodzą z początku XX wieku, a niektóre są starsze. Kolekcja zawiera także obrazy.

5.2.9. Dziedzictwo niematerialne

Istotną częścią dziedzictwa kulturowego oprócz zabytków, dzieł sztuki i kolekcji cennych eksponatów jest także tradycja, żywe niematerialne przejawy kultury odziedziczone po przodkach i przekazywane kolejnym pokoleniom.

Wartości te zostały dostrzeżone przez UNESCO, które w 2003 r. uchwaliło Konwencję w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego⁵⁰, w której sformułowano jej definicję: „Niematerialne dziedzictwo kulturowe oznacza praktyki, wyobrażenia, przekazy, wiedzę i umiejętności – jak również związane z nimi instrumenty, przedmioty, artefakty i przestrzeń kulturową – które wspólnoty, grupy i, w niektórych przypadkach, jednostki uznają za część własnego dziedzictwa kulturowego. To niematerialne dziedzictwo kulturowe, przekazywane z pokolenia na pokolenie, jest stale odtwarzane

⁴⁹ Informacja Grzegorza Skrzyneckiego, dyrektora Muzeum Regionalnego w Kutnie <https://www.archeologia.pro/category/o-projekcie/> dostęp 17.07.2021 roku

⁵⁰ Konwencja weszła w życie w Polsce w dniu 16.08.2011 roku.

przez wspólnoty i grupy w relacji z ich otoczeniem, oddziaływaniem przyrody i ich historią oraz zapewnienia im poczucie tożsamości i ciągłości, przyczyniając się w ten sposób do wzrostu poszanowania dla różnorodności kulturowej oraz ludzkiej kreatywności. Dla celów niniejszej Konwencji, uwaga będzie skierowana wyłącznie na takie niematerialne dziedzictwo kulturowe, które jest zgodne z istniejącymi instrumentami międzynarodowymi w dziedzinie praw człowieka, jak również odpowiada wymogom wzajemnego poszanowania między wspólnotami, grupami i jednostkami, oraz zasadom zrównoważonego rozwoju”.

Działający przy Ministerstwie Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu Zespół ds. Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego, przeformułował tę definicję, aby odzwierciedlała polską specyfikę i przyjęła ona brzmienie: „Niematerialne dziedzictwo kulturowe to wszystkie przekazane nam przez przodków nieuchwytnie przejawy tego, co tworzy naszą grupową, narodową, etniczną bądź religijną tożsamość. Wzmacnia poczucie przynależności do społeczności lokalnej czy też narodowej, innymi słowy określa nasze miejsce w świecie”⁵¹.

Rzeźba po kutnowsku

Na terenie Polski środkowej, w której usytuowane jest Kutno i powiat kutnowski, twórczość rzeźbiarska w XVIII i XIX wieku oscylowała wokół tematyki sakralnej. Ważną rolę w kształtowaniu tradycji regionalnych odgrywa podregion łęczycki. Przejawy kultury łęczyckiej występują i kultywowane są przede wszystkim na obszarze powiatu łęczyckiego oraz w powiatach: kutnowskim, poddębickim i zgierskim. Działa tu najwięcej twórców ludowych zajmujących się rzeźbiarstwem⁵².

Kutnowska szkoła rzeźbiarstwa ma swój specyficzny styl. Charakteryzuje się piętrową kompozycją, składającą się z dużej ilości postaci, często występujących rytmicznie w układach horyzontalnych zawartych w jednej bryle. Styl kutnowski to specyficzna tematyka, forma, barwa. Termin „styl kutnowski” wszedł na stałe do języka teoretyków i kolekcjonerów sztuki ludowej. Rzeźby wykonane przez jego twórców znajdują się w kolekcjach na całym świecie. Około 40 lat temu trzech mieszkańców Kutna zapoczątkowało ten styl: Tadeusz Kacalak, Antoni Kamiński i Andrzej Wojtczak. Ich twórczość rzeźbiarska miała ogromny wpływ na kształtowanie specyficznego „stylu kutnowskiego” rzeźbiarstwa.

Bożenna M. Liberska-Marinow w opracowaniu⁵³ dotyczącym „Ośrodka Kutnowskiego” stwierdziła, że „u podstaw ich artystycznych zainteresowań znalazła się „współczesna rzeźba ludowa”, która w latach 50. minionego stulecia zaistniała na obszarze łęczyckiego”.

Najczęściej stosowanym przez kutnowskich twórców materiałem rzeźbiarskim jest drewno lipowe, choć przy tworzeniu rzeźb plenerowych wykorzystują drewno topolowe. Narzędziami, jakimi posługują się w pracy twórczej w dalszym ciągu pozostają dłuta, noże, młotek i siekiera. Twórcy malują swe prace farbami wodnymi: plakatową, temperową i akrylową. Podkreślają przez to związek z tradycją dawnej polichromowanej rzeźby sakralnej⁵⁴.

⁵¹ http://niematerialne.nid.pl/Dziedzictwo_niematerialne/ dostęp 27.05.2021r.

⁵² Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego oraz plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego miasta Łodzi 2030+; T. I; 2018 rok; s.120

⁵³ Liberska-Marinow Bożenna M., *Rzeźba z Kutna rodem*, Łódź 2008, s. 6.

⁵⁴ Stankiewicz Robert, *Twórczość kutnowskich rzeźbiarzy nieprofesjonalnych* [w:] Kutnowskie Zeszyty Regionalne T. XXIII, Kutno 2019, s.

Paweł Szymczak w opracowaniu dotyczącym artystów regionu kutnowskiego⁵⁵ podkreśla, że „i co istotne pracując i tworząc przez wiele lat bardzo blisko siebie, wytworzyli niepowtarzalny styl, ujmując go niejako w reguły. Obecnie mówimy już o kutnowskiej szkole rzeźbienia, o kutnowskiej metodzie, promieniującej na bliższą i dalszą okolicę”.

Muzeum Regionalne w Kutnie zorganizowało w swojej siedzibie wystawę stałą „Rzeźby po kutnowsku”, która była prezentowana w piwnicach Ratusza od 28 marca 2008 roku do czasu rozpoczęcia rewitalizacji siedziby Muzeum.⁵⁶ „Rzeźba po kutnowsku” to ekspozycja poświęcona w całości lokalnemu bogactwu kulturowemu, jakim jest rzeźba ludowa. Na wystawie zaprezentowanych zostało około trzydziestu twórców, których rzeźby znane są nie tylko w Polsce ale i poza jej granicami.

Wystawa „Rzeźba po kutnowsku” prezentuje muzealną kolekcję rzeźb współczesnych twórców z terenu Kutna i powiatu. Wśród zgromadzonych na wystawie rzeźb wyróżnić należy cztery zasadnicze grupy tematyczne, do których należą motywy sakralne (rzeźby Chrystusa Frasobliwego, wizerunki Matki Boskiej, postaci świętych, Pasje, Piety oraz Szopki Bożonarodzeniowe); tematy związane z obrzędowością, życiem na wsi i pracą na roli. Trzecim tematem jest postać Diabła Boruty zaprezentowana w różnych wcieleniach, a czwarta grupa obejmuje tematykę historyczną (ważne postacie i wydarzenia z dziejów Polski).

Obecnie grono aktywnie działających kutnowskich rzeźbiarzy to liczba sięgająca około dwudziestu twórców. Większość z nich posiada znaczący dorobek twórczy. Rzeźby prezentują na wystawach indywidualnych i zbiorowych organizowanych przez muzea, instytucje kultury, stowarzyszenia, galerie. Ich prace zobaczyć można w kolekcjach prywatnych i w zbiorach muzealnych zarówno w kraju jak i za granicą.

Działalność kutnowskich rzeźbiarzy wspierana jest przez Muzeum Regionalne Kutnie, Miasto Kutno, Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Kutnowskiej, a także przez Łódzki Dom Kultury⁵⁷.

Stoisko kutnowskich rzeźbiarzy podczas Międzynarodowych Targów Sztuki Ludowej w Krakowie

⁵⁵ Szymczak Paweł, *Artyści ludowi Ziemi Kutnowskiej*, Kutno 2010, s.6.

⁵⁶ Kacalak Sylwia; *Rzeźba po kutnowsku* [w:] *Studia i materiały z dziejów Kutna i powiatu* pod red. Grzegorza Skrzyneckiego. T. 2, s. 144.

⁵⁷ WPOz na lata 2020-2023, s. 29.

Zespół Pieśni i Tańca Ziemi Kutnowskiej

Kutno i jego okolice to teren trudny do jednoznacznego określenia w odniesieniu do tradycji folklorystycznych. Położone jest na styku Mazowsza, Kujaw i Wielkopolski. Ze względu na usytuowanie, ścierały się tu wpływy folkloru kujawskiego, łęczyckiego i łowickiego, a nawet wielkopolskiego.

Na terenie Kutna tradycje folklorystyczne regionu kultywuje, powstały jesienią 1968 roku, Zespół Pieśni i Tańca Ziemi Kutnowskiej. Jego założycielem, choreografem i pierwszym kierownikiem był Kazimierz Józwiak. Utworzony został zespół taneczny, chór i kapela ludowa. Stroje dla zespołu uszyły: Centrala Przemysłu Ludowego i Artystycznego w Warszawie oraz Kutnowska Spółdzielnia Odzieżowa „Diana” wg projektu artysty plastyka Stanisława Kurmana. Pierwszą siedzibą zespołu był lokal Klubu Międzyspółdzielni przy ul. Sienkiewicza 2, a po oddaniu do użytku Powiatowego Domu Kultury przy ul. Żółkiewskiego 4, tam przeniesiono jego siedzibę.

Strój kutnowski używany przez Zespół Pieśni i Tańca Ziemi Kutnowskiej⁵⁸

Zespół, wraz z opracowywaniem coraz nowych programów taneczno-muzycznych miał zakupione stroje z różnych regionów. Oprócz strojów krakowskich, lubelskich otrzymał strój kutnowski, opracowany przez Stanisława Kurmana. Strój kutnowski damski składa się ze spódnicy w kolorze granatu, białego fartuszka i katanki w kolorze głębokiego różu, czerwone buty oraz biały czepiec na głowę ze wstążkami w kolorach: białym, różowym i niebieskim. Strój kutnowski męski składa się z białej koszuli, czarnych kamizelki i surdutu z czerwonymi lamówkami, granatowych spodni i czerwonych butów oraz czapki na głowę ozdobionej kolorowymi kwiatkami.

Słownik Geograficzny z 1883 roku tak opisywał ubiór mieszkańców regionu kutnowskiego: „Lud wiejski w Kutnowskim używa dotąd barw dawnego województwa łęczyckiego, a mianowicie nosi sukmany granatowe, przepasuje się karmazynowego koloru pasem”. Oskar Kolberg „Ubiór włościan w łęczyckiem i Gostyńskiem mało ma cech wybitnie go wyróżniających od ubioru sąsiednich Mazurów rawskich i łowickich. Pod Łęczycą noszą się jak z pod Łowicza. Ubiór włościan z pod Krośniewic

⁵⁸ Fotografie pochodzą ze strony <http://folklor-kutno.pl/stroj-kutnowski/>. Dostęp 20.06.2021r.

i Kłodawy, zbliżony jest do kujawskiego od Kowala. Sukmana męska, z granatowego sukna, nieco obciślejsza, pas wełniany czerwony, wiązany jak pod Łowiczem”⁵⁹.

W 1990 roku zespół podjął decyzję o zakończeniu swojej działalności. Wpływ na to miało wiele przyczyn, a wśród nich duży wpływ miały przeobrażenia ekonomiczne i polityczne. Zespół został reaktywowany w 2008 roku i od tej pory działa jako stowarzyszenie.

5.2.10. Kultura.

Kultura odgrywa wielką rolę w budowaniu tożsamości i samo identyfikacji mieszkańców. Dzięki niej następuje integracja ludzi z miejscem zamieszkania. Pełni również rolę promocji miasta, przedstawiając unikalne dla regionu obyczaje, tradycje i sztukę. Miasto Kutno jest organizatorem trzech instytucji kultury działających na terenie miasta.

Kutnowski Dom Kultury jest miejską instytucją kultury działającą od 1972 roku. Mieści się w Kutnie, przy ul. Żółkiewskiego 4, a jego filia, Centrum Teatru Muzyki i Tańca przy ul. Teatralnej 1. KDK użytkuje także pawilon wystawienniczy na placu Wolności, w którym organizowany są wystawy. Do najważniejszych i największych projektów realizowanych przez KDK należy Święto Róży – największa miejska impreza o charakterze kulturalno – rozrywkowym. Święto organizowane jest nieprzerwanie od ponad 40 lat i jest wyrazem dbałości o różaną historię i tradycję miasta. Wydarzenie to jest głęboko zakorzenione w świadomości mieszkańców, którzy chętnie korzystają z licznych atrakcji: koncertów, Jarmarku Różanego, Plenerowych Targów Różanych, lunaparku. Od samego początku najważniejszym elementem wydarzenia jest Wystawa Róż, która na przestrzeni lat zmieniała swój kształt, a obecnie realizowana jest jako Ogólnopolska Wystawa Róż, na której można zobaczyć róże od najlepszych polskich producentów.

Kutnowski Dom Kultury to także organizator wielu wydarzeń, w tym prestiżowych ogólnopolskich festiwali, które cieszą się niesłabnącą popularnością nie tylko wśród mieszkańców, ale także turystów. Wśród najważniejszych imprez należy wymienić: Ogólnopolski Festiwal Złoty Środek Poezji, Stację Kutno – Ogólnopolski Festiwal Jeremiego Przybory, Festiwal na Faktach oraz Piknik wśród róż. Ważną rolę w kształtowaniu społeczności lokalnej odgrywają także regularne zajęcia sekcji Kutnowskiego Domu Kultury. Szczególnie warto podkreślić działania Grupy Teatralnej „od jutra”, która działa od ponad 30 lat i jest jednym z najstarszych nieinstytucjonalnych teatrów w Polsce. Kutnowski Dom Kultury wspiera aktywnie lokalne stowarzyszenia, organizacje pozarządowe i instytucje w realizacji wydarzeń kulturalno-rozrywkowych, ale także społecznych. Współpracuje także na rzecz rozwoju różanej tradycji z Polskim Towarzystwem Różanym, reprezentuje miasto i promuje Święto Róży na branżowych targach turystycznych i ogrodniczych oraz na innych wydarzeniach różanych w Polsce.

Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Stefana Żeromskiego w Kutnie jest miejską instytucją kultury, która działa od 1931 roku. Mieści się w budynku – wybudowanym w latach 60. – przy ulicy Wojska Polskiego 5. Posiada trzy filie na terenie miasta. MiPBP jest instytucją kultury

⁵⁹ Kolberg Oskar, *Dzieła wszystkie, Łęczyckie*, t. 22, s. 12-13.

otwartą dla wszystkich mieszkańców Kutna i regionu. Służy zaspokajaniu potrzeb czytelniczych, informacyjnych, kulturalnych i edukacyjnych. Jej zbiory liczą 118135 (stan na dzień 31.12.2020 r.) jednostek inwentarzowych, co czyni ją największą biblioteką w powiecie kutnowskim. Biblioteka angażuje się w zadania związane z dokumentacją, ochroną i promocją dziedzictwa kulturowego regionu i jego historii. Jest w posiadaniu unikatowego zbioru dokumentów dotyczących historii ziemi kutnowskiej, między innymi nagrań rozmów z najstarszymi mieszkańcami miasta, tysiące archiwalnych zdjęć – wiele spośród nich pochodzi z prywatnych zbiorów mieszkańców. W 2018 roku MiPBP w Kutnie we współpracy z Archiwum Państwowym w Płocku Oddział w Kutnie rozpoczęła realizację projektu pn. „100 lat niepodległości – Cyfrowe Kutno”, którego celem jest udostępnianie cyfrowych baz danych oraz zasobów bibliotecznych, w tym kopii najcenniejszych dokumentów i fotografii z historii Kutna i powiatu kutnowskiego wszystkim zainteresowanym, a w szczególności uczniom, studentom i regionalistom. Największymi i najważniejszymi projektami Biblioteki są Ogólnopolski Konkurs Literacki im. Szaloma Asza oraz Festiwal im. Szaloma Asza. Wymienione projekty mają zasięg międzynarodowy.

Muzeum Regionalne w Kutnie jest miejską instytucją kultury, działającą od 1981 roku, która ma duże znaczenie w zakresie upowszechniania spuścizny kulturowej. Placówka mieści się przy placu marsz. J. Piłsudskiego 20 w dawnym ratuszu miejskim z 1. połowy XIX wieku. W Muzeum zgromadzone zostały pamiątki dokumentujące historię i środowisko naturalne miasta i regionu, prowadzone są liczne badania naukowe i kwerendy poszerzające wiedzę o historii miasta i jego zabytkach. Odbywają się w nim lekcje muzealne, wykłady i konferencje mające na celu popularyzację wiedzy o mieście i regionie.

Muzeum Regionalne w Kutnie posiada bardzo dobrze przygotowaną ofertę edukacji regionalnej dla dzieci i młodzieży. Prowadzi lekcje muzealne, które odbywają się w siedzibie Muzeum i w szkołach. Muzeum realizuje programy edukacyjne: „Kutno poprzez wieki”; „Pałac jednego króla, dwóch państw...”; „Akademia przedszkolaka”. Organizuje gry historyczne: larpy, questy, imprezy i wydarzenia cykliczne, np.: „Noc Muzeów”, „Spotkania z Historią”, „Festyn Saski”, Szopka Bożonarodzeniowa”. Oprócz ekspozycji stałej prezentowane są tam wystawy czasowe o różnorodnej tematyce. Muzeum posiada filię w parku Wiosny Ludów – w Kaplicy Mniewskich, gdzie zorganizowana jest wystawa stała poświęcona Bitwie nad Bzurą.

Obecnie trwają prace nad reorganizacją muzeum w związku z prowadzoną rewaloryzacją Pałacu Podróżnego Augusta III. Misja i wizja Muzeum Regionalnego w Kutnie brzmi: „nowo powstałe Muzeum Pałac Saski w Kutnie będzie instytucją otwartą dla wszystkich grup społecznych, propagującą w kraju i za granicą przenikanie się tych dziedzin historii i kultury, które pozytywnie wpływały na stosunki polsko – niemieckie, szczególnie w okresie unii polsko – saskiej oraz upowszechniającą dzieje miasta Kutna i regionu”⁶⁰.

Stowarzyszenia aktywnie działające i realizujące zadania z zakresu kultury:

- Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Kutnowskiej (Społeczny Opiekun Zabytków) działa od 1972 roku. Celem Towarzystwa jest prowadzenie różnorodnej działalności służącej rozwojowi kulturalnemu terenu miasta Kutna, powiatu kutnowskiego oraz ich mieszkańców, a w szczególności prowadze-

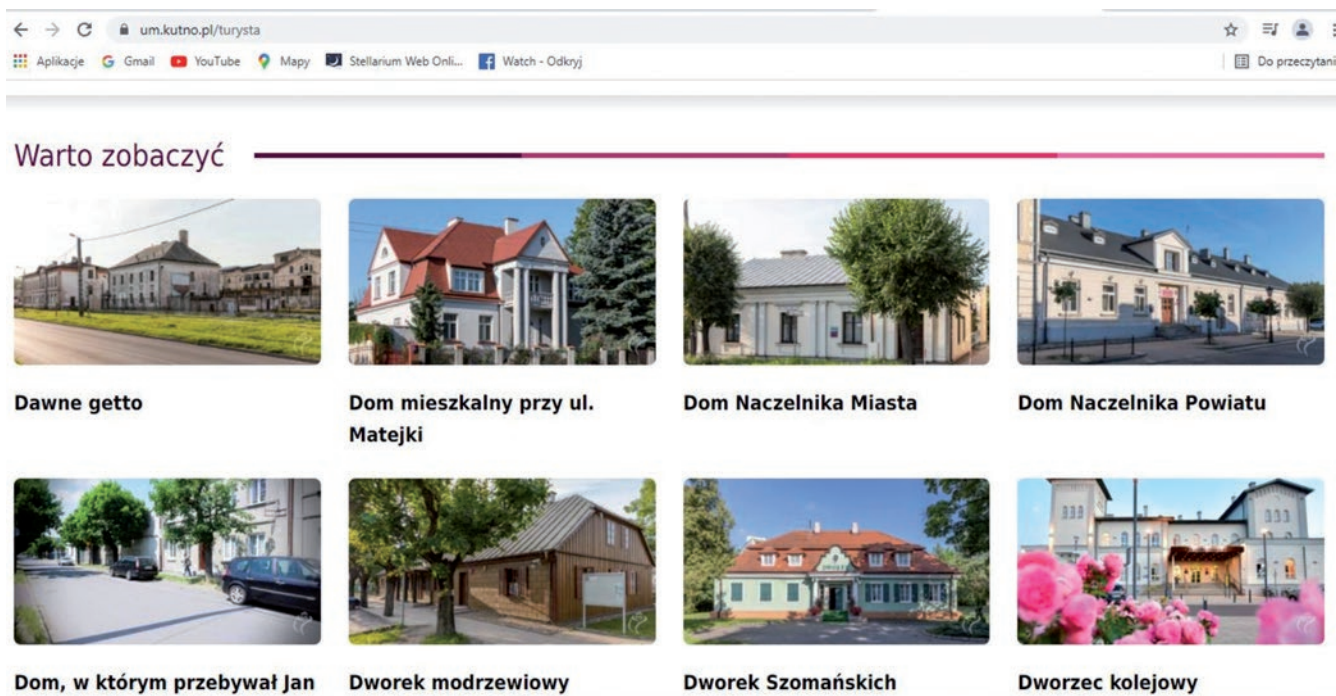
⁶⁰ <http://muzeumkutno.com/o-muzeum/misja-i-wizja/> dostęp 6.06.2021

nie prac służących poznawaniu przeszłości dziejowej ziemi kutnowskiej, sprawowanie opieki nad spuścizną kulturalno-materialną, w szczególności zabytkami Kutna i regionu, gromadzenie i badanie dokumentacji historycznej oraz pobudzanie zainteresowania mieszkańców historią Kutna i regionu kutnowskiego. Prowadzi zbiórki publiczne na restaurację starych zabytkowych grobów na cmentarzach parafialnych w Kutnie i Krośniewicach oraz wydaje publikacje poświęcone historii Kutna i regionu promując jego dziedzictwo kulturowe. TPZK prowadzi własną stronę internetową www.tpzk.eu, prezentując dorobek i działalność stowarzyszenia.

- Stowarzyszenie Historyczne Pułk 37 to organizacja założona w 2009 roku, która zrzesza osoby zainteresowane historią wojskowości, odtwarzaniem i podtrzymywaniem tradycji wojskowych i patriotycznych, renowacją wyposażenia, umundurowania, uzbrojenia i wyszkolenia Wojska Polskiego ze szczególnym uwzględnieniem Wojska II Rzeczypospolitej. Członkowie stowarzyszenia, pochodzący głównie z Kutna i najbliższych okolic, oprócz rekonstrukcji i renowacji historycznego wyposażenia, umundurowania i uzbrojenia, zajmują się także działaniami na rzecz zdobywania i upowszechniania wiedzy historycznej o tradycjach wojskowych i patriotycznych duży nacisk kładąc na 37 Łęczycki Pułk Piechoty im. ks. Józefa Poniatowskiego, który ponad 20 lat stacjonował w Kutnie w okresie międzywojennym. Najważniejszym działaniem stowarzyszenia jest organizacja od 9 lat Zlotu Grup Rekonstrukcji Historycznych „Odyseja Historyczna” Kutno.
- Kutnowska Kuźnia Kultury działa od 2014 roku. Celem stowarzyszenia jest m.in. promowanie i wspieranie profesjonalnej i amatorskiej kulturalnej twórczości regionalnej; działalność na rzecz promocji Miasta Kutno; pielęgnowanie i kultywowanie historii, lokalnych tradycji i dziedzictwa kulturowego regionu, kształtowanie i utrwalanie tożsamości regionalnej oraz upowszechnianie wiedzy o regionie.
- Kutnowskie Towarzystwo Historyczne powstało w 2010 roku. Stowarzyszenie kontynuując tradycje polskiej myśli naukowej ma na celu krzewienie i upowszechnianie nauki, popieranie i prowadzenie badań naukowych oraz gromadzenie materiałów naukowych, w szczególności dotyczących Kutna i terenów związanych z regionem kutnowskim. Wspiera Muzeum Regionalne w Kutnie jako jego strategiczny partner. Od 2014 roku KTH prowadzi kwerendę naukową i badania historii pałacu saskiego. Od 2015 roku wspólnie z Muzeum wydają Kutnowski Słownik Biograficzny.
- Zespół Pieśni i Tańca Ziemi Kutnowskiej działa od 1968 roku, z przerwą od 1990 roku do 2008 roku. Celem stowarzyszenia jest m.in. kultywowanie historii, tradycji i kultury ze szczególnym uwzględnieniem folkloru; prowadzenie działalności artystycznej, edukacyjnej, popularyzatorskiej i wydawniczej; animacja wydarzeń kulturalnych promujących polską tradycję patriotyczną, folklorystyczną, ludową i religijną. Prowadzi własną stronę internetową <http://folklor-kutno.pl/>.

Istnieje kilka lokalnych stron internetowych⁶¹, które prezentują treści dotyczące dziedzictwa kulturowego Kutna, m.in. strona internetowa Urzędu Miasta Kutno, Muzeum Regionalnego w Kutnie, Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Kutnowskiej i inne.

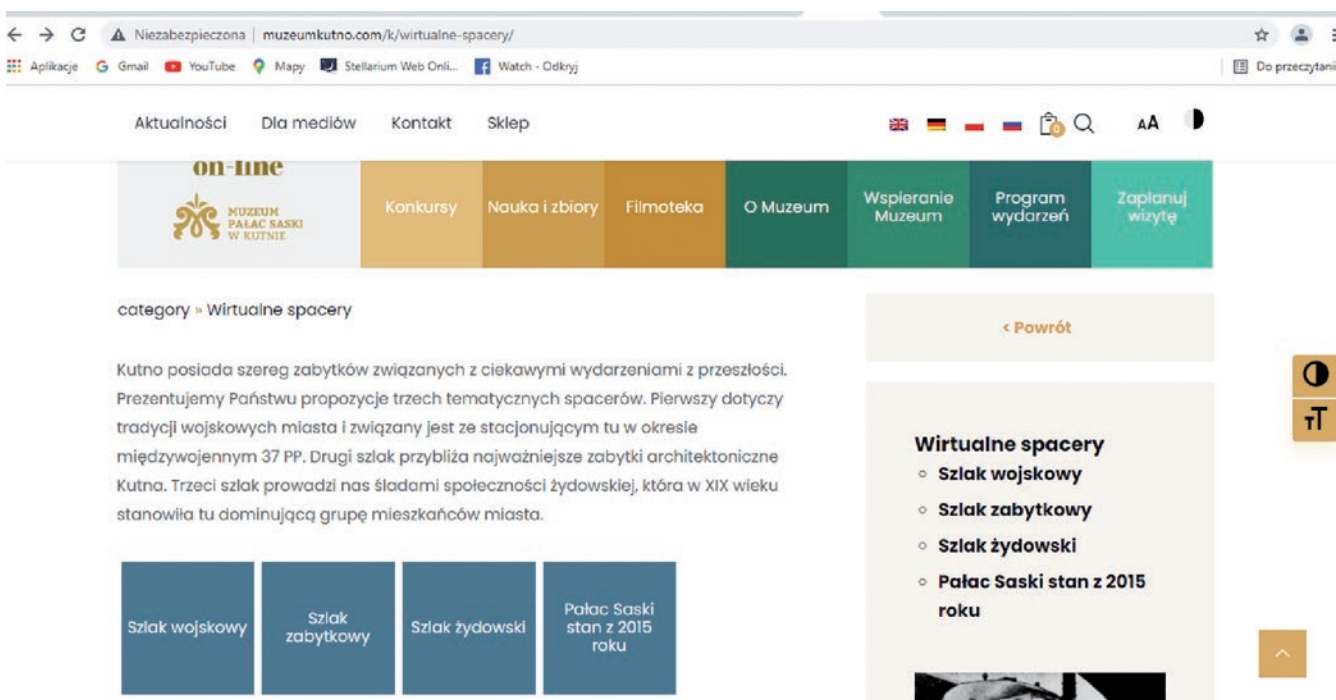
⁶¹ www.um.kutno.pl, dostęp 21.06.2021, www.tpzk.eu, dostęp 21.06.2021, <http://muzeumkutno.com/k/wirtualne-space-ry/> dostęp 21.06.2021

Warto zobaczyć

- Dawne getto
- Dom mieszkalny przy ul. Matejki
- Dom Naczelnika Miasta
- Dom Naczelnika Powiatu
- Dom, w którym przebywał Jan
- Dworek modrzewiowy
- Dworek Szomańskich
- Dworzec kolejowy

Strona internetowa Urzędu Miasta

Niezabezpieczona | muzeumkutno.com/k/wirtualne-spacery/

Aktualności Dla mediów Kontakt Sklep

on-line

Muzeum Pałac Saski w Kutnie

Konkursy Nauka i zbiory Filmoteka O Muzeum Wspieranie Muzeum Program wydarzeń Zaplanuj wizytę

category » Wirtualne spacery

Kutno posiada szereg zabytków związanych z ciekawymi wydarzeniami z przeszłości. Prezentujemy Państwu propozycje trzech tematycznych spacerów. Pierwszy dotyczy tradycji wojskowych miasta i związany jest ze stacjonującym tu w okresie międzywojennym 37 PP. Drugi szlak przybliży najważniejsze zabytki architektoniczne Kutna. Trzeci szlak prowadzi nas śladami społeczności żydowskiej, która w XIX wieku stanowiła tu dominującą grupę mieszkańców miasta.

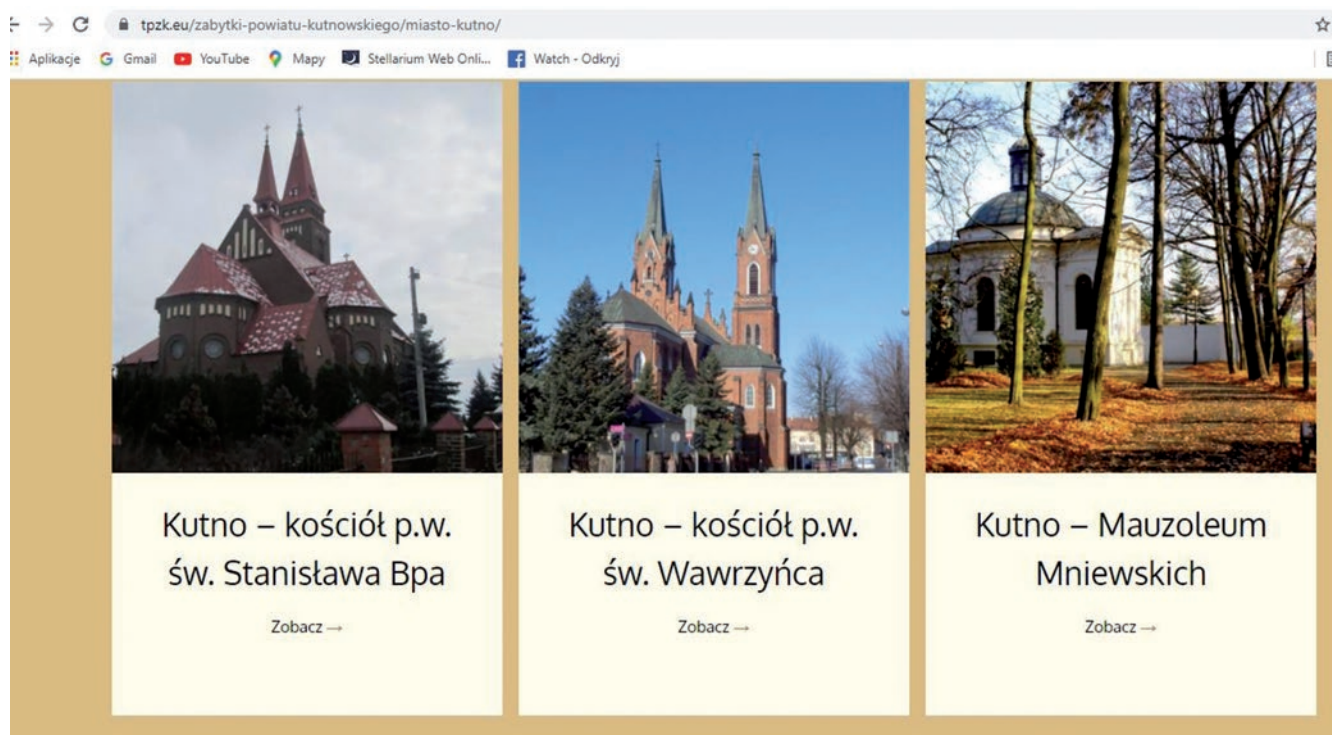
Szlak wojskowy Szlak zabytkowy Szlak żydowski Pałac Saski stan z 2015 roku

Wirtualne spacery

- Szlak wojskowy
- Szlak zabytkowy
- Szlak żydowski
- Pałac Saski stan z 2015 roku

Strona internetowa Muzeum Regionalnego w Kutnie

Strona internetowa Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Kutnowskiej

5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Zgodnie z art. 7 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. formami ochrony zabytków są:

- wpis do rejestru zabytków,
- uznanie za pomnik historii,
- utworzenie parku kulturowego,
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy jest ewidencja zabytków.⁶² Właściciele i posiadacze zabytków zobowiązani są do opieki nad nimi, zgodnie z zapisami ustawowymi.⁶³ Zabytki podlegają ochronie prawnej bez względu na swój stan zachowania. Nawet w przypadku gdy jest on zły nie oznacza to, że dany obiekt utracił wartości zabytkowe.

Wojewódzki konserwator zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się w województwie.⁶⁴ Natomiast na terenie gminy gminną ewi-

⁶² Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, art. 21.

⁶³ Tamże, art. 5 i 71.

⁶⁴ Tamże, art. 22 ust. 2.

dencję zabytków prowadzi wójt, burmistrz lub prezydent miasta w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych.⁶⁵ W Mieście Kutno prowadzona jest gminna ewidencja zabytków (patrz tablica dalej).

Na obszarze miasta nie występują pomniki historii i parki kulturowe, natomiast występują pozostałe formy ochrony zabytków – obiekty wpisane do rejestru zabytków (patrz tablica dalej).

5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Do obowiązków samorządu lokalnego należy ochrona zabytków, które znajdują się na terenie gminy. Zadania te precyzuje art. 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. Gminy mają dbać między innymi o: „zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwale zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie” oraz zapobiegać „zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków”. Do obowiązków nałożonych przez ustawę na gminę należy: „uwzględnienie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska”, czemu ma służyć gminna ewidencja zabytków.

W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

1. zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
2. inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
3. inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Gminna ewidencja zabytków nie stanowi jednej z form ochrony zabytków wymienionych w art. 7 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r., ale zgodnie z art. 21 jest podstawą do sporządzenia programów opieki nad zabytkami. Dodatkowo ustawa z dnia 18 marca 2010 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o zmianie innych ustaw, istotnie wzmacnia rangę gminnej ewidencji poprzez, między innymi, obowiązek uzgadniania z wojewódzkim konserwatorem zabytków projektów decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu oraz projektów budowlanych dotyczących obiektów w niej ujętych.

Gminna ewidencja zabytków gminy Miasto Kutno została zatwierdzona przez Prezydenta Miasta Kutno Zarządzeniem nr 1/2019 z 3 stycznia 2019 r., a 27 stycznia 2020 r. została zaktualizowana Zarządzeniem nr 13/2020.

⁶⁵ Tamże, art. 22 ust. 4.

Wykaz obiektów, zespołów i obszarów wpisanych do Gminnej ewidencji zabytków Miasta Kutna

LP.	NR KARTY	NAZWA OBIEKTU	MIEJSCE POŁOŻENIA ZABYTKU / ADRES	NR KATASTRU NIERUCHOMOŚCI	UWAGI
1	2	3	4	5	6
BARCEWICZA					
2	2	DOM MIESZKALNY	al. Barcewicz 3	1459 ob. -5- Śródmieście	
3	3	DOM MIESZKALNY	al. Barcewicz 14	1577 ob. -5- Śródmieście	
BARLICKIEGO					
4	4	DOM	ul. Barlickiego 14 (d.20)	258/1 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków Nr: 1140; Decyzja KL.V-680/18/74 z dnia 01.06.1974 r.
5	5	DOM	ul. Barlickiego 16 (d.22)	243/2 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków Nr: 1141; Decyzja Nr KL.V-680/19/74 z dnia 01.06.1974 r.

- ul. Barlickiego 21 → patrz ul. Królewska 41 (karta nr 53)
- ul. Barlickiego 62 → patrz plac Piłsudskiego 2 (karta nr 118)

BEMA					
6	6	ZESPÓŁ FOLWARKU MIEJSKIEGO	ul. Bema	562 562/4 563/6 563/7 563/8 563/9 563/10 564/16	Rejestr zabytków Nr: 411; decyzja KL.IV-680/100/67 z dnia 11.07.1967 r. Budynek stajni - po rozbiórce
	6	DOM MIESZKALNY d. KOSZARY	ul. Bema 1		
	6	BUDYNEK MAGAZYNU	ul. Bema 5	ob. -4- Kościuszków	
7	7	DOM MIESZKALNY	ul. Bema 26 (d.20)	525 ob. -4- Kościuszków	
CMENTARNA					
8	8	KAPLICA CMENTARNA	ul. Cmentarna	12/5 ob. -5- Śródmieście	
9	9	CMENTARZ PARAFIALNY	ul. Cmentarna	12/5 ob. -5- Śródmieście	
DĄBROWSKIEGO					
10	10	DOM MIESZKALNY	ul. Dąbrowskiego 3	801 ob. -4- Kościuszków	
11	11	DOM MIESZKALNY	ul. Dąbrowskiego 12	796 ob. -4- Kościuszków	

1. ul. Dąbrowskiego 1 → patrz ul. Kościuszki 11 (karta nr 23)

FAŁATA					
12	12	WILLA (OSIEDLE PRACOWNIKÓW KOLEI)	ul. Fałata 5 (d. Matejki 5)	941/43 ob. -5- Śródmieście	

- ul. Fałata 2 → patrz ul. Siemiradzkiego 11 (nr 145)

GRUNWALDZKA					
13	13	ZESPÓŁ - DAWNE KOSZARY 37 PUŁKU PIECHOTY	ul. Grunwaldzka	7/8, 7/9, 7/41 ob. -2- Grunwald	Część obiektu wykreślona z Gminnej Ewidencji Zabytków
	13	DAWNE KOSZARY	ul. Grunwaldzka 1		
	13	DAWNE KASYNO	ul. Grunwaldzka 3		
KILIŃSKIEGO					
14	14	KAMIENICA d. KINO „MODERNA”	ul. Kilińskiego 1	508/2 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków Nr: 1142; decyzja KS.V-680/20/74 z dnia 01.06.1974 r.
KOCHANOWSKIEGO					
15	15	ZESPÓŁ MŁYNA MOTOROWEGO	ul. Kochanowskiego 4	897, 898 ob. -5- Śródmieście	Zespół Młyna Motorowego Rejestr zabytków Nr: 642; Decyzja PSOZ.5340-48/93 z dnia 10.09.1993 r.
	15	DOM MŁYNARZA			
	15	MŁYN MOTOROWY			
	15	BUDYNEK GOSPODARCZY			
16	17	DOM MIESZKALNY	ul. Kochanowskiego 10	895 ob. -5- Śródmieście	
KORDECKIEGO					
17	18	WILLA	ul. Kordeckiego 2	400 ob. -4- Kościuszków	
KOŚCIUSZKI					
18	19	DOM	ul. Kościuszki 4	282 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno- Architektoniczny ul. Kościuszki 4,8 i 10; Rejestr zabytków Nr: 1136; Decyzja KS.V-680/14/74 z dnia 01.06.1974 r.
19	20	DOM	ul. Kościuszki 8	280 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno- Architektoniczny ul. Kościuszki 4,8 i 10; Rejestr zabytków Nr: 1136; Decyzja KS.V-680/14/74 z dnia 01.06.1974 r.
20	21	DWÓR SZOMAŃSKICH	ul. Kościuszki 9	264/1 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków Nr: 1143; Decyzja KS.V-680/21/74 z dnia 01.06.1974 r.
21	22	SZKOŁA ELEMENTARNA (ob. Zespół Szkół Zawodowych)	ul. Kościuszki 10	279 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno- Architektoniczny ul. Kościuszki 4,8 i 10; Rejestr zabytków Nr: 1136; Decyzja KS.V-680/14/74 z dnia 01.06.1974 r.
KOŚCIUSZKI					
22	23	ZESPÓŁ GIMNAZJUM im. H. Dąbrowskiego	ul. Kościuszki 11 (ul. Dąbrowskiego 1)	799/2, 799/4, 799/7 ob. -4- Kościuszków	
	23	GIMNAZJUM			
	23	WILLA			

23	24	DOM (Zespół domów mieszkalnych oficerskiego funduszu wojskowego)	ul. Kościuszki 20	808/3 ob. -4- Kościuszków	
KRASIŃSKIEGO					
24	25	DOM MIESZKALNY	ul. Krasińskiego 14 (d.8)	871 ob. -5- Śródmieście	
25	26	DOM MIESZKALNY	ul. Krasińskiego 16 (d.10)	872 ob. -5- Śródmieście	
26	27	DOM MIESZKALNY	ul. Krasińskiego 24 (d. 18)	877 ob. -5- Śródmieście	
KROŚNIEWICKA					
27	28	WODOCIĄGOWA WIEŻA CIŚNIEN KOLEJOWA	ul. Krośniewicka	1054/60 ob. -1- Raszew Piaski	
28	29	SZKOŁA	ul. Krośniewicka	1054/4 ob. -1- Raszew Piaski	
29	30 30 30 30 30 30	ZESPÓŁ OSIEDLA KOLEJARSKIEGO WILLA BUDYNEK GOSPODARCZY DOM BUDYNEK GOSPODARCZY BUDYNEK GOSPODARCZY Z PRALNIĄ	ul. Krośniewicka 48, 52	1054/48, 1054/58 ob. -1- Raszew Piaski	
KRÓLEWSKA					
30	31	DOM MIESZKALNY	ul. Królewska 1	481/1 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny ul. Królewskiej; Rejestr zabytków Nr - 1133; Decyzja KS.V-680/11/74 z dnia 01.06.1974 r.
31	32	DOM MIESZKALNY	ul. Królewska 2 (Plac Piłsudskiego 8, 8a)	410/2, 410/3, 410/4, 410/5 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny ul. Królewskiej; Rejestr zabytków Nr - 1133; Decyzja KS.V-680/11/74 z dnia 01.06.1974 r. Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny Placu Piłsudskiego; Rejestr zabytków Nr: 1131; decyzja KS.V-680/9/74 z dnia 01.06.1974 r.
32	33	DOM MIESZKALNY	ul. Królewska 3	480 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny ul. Królewskiej; Rejestr zabytków Nr - 1133; Decyzja KS.V-680/11/74 z dnia 01.06.1974 r.

KRÓLEWSKA					
33	34	DOM MIESZKALNY	ul. Królewska 4	410/4, 410/5 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno- Architektoniczny ul. Królewskiej; Rejestr zabytków Nr - 1133; Decyzja KS.V-680/11/74 z dnia 01.06.1974 r.
34	35	DOM MIESZKALNY	ul. Królewska 5 (d. 3)	479 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno- Architektoniczny ul. Królewskiej; Rejestr zabytków Nr - 1133; Decyzja KS.V-680/11/74 z dnia 01.06.1974 r.
35	36	DOM MIESZKALNY	ul. Królewska 7 (d.5)	478 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno- Architektoniczny ul. Królewskiej; Rejestr zabytków Nr - 1133; Decyzja KS.V-680/11/74 z dnia 01.06.1974 r.
36	37	DOM MIESZKALNY	ul. Królewska 8 (d.6)	412 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno- Architektoniczny ul. Królewskiej; Rejestr zabytków Nr - 1133; Decyzja KS.V-680/11/74 z dnia 01.06.1974 r.
37	38	DOM MIESZKALNY	ul. Królewska 9 (d.5)	477 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno- Architektoniczny ul. Królewskiej; Rejestr zabytków Nr - 1133; Decyzja KS.V-680/11/74 z dnia 01.06.1974 r.
38	39	DOM MIESZKALNY	ul. Królewska 10 (d.8)	413/1 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno- Architektoniczny ul. Królewskiej; Rejestr zabytków Nr - 1133; Decyzja KS.V-680/11/74 z dnia 01.06.1974 r.
39	40	DOM MIESZKALNY	ul. Królewska 11 (d.7)	476 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno- Architektoniczny ul. Królewskiej; Rejestr zabytków Nr - 1133; Decyzja KS.V-680/11/74 z dnia 01.06.1974 r.
40	41	DOM MIESZKALNY	ul. Królewska 12 (d.8)	414/2 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno- Architektoniczny ul. Królewskiej; Rejestr zabytków Nr - 1133; Decyzja KS.V-680/11/74 z dnia 01.06.1974 r.
41	42	DOM MIESZKALNY	ul. Królewska 13 (d.9)	475 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno- Architektoniczny ul. Królewskiej; Rejestr zabytków Nr - 1133; Decyzja KS.V-680/11/74 z dnia 01.06.1974 r.

42	43	DOM MIESZKALNY	ul. Królewska 15 (d.9)	474 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno- Architektoniczny ul. Królewskiej; Rejestr zabytków Nr - 1133; Decyzja KS.V-680/11/74 z dnia 01.06.1974 r.
43	44	DOM MIESZKALNY	ul. Królewska 16 (d.12)	417, 418 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno- Architektoniczny ul. Królewskiej; Rejestr zabytków Nr - 1133; Decyzja KS.V-680/11/74 z dnia 01.06.1974 r.
KRÓLEWSKA					
44	45 45 45	ZESPÓŁ APTEKI „POD ORŁEM” APTEKA OFICYNA	ul. Królewska 17 (d.11) (ul. Pereca 4)	463/5, 463/7, 463/8 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno- Architektoniczny ul. Królewskiej; Rejestr zabytków Nr - 1133; Decyzja KS.V-680/11/74 z dnia 01.06.1974 r.
45	46	DOM MIESZKALNY	ul. Królewska 18 (d.14)	419 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno- Architektoniczny ul. Królewskiej; Rejestr zabytków Nr - 1133; Decyzja KS.V-680/11/74 z dnia 01.06.1974 r.
46	46/1	DOM MIESZKALNY	ul. Królewska 20/22 (d.16)	420/1 i 421 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno- Architektoniczny ul. Królewskiej; Rejestr zabytków Nr - 1133/392; Decyzja KS.V-680/11/74 z dnia 01.06.1974 r.
47	47	DOM MIESZKALNY	ul. Królewska 25 (d.15)	458/1, 459/1 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno- Architektoniczny ul. Królewskiej; Rejestr zabytków Nr - 1133; Decyzja KS.V-680/11/74 z dnia 01.06.1974 r.
48	48	DOM MIESZKALNY	ul. Królewska 29 (d.19)	455 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno- Architektoniczny ul. Królewskiej; Rejestr zabytków Nr - 1133; Decyzja KS.V-680/11/74 z dnia 01.06.1974 r.
49	49	DOM MIESZKALNY	ul. Królewska 34 (d.24)	427 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno- Architektoniczny ul. Królewskiej; Rejestr zabytków Nr - 1133; Decyzja KS.V-680/11/74 z dnia 01.06.1974 r.
50	50	DOM MIESZKALNY	ul. Królewska 36 (d.26)	428/1 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno- Architektoniczny ul. Królewskiej; Rejestr zabytków Nr - 1133; Decyzja KS.V-680/11/74 z dnia 01.06.1974 r.

51	51	DOM MIESZKALNY	ul. Królewska 37 (d.25)	453 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno- Architektoniczny ul. Królewskiej; Rejestr zabytków Nr - 1133; Decyzja KS.V-680/11/74 z dnia 01.06.1974 r.
52	52	DOM MIESZKALNY	ul. Królewska 39 (d.25)	452 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno- Architektoniczny ul. Królewskiej; Rejestr zabytków Nr - 1133; Decyzja KS.V-680/11/74 z dnia 01.06.1974 r.
53	53	DOM MIESZKALNY	ul. Królewska 41 (ul. Barlickiego 21) (d.27)	451 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno- Architektoniczny ul. Królewskiej; Rejestr zabytków Nr - 1133; Decyzja KS.V-680/11/74 z dnia 01.06.1974 r.
54	54	DOM MIESZKALNY	ul. Królewska 43 (d.27)	450/1 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno- Architektoniczny ul. Królewskiej; Rejestr zabytków Nr - 1133; Decyzja KS.V-680/11/74 z dnia 01.06.1974 r.
KRÓLEWSKA					
55	55	DOM MIESZKALNY	ul. Królewska 45, 47 (d.29)	448/1, 449 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno- Architektoniczny ul. Królewskiej; Rejestr zabytków Nr - 1133; Decyzja KS.V-680/11/74 z dnia 01.06.1974 r.
56	56	DOM MIESZKALNY	ul. Królewska 49, 51 (d.31)	447/1, 448/2 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno- Architektoniczny ul. Królewskiej; Rejestr zabytków Nr - 1133; Decyzja KS.V-680/11/74 z dnia 01.06.1974 r.
LELEWELA					
57	57	DOM MIESZKALNY	ul. Lelewela 1, 3 (d.20)	1077 ob. -4- Kościuszków	
29 LISTOPADA					
58	58	DOM NACZELNIKA MIASTA (Z OFICYNĄ)	ul. 29 Listopada 2	225/2 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków Nr: 1147; Decyzja Nr KS.V.680/25/74 z dnia 01.06.1974 r oraz Rejestr zabytków Nr: 629; Decyzja PSOZ-5340/44/91 z dnia 28.11.1991r.
59	59	WILLA TROCZEWSKIEGO	ul. 29 Listopada 4	224 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków Nr: 1144; Decyzja Nr KS.V-680/22/74 z dnia 01.06.1974 r.
29 LISTOPADA					
60	60	KAMIENICA	ul. 29 Listopada 8	222 ob. -5- Śródmieście	
61	61	KAMIENICA	ul. 29 Listopada 10	221 ob. -5- Śródmieście	
62	62	LAZARET (dawniej KOSZARY I WIĘZIENIE)	ul. 29 Listopada 14	217 ob. -5- Śródmieście	

63	63	KAMIENICA	ul. 29 Listopada 16	216 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny ul. 29 Listopada 16, 18, 20; Rejestr zabytków Nr: 1135; decyzja KS.V-680/13/74 z dnia 01.06.1974 r.
64	64	KAMIENICA	ul. 29 Listopada 18	215 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny ul. 29 Listopada 16, 18, 20; Rejestr zabytków Nr: 1135; decyzja KS.V-680/13/74 z dnia 01.06.1974 r.
65	65	KAMIENICA	ul. 29 Listopada 20	214 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny ul. 29 Listopada 16, 18, 20; Rejestr zabytków Nr: 1135; decyzja KS.V-680/13/74 z dnia 01.06.1974 r.
66	66	DOM MIESZKALNY	ul. 29 Listopada 26 (d. 24)	210/2 ob. -5- Śródmieście	
67	67	DOM MIESZKALNY	ul. 29 Listopada 36 (d. 32)	125 ob. -5- Śródmieście	
68	68	DOM MIESZKALNY	ul. 29 Listopada 40	123 ob. -5- Śródmieście	
69	69	DOM MIESZKALNY	ul. 29 Listopada 50 (d. 46)	113 ob. -5- Śródmieście	
29 LISTOPADA					
70	70	DOM MIESZKALNY d. ŁAŻNIA KOSZAR CARSKICH tzw. BANIA	ul. 29 Listopada 57	586/1 ob. -5- Śródmieście	
71	71	DOM MIESZKALNY	ul. 29 Listopada 58 (d. 52/54)	105 ob. -5- Śródmieście	
ŁĄKOSZYŃSKA					
72	72	ZESPÓŁ KOŚCIÓŁA PARAFII pw. św. SATNISŁAWA B.M.	ul. Łąkoszyńska 11	464, 462/7 ob. -6- Łąkoszyn	Kościół w zespole - Rejestr zabytków Nr: 445; Decyzja z dnia 17.03.1978 r.
	72	KOŚCIÓŁ pw. św. SATNISŁAWA B.M.			
	72	OGRODZENIA KOSCIÓŁA pw. św STANISŁAWA B.M.			
	72	PLEBANIA			
73	73	CMENTARZ PRZYKOŚCIELNY	ul. Łąkoszyńska 11	464 ob. -6- Łąkoszyn	
ŁĘCZYCKA					
74	74	WILLA	ul. Łęczycka 5 (ul. Matejki 2)	1454 ob. -5- Śródmieście	
ŁĘCZYCKA					
75	75	DOM	ul. Łęczycka 7	1455 ob. -5- Śródmieście	
1 MAJA					

- ul. 1 Maja 12 → patrz ul. Słowackiego 15 (karta nr 162)

3 MAJA					
76	76	ZESPÓŁ DWORCA KOLEJOWEGO			
	76	DWORZEC PKP			
	76	BUDYNEK OBSŁUGI DWORCA	ul. 3 Maja	941/20 ob. -5- Śródmieście	
	76	MAGAZYN			
77	77	DOM MIESZKALNY	ul. 3 Maja 3	941/20 ob. -5- Śródmieście	
78	78	DOM MIESZKALNY	ul. 3 Maja 4	915 ob. -5- Śródmieście	
79	79	DOM MIESZKALNY	ul. 3 Maja 6	914 ob. -5- Śródmieście	
80	80	DOM MIESZKALNY	ul. 3 Maja 10 (d. 10, 12, 14)	911/1, 911/2, 911/3, 911/4 ob. -5- Śródmieście	
81	81	DOM MIESZKALNY	ul. 3 Maja 16	909 ob. -5- Śródmieście	
82	82	KAMIENICA	ul. 3 Maja 18	908 ob. -5- Śródmieście	
83	83	DOM	ul. 3 Maja 20	907 ob. -5- Śródmieście	
84	84	DOM	ul. 3 Maja 24	905 ob. -5- Śródmieście	
3 MAJA					
85	85	DOM	ul. 3 Maja 26	851 ob. -5- Śródmieście	
86	86	DOM	ul. 3 Maja 26a	850 ob. -5- Śródmieście	
87	87	DOM	ul. 3 Maja 30	848 ob. -5- Śródmieście	
88	88	DOM	ul. 3 Maja 32	847/2 ob. -5- Śródmieście	
89	89	DOM	ul. 3 Maja 34	846 ob. -5- Śródmieście	
90	90	DOM	ul. 3 Maja 38	843 ob. -5- Śródmieście	
91	91	DOM	ul. 3 Maja 42A	840 ob. -5- Śródmieście	
92	92	KAMIENICA	ul. 3 Maja 44	839 ob. -5- Śródmieście	
93	93	DOM	ul. 3 Maja 46	838 ob. -5- Śródmieście	
94	94	DOM	ul. 3 Maja 52	835 ob. -5- Śródmieście	
MATEJKI					
95	95	DOM MIESZKALNY	ul. Matejki 8	1463 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków Nr: 655; Decyzja Nr PSOZ.5340-66/97 z dnia z dnia 03.12.1997 r.

- ul. Matejki 2 → patrz ul. Łęczycka 5 (karta nr 74)

MICKIEWICZA					
96	96	WILLA	ul. Mickiewicza 2	536/5 ob. -5- Śródmieście	

97	97 97 97	ZESPÓŁ BROWARU BROWAR DOM MIESZKALNY	ul. Mickiewicza 5	533/2 ob. -5- Śródmieście	----- ----- Rejestr zabytków Nr: 1146; Decyzja Nr KS.V.680/24/74 z dnia 01.06.1974 r. Część budynku dawnego browaru - po rozbiórce dokonanej w 2008 r.
98	98 98 98	ZESPÓŁ CUKROWNI „KONSTANCJA” CUKROWNIA MAGAZYN PASZ MAGAZYN SUROWCÓW	ul. Mickiewicza 100	947 ob. -1- Raszew Piaski	
NARUTOWICZA					
99	99	PAŁAC SASKI (pałac podróżny Augusta III)	ul. Narutowicza 2 (Plac Piłsudskiego 19)	487, 488/5 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków Nr: 17; Decyzja KL.IV.680/99/67 z dnia 11.07.1967 r. Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny Placu Piłsudskiego; Rejestr zabytków Nr: 1131; decyzja KS.V-680/9/74 z dnia 01.06.1974 r.
NARUTOWICZA					
100	100	DOM MIESZKALNY/ KAMIENICA	ul. Narutowicza 8	493 ob. -5- Śródmieście	
101	101	KAMIENICA	ul. Narutowicza 9 (d.3)	505 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny ul. Narutowicza 3, 5, 5a, 10 i 12; Rejestr zabytków Nr: 1137; Decyzja KS.V-680/15/74 z dnia 01.06.1974 r.
102	102	KAMIENICA	ul. Narutowicza 10	494 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny ul. Narutowicza 3, 5, 5a, 10 i 12; Rejestr zabytków Nr: 1137; Decyzja KS.V-680/15/74 z dnia 01.06.1974 r.
103	103	DOM MIESZKALNY	ul. Narutowicza 11 (d.5)	504 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny ul. Narutowicza 3, 5, 5a, 10 i 12; Rejestr zabytków Nr: 1137; Decyzja KS.V-680/15/74 z dnia 01.06.1974 r.
104	104	DOM MIESZKALNY (KAMIENICA)	ul. Narutowicza 12	495 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny ul. Narutowicza 3, 5, 5a, 10 i 12; Rejestr zabytków Nr: 1137; Decyzja KS.V-680/15/74 z dnia 01.06.1974 r.
105	105	DOM MIESZKALNY	ul. Narutowicza 13 (d.5a)	503 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny ul. Narutowicza 3, 5, 5a, 10 i 12; Rejestr zabytków Nr: 1137; Decyzja KS.V-680/15/74 z dnia 01.06.1974 r.

106	106	DWÓR CHLEWICKICH (DWOREK MODRZEWIOWY)	ul. Narutowicza 20	565/2 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków Nr: 16; Decyzja KL.IV.680/101/67 z dnia 11.07.1967 r.
107	107	SIEROCINIEC	ul. Narutowicza 22	564/2 ob. -5- Śródmieście	
108	108	ŁAŹNIA MIEJSKA (BUDYNEK USŁUGOWO-HANDLOWY)	ul. Narutowicza 31,33 (d.17)	543/7 ob. -5- Śródmieście	

- ul. Narutowicza 1 → patrz ul. Sienkiewicza 2 (karta nr 147)

OKRZEI					
109	109	DOM (Zespół domów mieszkalnych oficerskiego funduszu wojskowego)	ul. Okrzei 1	586/2 ob. -5- Śródmieście	
OPOROWSKA					
110	110	CMENTARZ EPIDEMIOLOGICZNY - OFIAR EPIDEMII CHOLERY	ul. Oporowska (ul. Szymanowskiego)	818/1, 818/2 ob. -4- Kościuszków	
111	111	CMENTARZ EWANGELICKO-AUGSBURSKI	ul. Oporowska (ul. Szymanowskiego)	818/1, 818/2 ob. -4- Kościuszków	
PAŁACOWA					
112	112	ZESPÓŁ PAŁACOWY „GIERAŁTY”	ul. Pałacowa park „Wiosny Ludów”	1570/1, 1798/4, 1798/17, 1798/18, 1798/19 ob. -5- Śródmieście	1. Rejestr zabytków Nr: 19; Decyzja KL.IV.680/59/67 z dnia 01.06.1967 r. 2. Rejestr zabytków Nr: 388; Decyzja KL.IV.680/60/67 z dnia 01.06.1967 r. 3. Rejestr zabytków Nr: 389; Decyzja KL.IV.680/61/67 z dnia 01.06.1967 r. 4. ----- 5. ----- 6. Rejestr zabytków Nr: 351; Decyzja KL.IV.680/62/67 z dnia 01.06.1967 r. 7. Rejestr zabytków Nr: 18; Decyzja KL.IV.680/58/67 z dnia 01.06.1967 r.
	112	PAŁAC			
	112	OFICyna (PRAWA)			
	112	OFICyna (LEWA)			
	112	BUDYNEK GOSPODARCZY			
	112	BRAMA WJAZDOWA			
	112	PARK PAŁACOWY			
112	KAPLICA GROBOWA				
113	113	DOM MIESZKALNY	ul. Pałacowa 3	1494 ob. -5- Śródmieście	
114	114	DOM MIESZKALNY	ul. Pałacowa 4	1488/1 1488/2 ob. -5- Śródmieście	

- ul. Pałacowa (aleja zabytkowa) → patrz ul. Sienkiewicza (karta nr 146)

PERECA

- ul. Pereca 4 → patrz ul. Królewska 17 (karta nr 45)

PLAC PIŁSUDSKIEGO					
115	115	HISTORYCZNE CENTRUM MIASTA (POSTULOWANY OBSZAR PARKU KULTUROWEGO)	Plac Piłsudskiego, ul. Królewska, Plac Wolności, teren pw. św. Wawrzyńca, ul. Zduńska, Rynek Zduński, ul. Teatralna, ul. Zamenhofs, teren Pałacu Saskiego, (ul. Witosa, ul. Joselewicza, ul. Pereca, ul. Nawrot, ul. Wyszyńskiego)	Obszar pomiędzy ulicami: Witosa, 29 Listopada, Barlickiego, Kościuszki, Wyszyńskiego, Jana Pawła II, Zduńską, Rynkiem Zduńskim, Teatralną, Placem Wolności, Zamenhofs, Placem Piłsudskiego, Sienkiewicza, Narutowicza	Rejestr zabytków - Zespoły Urbanistyczno-Architektoniczne: Placu Piłsudskiego, ul. Królewskiej, Placu Wolności, ul. Teatralnej i dawnego Rynku Zduńskiego, ul. Zamenhofs domów 2, 4, 6, 8. Dodatkowo rejestr zabytków: Ratusza, Pałacu Saskiego, Kościoła pw. Św. Wawrzyńca
116	116	DOM MIESZKALNY (KAMIENICA)	Plac Piłsudskiego 1 (ul. Witosa 2)	485 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny Placu Piłsudskiego; Rejestr zabytków Nr: 1131; decyzja KS.V-680/9/74 z dnia 01.06.1974 r.
117	117	DOM MIESZKALNY (KAMIENICA)	Plac Piłsudskiego 2 (ul. Barlickiego 61)	484/1 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny Placu Piłsudskiego; Rejestr zabytków Nr: 1131; decyzja KS.V-680/9/74 z dnia 01.06.1974 r.
118	118	DOM MIESZKALNY (KAMIENICA)	Plac Piłsudskiego 7	483/2 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny Placu Piłsudskiego; Rejestr zabytków Nr: 1131; decyzja KS.V-680/9/74 z dnia 01.06.1974 r.
PLAC PIŁSUDSKIEGO					
119	119	DOM MIESZKALNY (KAMIENICA)	Plac Piłsudskiego 9	409 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny Placu Piłsudskiego; Rejestr zabytków Nr: 1131; decyzja KS.V-680/9/74 z dnia 01.06.1974 r.
120	120	DOM MIESZKALNY (KAMIENICA)	Plac Piłsudskiego 10	408 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków Nr: 590; Decyzja KL.5340-22/88 z dnia 28.03.1988 r. Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny Placu Piłsudskiego; Rejestr zabytków Nr: 1131; decyzja KS.V-680/9/74 z dnia 01.06.1974 r.
121	121	DOM MIESZKALNY (KAMIENICA)	Plac Piłsudskiego 11	407 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny Placu Piłsudskiego; Rejestr zabytków Nr: 1131; decyzja KS.V-680/9/74 z dnia 01.06.1974 r.
122	122	DOM MIESZKALNY (KAMIENICA)	Plac Piłsudskiego 12	399/1 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny Placu Piłsudskiego; Rejestr zabytków Nr: 1131; decyzja KS.V-680/9/74 z dnia 01.06.1974 r.

123	123	DOM MIESZKALNY	Plac Piłsudskiego 13	400/1 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków – Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny Placu Piłsudskiego; Rejestr zabytków Nr: 1131; decyzja KS.V-680/9/74 z dnia 01.06.1974 r.
124	124	DOM MIESZKALNY (KAMIENICA)	Plac Piłsudskiego 14	401/1 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków – Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny Placu Piłsudskiego; Rejestr zabytków Nr: 1131; decyzja KS.V-680/9/74 z dnia 01.06.1974 r.
125	125	DOM MIESZKALNY (KAMIENICA)	Plac Piłsudskiego 15	402/1 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków – Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny Placu Piłsudskiego; Rejestr zabytków Nr: 1131; decyzja KS.V-680/9/74 z dnia 01.06.1974 r.
126	126	DOM MIESZKALNY (KAMIENICA)	Plac Piłsudskiego 16	1838/1 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków – Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny Placu Piłsudskiego; Rejestr zabytków Nr: 1131; decyzja KS.V-680/9/74 z dnia 01.06.1974 r.
127	127	DOM MIESZKALNY (BUDYNEK URZĘDU MIASTA)	Plac Piłsudskiego 17-18	404/3 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków – Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny Placu Piłsudskiego; Rejestr zabytków Nr: 1131; decyzja KS.V-680/9/74 z dnia 01.06.1974 r.
PLAC PIŁSUDSKIEGO					
128	128 128	ZESPÓŁ RATUSZA RATUSZ	Plac Piłsudskiego 20	489/4 ob. -5- Śródmieście	Ratusz - Rejestr zabytków Nr: 347; Decyzja KL.IV-680/98/67 z dnia 01.07.1967 r. Rejestr zabytków – Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny Placu Piłsudskiego; Rejestr zabytków Nr: 1131; decyzja KS.V-680/9/74 z dnia 01.06.1974 r.

- plac Piłsudskiego 8, 8a → patrz ul. Królewska 2 (karta nr 32)
- plac Piłsudskiego 19 → patrz ul. Narutowicza 2 (karta nr 99)

PODRZECZNA					
129	129	DOM MIESZKALNY	ul. Podrzeczna 2	366 ob. -5- Śródmieście	
130	130	DOM MIESZKALNY	ul. Podrzeczna 4	364/6	Rejestr zabytków Nr: 616; Decyzja KL.5340-7/90 z dnia 24.05.1990 r.
131	131	DOM MIESZKALNY	ul. Podrzeczna 11	386/1	
PODRZECZNA					
132	132	DOM MIESZKALNY	ul. Podrzeczna 13	386/2	

133	133 133 133 133	ZESPÓŁ DOMÓW MIESZKALNYCH DOM OFICYNA BUDYNEK GOSPODARCZY	ul. Podrzeczna 20	352 ob. -5- Śródmieście	Zmiana numeru rejestru gminy dla domu z 113 na 113/1 w związku z ujęciem dodatkowo oficyny i budynku gosp. w zespół domów mieszkalnych któremu przydzielono nr 113.
134	134	DOM MIESZKALNY	ul. Podrzeczna 29	292 ob. -5- Śródmieście	

- ul. Podrzeczna 27 → patrz ul. Teatralna 1 (karta nr 174)
- ul. Podrzeczna 27 → patrz ul. Teatralna 1 (karta nr 174)

PRZEMYSŁOWA					
135	135 135 135 135 135 135 135	ZESPÓŁ ZAKŁADU NASIENNEGO DAŃKOWSKIEJ HODOWLI ROŚLIN MAGAZYN NASIENNY (CZYSZCZALNIA) MAGAZYN MANIPULACYJNY MAGAZYN GŁÓWNY MAGAZYN DOM MIESZKALNY I (LABORATORIUM) DOM MIESZKALNY II (ADMINISTRACYJNO- BIUROWY) DOM MIESZKALNY III (SOCJALNY)	ul. Przemysłowa 5	1174/1 ob. -5- Śródmieście	
PRZEMYSŁOWA					
136	136	MAGAZYN PAŃSTWOWEGO MONOPOLU TYTONIOWEGO	ul. Przemysłowa 7	1175/3 ob. -5- Śródmieście	
137	137 137 137 137	ZESPÓŁ BROWARU LWOWSKIEGO TOWARZYSTWA AKCYJNEGO BROWARÓW DOM DYREKTORA BUDYNEK BROWARU BUDYNEK WARSZTATU	ul. Przemysłowa 8	1166/3, 1166/4	
RYCHTELSKIEGO					
138	138	OSIEDLE PRACOWNIKÓW KOLEI DOM MIESZKALNY	ul. Rychtelskiego 2	941/20 ob. -5- Śródmieście	
139	139	OSIEDLE PRACOWNIKÓW KOLEI DOM MIESZKALNY	ul. Rychtelskiego 2A	941/20 ob. -5- Śródmieście	

140	140	OSIEDLE PRACOWNIKÓW KOLEI BUDYNEK GOSPODARCZY	ul. Rychtelskiego 2A	941/20 ob. -5- Śródmieście	
141	141	OSIEDLE PRACOWNIKÓW KOLEI DOM MIESZKALNY	ul. Rychtelskiego 2B	941/20 ob. -5- Śródmieście	
142	142	OSIEDLE PRACOWNIKÓW KOLEI DOM MIESZKALNY	ul. Rychtelskiego 2C	941/20 ob. -5- Śródmieście	
143	143	OSIEDLE PRACOWNIKÓW KOLEI BUDYNEK GOSPODARCZY	ul. Rychtelskiego 2C	941/20 ob. -5- Śródmieście	
144	144	OSIEDLE PRACOWNIKÓW KOLEI DOM MIESZKALNY	ul. Rychtelskiego 2D	941/20 ob. -5- Śródmieście	
SIEMIRADZKIEGO					
145	145	WILLA	ul. Siemiradzkiego 11 (d. Matejki 1)	941/30 ob. -5- Śródmieście	
SIENKIEWICZA					
146	146	ALEJA ZABYTEKOWA	ul. Sienkiewicza (ul. Pałacowa)	367/1, 832/3, 918, 941/24, 1492/1 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków Nr: 1156; Decyzja KS.V- 660/34/74 z dnia 14.06.1974 r.
147	147	ZESPÓŁ HOTELU „STAROPOLSKIEGO” tzw. „NOWA OBERŻA”	ul. Sienkiewicza 2 (Narutowicza 1)	506/8 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków Nr: 390; Decyzja KL.IV-680/63/67 z dnia 07.06.1967 r.
SIENKIEWICZA					
148	148	KAMIENICA	ul. Sienkiewicza 6 (d. 4)	508/5 ob. -5- Śródmieście	
149	149	KAMIENICA	ul. Sienkiewicza 7	364/4 ob. -5- Śródmieście	
150	150	KAMIENICA	ul. Sienkiewicza 9	364/5 ob. -5- Śródmieście	
151	151 151 151	ZESPÓŁ SPÓŁDZIELNI ROLNICZO - HANDLOWEJ „WSPÓLNA PRACA” BUDYNEK ADMINISTACYJNY BAZAR (SKLEPY)	ul. Sienkiewicza 11, 11A	360/4, 360/11 ob. -5- Śródmieście	
152	152	KAMIENICA	ul. Sienkiewicza 12 (d. 6)	522 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków Nr: 1149; decyzja KS.V- 680/27/74 z dnia 01.06.1974 r.
153	153 153 153	ZESPÓŁ KOŚCIOŁA EWANGELICKO- AUGSBURSKIEGO KOŚCIOŁ SZKOŁA	ul. Sienkiewicza 13, 15	361 ob. -5- Śródmieście	
154	154	KAMIENICA	ul. Sienkiewicza 24 (d.16)	528 ob. -5- Śródmieście	
155	155	KAMIENICA	ul. Sienkiewicza 25 (d. 21)	921/2, 923/13 ob. -5- Śródmieście	
156	156	DOM	ul. Sienkiewicza 26 i 28 (d. 18 i 20)	859/1, 860/1 ob. -5- Śródmieście	
157	157	DOM	ul. Sienkiewicza 32 (d. 24)	862/2 ob. -5- Śródmieście	

158	158	WILLA	ul. Sienkiewicza 40 (d. 30)	1818/1 ob. -5- Śródmieście	
159	159	DOM	ul. Sienkiewicza 42 (d.32)	1806 ob. -5- Śródmieście	
160	160	DOM PRACOWNIKÓW KOLEI	ul. Sienkiewicza 45	941/20 ob. -5- Śródmieście	
SKŁODOWSKIEJ-CURIE					
161	161	DOM MIESZKALNY	ul. Skłodowskiej-Curie 27 (d.21)	387 ob. -4- Kościuszków	
SŁOWACKIEGO					
162	162	DOM MIESZKALNY	ul. Słowackiego 15 / 1 Maja 12	715, 716/1 ob. -5- Śródmieście	
SOBIESKIEGO					
163	163	WILLA	ul. Sobieskiego 2 (d. Staszica 1)	545 ob. -4- Kościuszków	
SOWIŃSKIEGO					
164	164	WILLA	ul. Sowińskiego 2A (d. 2)	780/2 ob. -4- Kościuszków	
SPOKOJNA					

- ul. Spokojna (cmentarz żydowski) → patrz ul. Tarnowskiego (karta nr 173)

STAFFA

- ul. Staffa (cmentarz parafialny) → patrz ul. ul. Św. Stanisława (karta nr 165)

(ŚW.) STANISŁAWA

165	165	CMENTARZ PARAFIALNY	ul. Świętego Stanisława	777 ob. -6- Łąkoszyn	
STASZICA					
166	166	DOM	ul. Staszica 5	549 ob. -4- Kościuszków	
167	167	SZKOŁA	ul. Staszica 6	229/1 ob. -5- Śródmieście	

ul. Staszica 1 → patrz ul. Sobieskiego 2 (karta nr 163)

STASZICA

168	168	DOM	ul. Staszica 7	550/1 ob. -4- Kościuszków	
169	169	DOM	ul. Staszica 9	558 ob. -4- Kościuszków	
170	170	DOM	ul. Staszica 9a	559 ob. -4- Kościuszków	
171	171	DOM	ul. Staszica 11	560 ob. -4- Kościuszków	
172	172	DOM	ul. Staszica 14	232 ob. -5- Śródmieście	

SZYMANOWSKIEGO

- ul. Szymanowskiego (Cmentarz Epidemiologiczny – Ofiar Epidemii Cholery) → patrz ul. Oporowska (karta nr 109)
- ul. Szymanowskiego (Cmentarz Ewangelicko-Augsburski) → patrz ul. Oporowska (karta nr 110)

TARNOWSKIEGO

173	173	CMENTARZ ŻYDOWSKI	ul. Tarnowskiego/ ul. Spokojna	502 ob. -4- Kościuszków	Rejestr zabytków Nr: 635; Decyzja Nr PSOZ.5340-24-3/92 z dnia 09.12.1992 r.
-----	------------	--------------------------	-----------------------------------	-----------------------------------	--

TEATRALNA					
174	174	ZESPÓŁ BUDYNKÓW OCHOTNICZEJ STRAŻY OGNIOWEJ	ul. Teatralna 1 (ul. Podrzeczna 27)	369/1, 369/2 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno- Architektoniczny ul. Teatralnej i dawnego Rynku Zduńskiego; Rejestr zabytków Nr - 1134; Decyzja KS.V-680/12/74 z dnia 01.06.1974 r. Zmiana numeru rejestru gminy teatru z 19 na 19/1 i magazynu z 20 na 19/2 w związku z ujęciem obu obiektów w zespół któremu nadano numer 19 Nr ewid. 20 przypisano karcie centrum miasta.
	174	TEATR TZW. DOM DOCHODOWY STRAŻY OGNIOWEJ			
	174	MAGAZYN INSTRUMENTÓW STRAŻACKICH			
175	174/1	KAMIENICA DO MIESZKALNY	ul. Teatralna 10	371 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno- Architektoniczny ul. Teatralnej i dawnego Rynku Zduńskiego; Rejestr zabytków Nr - 1134; Decyzja KS.V-680/12/74 z dnia 01.06.1974 r.
TORUŃSKA					
176	175	KARCZMA „WYGODA”	ul. Toruńska 3	257 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków Nr: 412; Decyzja Nr KL.IV.680/102/67 z dnia 11.07.1967 r.
177	176	DOM MIESZKALNY	ul. Toruńska 8	253 ob. -5- Śródmieście	
WARSZAWSKIE PRZEDMIEŚCIE					
178	177	DOM MIESZKALNY (KAMIENICA)	ul. Warszawskie Przedmieście 1 (d.7)	294 ob. -5- Śródmieście	
179	178	DOM WŁAŚCICIELA MŁYNA MOTOROWEGO (ob. dom mieszkalny)	ul. Warszawskie Przedmieście 18 (d.38)	434/1 ob. -2- Grunwald	
WITOSA					
180	179	DOM NACZELNIKA POWIATU	ul. Witosa 1	1830 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków Nr:1145; Decyzja Nr KL.V.680/23/74 z dnia 01.06.1974 r.

- ul. Witosa 2 → patrz plac Piłsudskiego 1 (karta nr 116)

PLAC WOLNOŚCI					
181	180	KAMIENICA	plac Wolności 10	433 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny Pl. Wolności; Rejestr zabytków Nr: 1132; decyzja KS.V-680/10/74 z dnia 01.06.1974 r.
182	181	KAMIENICA	plac Wolności 12	430 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny Pl. Wolności; Rejestr zabytków Nr: 1132; decyzja KS.V-680/10/74 z dnia 01.06.1974 r.

183	182	DOM MIESZKALNY	plac Wolności 13	431/1, 431/2 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny Pl. Wolności; Rejestr zabytków Nr: 1132; decyzja KS.V-680/10/74 z dnia 01.06.1974 r.
184	183	AUSTERIA tzw. „STARA OBERŻA”	plac Wolności 14	432 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny Pl. Wolności; Rejestr zabytków Nr: 1132; decyzja KS.V-680/10/74 z dnia 01.06.1974 r.
185	184	DOM MIESZKALNY WRAZ Z OFICYNĄ	plac Wolności 15	373 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny Pl. Wolności; Rejestr zabytków Nr: 1132; decyzja KS.V-680/10/74 z dnia 01.06.1974 r.
186	185	KAMIENICA	plac Wolności 19	375/4 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny Pl. Wolności; Rejestr zabytków Nr: 1132; decyzja KS.V-680/10/74 z dnia 01.06.1974 r.
PLAC WOLNOŚCI					
187	186	DOM MIESZKALNY	plac Wolności 20	375/6 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny Pl. Wolności; Rejestr zabytków Nr: 1132; decyzja KS.V-680/10/74 z dnia 01.06.1974 r.
188	187	DOM MIESZKALNY	plac Wolności 21	379/2 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny Pl. Wolności; Rejestr zabytków Nr: 1132; decyzja KS.V-680/10/74 z dnia 01.06.1974 r.
189	188	KAMIENICA	plac Wolności 22	380/5 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny Pl. Wolności; Rejestr zabytków Nr: 1132; decyzja KS.V-680/10/74 z dnia 01.06.1974 r.
190	189	KAMIENICA	plac Wolności 23	380/4 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny Pl. Wolności; Rejestr zabytków Nr: 1132; decyzja KS.V-680/10/74 z dnia 01.06.1974 r.
191	190	KAMIENICA	plac Wolności 24 i 25	381, 382 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny Pl. Wolności; Rejestr zabytków Nr: 1132; decyzja KS.V-680/10/74 z dnia 01.06.1974 r.

192	191	KAMIENICA	plac Wolności 26	380/1, 380/10, 380/18 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny Pl. Wolności; Rejestr zabytków Nr: 1132; decyzja KS.V-680/10/74 z dnia 01.06.1974 r.
WYSZYŃSKIEGO					
193	192	ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PW. ŚW WAWRZYŃCA DIAKONA I MĘCZENNIKA	ul. Kardynała Stefana Wyszyńskiego 2, 4	288/1 ob. -5- Śródmieście	Kościół - rejestr zabytków: 444; decyzja Nr KL.III.680/10/78 z dnia 13.03.1979 r. Do rejestru zabytków wpisane są również organy z kościoła parafialnego; nr rejestru zabytków: B/178 Decyzja WUOZ-B.5140.3.2012. AM z dnia 12.01.2012r.
	192	KOŚCIÓŁ p.w. św Wawrzyńca			
	192	PLEBANIA			
194	193	ZESPÓŁ FABRYKI MASZYN ROLNICZYCH „KRAJ”	ul. Kardynała Stefana Wyszyńskiego 5	1/20, 1/21, 1/22 ob. -2- Grunwald	
	193	MAGAZYN			
	193	MODELARNIA			
	193	ODLEWNI I HALA			
	193	BUDYNEK MIESZKALNO BIUROWY			
WYSZYŃSKIEGO					
195	194	DOM MIESZKALNY (Kamienica)	ul. Kardynała Stefana Wyszyńskiego 7	2 ob. -2- Grunwald	
196	195	SZPITAL ŚW. WALENTEGO (Zespół architektoniczny Szpitala św. Walentego - szpital i kaplica)	ul. Kardynała Stefana Wyszyńskiego 11	3/6, 3/7 ob. -2- Grunwald	Rejestr zabytków - zespół Architektoniczny szpitala im. L. Rydygiera Rejestr zabytków- 1139; decyzja Nr KS.V.680/17/74 z dnia 01.06.1974 r.
ZAMENHOFA					
197	196	DOM MIESZKALNY (KAMIENICA)	ul. Zamenhofska 2	398/1 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny ul. L. Zamenhofska - domy nr 2, 4, 6, 8; Rejestr zabytków Nr: 1138; decyzja KS.V-680/16/74 z dnia 01.06.1974 r.
198	197	DOM MIESZKALNY (KAMIENICA)	ul. Zamenhofska 4	397/1 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny ul. L. Zamenhofska - domy nr 2, 4, 6, 8; Rejestr zabytków Nr: 1138; decyzja KS.V-680/16/74 z dnia 01.06.1974 r.
199	198	DOM MIESZKALNY (KAMIENICA)	ul. Zamenhofska 6	396/1 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny ul. L. Zamenhofska - domy nr 2, 4, 6, 8; Rejestr zabytków Nr: 1138; decyzja KS.V-680/16/74 z dnia 01.06.1974 r.

200	199	DOM MIESZKALNY (KAMIENICA)	ul. Zamenhofa 8	396/1 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny ul. L. Zamenhofa - domy nr 2, 4, 6, 8; Rejestr zabytków Nr: 1138; decyzja KS.V-680/16/74 z dnia 01.06.1974 r.
201	200	DOM MIESZKALNY (KAMIENICA)	ul. Zamenhofa 11	428/7 ob. -5- Śródmieście	
ZDUŃSKA					
202	201	KAMIENICA	ul. Zduńska 7	290 ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny ul. Teatralnej i dawnego Rynku Zduńskiego; Rejestr zabytków Nr - 1134; Decyzja KS.V-680/12/74 z dnia 01.06.1974 r.
ŻÓŁKIEWSKIEGO					
203	202	DOM MIESZKALNY	ul. Żółkiewskiego 7	207 ob. -5- Śródmieście	
204	203	DOM MIESZKALNY	ul. Żółkiewskiego 7A	206 ob. -5- Śródmieście	
205	204	WILLA	ul. Żółkiewskiego 9	203 ob. -5- Śródmieście	
KARTY UTWORZONE PO AKTUALIZACJI GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW					
206	205	PARK PRZY DAWNYM DWORZE W PUŚNIKACH	ul. Lotnicza	439/1, 438, 437, 436, 435, 457/1, 454/1, 450/1, 448/1, 443/1 ob. -3- Skłęczki	
207	206	BUDYNEK HALI WACHLARZOWEJ W ZESPOLE ZABUDOWAŃ DWORCA KOLEJOWEGO W KUTNIE	Azory	1054/13 ob. -1- Raszew Piaski	
208	207	BUDYNEK BIUROWY W ZESPOLE ZABUDOWAŃ DWORCA KOLEJOWEGO W KUTNIE	Azory	1054/13 ob. -1- Raszew Piaski	
209	208	BUDYNEK DAWNEJ SIEDZIBY DYREKCJI LOKOMOTYWOWNI I DAWNA STOŁÓWKA W ZESPOLE ZABUDOWAŃ DWORCA KOLEJOWEGO W KUTNIE	Azory	1054/14 ob. -1- Raszew Piaski	
210	209	BUDYNEK KOTŁOWNI W ZESPOLE ZABUDOWAŃ DWORCA KOLEJOWEGO W KUTNIE	Azory	1054/17 ob. -1- Raszew Piaski	

ZESPOŁY URBANISTYCZNO - ARCHITEKTONICZNE					
211	210	ZESPÓŁ URANIST. - ARCHITEKT. RYNKU ZDUŃSKIEGO	Rynek Zduński	429/4, 288/1, 1885, 1886, 1890, 1891, 290, 1892/1, 1892/2, 429/3, 429/2, 1896/1, 1896/2, 369/1, 370, 371, 373, 429/5 Ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny ul. Teatralnej i dawnego Rynku Zduńskiego; Rejestr zabytków Nr - 1134; Decyzja KS.V-680/12/74 z dnia 01.06.1974 r.
212	211	ZESPÓŁ URANIST. - ARCHITEKT. PLACU PIŁSUDSKIEGO	Plac Marszałka Józefa Piłsudskiego	405, 399/1, 400/1, 401/1, 402/1, 1838/1, 367/1, 506/8, 500/5, 488/5, 487, 489/4, 1830, 486, 485, 484/1, 484/2, 483/4, 483/2, 482/1, 457, 410/3, 410/4, 410/5, 410/2, 409, 408, 407, 406 Ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny Placu Marszałka Józefa Piłsudskiego (dawny Plac 19 Stycznia); Rejestr zabytków Nr - 1131; Decyzja KS.V-680/9/74 z dnia 01.06.1974 r.
213	212	ZESPÓŁ URANIST. - ARCHITEKT. PLACU WOLNOŚCI	Plac Wolności	429/5, 406, 383, 380/1, 380/10, 382, 381, 380/4, 380/5, 379/2, 375/6, 375/4, 375/5, 375/3, 432, 431/1, 431/2, 430, 429/4, 269/1, 433 Ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny Placu Wolności; Rejestr zabytków Nr - 1132; Decyzja KS.V-680/10/74 z dnia 01.06.1974 r.
ZESPOŁY URBANISTYCZNO - ARCHITEKTONICZNE					
214	213	ZESPÓŁ URANIST. - ARCHITEKT. ULICY KRÓLEWSKIEJ	ul. Królewska	457, 481/1, 480, 479, 478, 477, 476, 475, 474, 464, 463/5, 458/1, 456, 455, 451, 450/1, 488/2, 447/1, 446, 428/1, 427, 426, 425, 421, 420/1, 419, 418, 417, 416, 414/2, 413, 412, 411, 405, 482/1 Ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny ulicy Królewskiej; Rejestr zabytków Nr - 1133; Decyzja KS.V-680/11/74 z dnia 01.06.1974 r.
215	214	ZESPÓŁ URANIST. - ARCHITEKT. BUDYNKÓW MIESZKALNYCH PRZY UL. ZAMENHOFA 2/4/6/8	ul. Zamenhofska	406, 398/1, 397/1, 396/1, 395/1 Ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny ulicy Zamenhofska 2/4/6/8; Rejestr zabytków Nr - 1138; Decyzja KS.V-680/16/74 z dnia 01.06.1974 r.
216	215	ZESPÓŁ URANIST. - ARCHITEKT. DOMÓW PRZY UL. NARUTOWICZA 9/11/13 (DAWNE3/5/5a) I 10/12	ul. Narutowicza	494, 495, 503, 504, 505 Ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny ulicy Narutowicza 3/5/5a/10/12; Rejestr zabytków Nr - 1137; Decyzja KS.V-680/15/74 z dnia 01.06.1974 r.
217	216	ZESPÓŁ URANIST. - ARCHITEKT. DOMÓW PRZY UL. KOŚCIUSZKI 4/8/10	ul. Kościuszki	279, 280, 282 Ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny ulicy T. Kościuszki 4/8/10; Rejestr zabytków Nr - 1136; Decyzja KS.V-680/14/74 z dnia 01.06.1974 r.
218	217	ZESPÓŁ URANIST. - ARCHITEKT. DOMÓW PRZY UL. 29 LISTOPADA 16/18/20	ul. 29 Listopada	214, 215, 216 Ob. -5- Śródmieście	Rejestr zabytków - Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny ulicy 29 Listopada 16/18/20; Rejestr zabytków Nr - 1135; Decyzja KS.V-680/13/74 z dnia 01.06.1974 r.

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego miasta Kutno

Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2016–2019, w 2020 roku został poddany ewaluacji przez Zespół Środowiska i Krajobrazu w Biurze Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi. Zespół ten opracował Sprawozdanie z realizacji Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2016–2019. Stadium 2018–2019, w którym dokonano oceny realizacji WPOnZ. W sprawozdaniu zwrócono m.in. uwagę na realizację wytycznych dotyczących miasta Kutna zapisanych w WPOnZ 2016–2019.

W tabeli poniżej Zespół zawarł ocenę realizacji rekomendacji dla ośrodka o randze regionalnej, jakim jest Kutno.⁶⁶

Lp.: 8	Nazwa ośrodka: KUTNO	Kod: R-1	Ranga: REGIONALNA
Realizacja w okresie 2018 – 2019 zadań przypisanych ośrodkowi			
Cel: ATRAKCYJNOŚĆ KRAJOBRAZU KULTUROWEGO			
Działanie podstawowe: REWITALIZACJA UKŁADÓW PRZESTRZENNYCH MIAST I WSI			
Zadanie: rewaloryzacja			
▪ Placu Wolności			CZĘŚCIOWO ⁶⁶
▪ Placu Teatralnego			CZĘŚCIOWO ⁶⁷
▪ Pałacu Saskiego			CZĘŚCIOWO ⁶⁸
Zadanie: opracowanie dokumentów planistycznych wpływających na procesy rewitalizacji, m.in.:			
▪ analiz urbanistyczno-architektonicznych zawierających wytyczne do dalszych procesów inwestycyjnych w obrębie rewitalizowanych przestrzeni historycznych			NIE
▪ miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego			NIE
Działanie wspomagające: POPRAWA STANU OBIEKTÓW I OBSZARÓW ZABYTKOWYCH			
Zadanie: wpisanie do rejestru zabytków (lub odpowiednio wyjaśnienie granic ochrony):			
▪ obszaru przestrzeni historycznej Placu Piłsudskiego			NIE
▪ ulicy Królewskiej			NIE
▪ Placu Wolności			NIE
▪ Placu Teatralnego			NIE
▪ Rynku Zduńskiego			NIE
Zadanie: utworzenie parku kulturowego w granicach proponowanej strefy ochrony konserwatorskiej, zgodnie z zapisami Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Kutno na lata 2015-2018			NIE
Działanie uzupełniające: POPRAWA STANU I DOSTĘPNOŚCI ZABYTKÓW RUCHOMYCH W MUZEACH ORAZ OBIEKTACH SAKRALNYCH			
Zadanie: rozwój nowoczesnych form przekazu w Muzeum Regionalnym			TAK
CEL: TOŻSAMOŚĆ WIELOKULTUROWA REGIONU			
Działanie wspomagające: KREOWANIE RÓŻNORODNOŚCI KULTUROWEJ			
Zadanie: rozwój kutnowskiego podregionu kulturowego			NIE
Działanie wspomagające: EDUKACJA KULTUROWA MIESZKAŃCÓW WOJEWÓDZTWA			
Zadanie: promocja zrewaloryzowanego pl. Piłsudskiego z Muzeum Regionalnym, kościołem pw. św. Wawrzyńca i Centrum Teatru, Muzyki i Tańca, utworzonym w zrewaloryzowanym Budynku Domu Dochodowego Straży Ogniowej			TAK ⁶⁹

⁶⁶ Sprawozdanie z realizacji Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2016–2019. Stadium 2018–2019; Łódź 2020; s. 83.

6.1. Ewaluacja Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Kutno na lata 2016-2019

Uchwalony w 2016 roku Program Opieki nad Zabytkami Miasta Kutno na lata 2016-2019 był realizowany przez cały okres jego obowiązywania. W celu opracowania diagnozy wykonano we własnym zakresie ogólną ewaluację pierwszej edycji Programu. Następujące zadania, które wskazano do realizacji w ramach działań w Programie Opieki nad Zabytkami Miasta Kutno na lata 2016-2019, zostały zrealizowane:

Działanie 1 - Zachowanie ciągłości cennych wartości dziedzictwa kulturowego

- Zadania - Zintegrowana kompleksowa rewitalizacja tkanki urbanistycznej w ramach kolejnego etapu realizacji działań rewitalizacyjnych

Ulotka promująca Muzeum Pałac Saski w Kutnie wydana przez Muzeum Regionalne w Kutnie

Zostały zrealizowane działania mające na celu odnowę historycznej tkanki miejskiej przestrzeni Placu Wolności i Rynku Zduńskiego oraz Willi dr Antoniego Troczewskiego. Projekt nr RPLD.06.03.02-10-0058/17 pn. „Rewitalizacja najstarszej historycznej części Kutna” współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego został dofinansowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 w kwocie około 18 milionów złotych. Była to inwestycja dotycząca celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, opisana w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030.⁶⁷ Celem głównym projektu było przywrócenie i na-

⁶⁷ Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030; Tab. 7. Wykaz inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym; s. 367-374.

danie funkcji społecznych i gospodarczych na terenach zdegradowanych centrum Miasta Kutno przy jednoczesnym zachowaniu walorów estetycznych i historycznych dawnego centrum. Znowelizowana przestrzeń publiczna jest udostępniona lokalnej społeczności i wykorzystywana na funkcje kulturalne, turystyczne i społeczne.

Promowanie obiektów reprezentatywnych

Na etapie sporządzania Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami dla Województwa Łódzkiego na lata 2020-2023 wytypowano obiekty uznane za reprezentatywne, a wśród nich z terenu Miasta Kutno są Ratusz z Pałacem Saskim oraz kościół pw. św. Wawrzyńca. Zarówno Miasto Kutno, jak i Muzeum Regionalne w Kutnie obecnie prowadzą działania promujące Pałac Saski jako niezwykle muzeum – jedyny taki pałac w Polsce.

Przeprowadzenie prac rewaloryzacyjnych zabytkowych układów zieleni z terenu Miasta Kutno po zamieszczeniu na liście obszarów przeznaczonych do rewaloryzacji w celu pozyskania funduszy na przeprowadzenie wymaganych prac.

Miasto Kutno zdecydowało o przeprowadzeniu w parku im. Romualda Traugutta rewitalizacji, w ramach której został wykonany projekt zagospodarowania terenu. Ze względu na duże koszty, w latach 2018-2021, zadania zostały wykonane w ograniczonym zakresie, tj.: wymiana nawierzchni alejek i placów; powstanie kilkunastu nowych rabat różanych, mieszanych i bylinowych; nowe nasadzenia drzew; montaż elementów małej architektury (pergole, stelaże pod róże); tablice edukacyjne; nowy plac zabaw; uporządkowanie terenu stawu (faszynowanie brzegów, nasadzenia na skarpach). W 2022 roku planowana jest wymiana oświetlenia parkowego.

Stworzenie mechanizmu w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym

System ochrony i opieki nad zabytkami odbywa się przy udziale samorządu lokalnego, właścicieli i użytkowników zabytków oraz mieszkańców i wspólnot lokalnych, dzięki czemu jest sprawny i bardziej skuteczny. W tym celu współpracują ze sobą społeczni opiekunowie zabytków, społeczny komitet opieki nad starymi grobami na cmentarzu parafialnym w Kutnie przy TPZK, właściciele zabytków oraz wojewódzki konserwator zabytków.

W 2015 roku rozpoczęto wprowadzenie zintegrowanego systemu informacji wizualnej (m.in. za pomocą tablic informacyjnych) obejmującego zasoby i wartości dziedzictwa kulturowego gminy Miasta Kutno. System Informacji Miejskiej – SIM w Kutnie ma na celu dostarczenie mieszkańcom i osobom przyjezdnym zintegrowanej, pełnej i spójnej architektonicznie i plastycznie informacji. SIM ułatwia poruszanie się w przestrzeni miejskiej, a także umożliwia szybszy dostęp do informacji o obiektach użyteczności publicznej czy miejscach atrakcyjnych pod względem historycznym, kulturalnym, turystycznym czy gospodarczym. Spełnia on także aspekt promocyjny ze względu na fakt, iż zaimplementowano na nim kolorystycznie i graficznie element róży wynikający z przyjętej wcześniej Strategii Marki Miasta Kutno, w myśl hasła „Kutno – miasto róż”.

Zamieszczenie wykazu budynków Gminnej ewidencji na stronie internetowej

Wykaz budynków Gminnej ewidencji został zamieszczony na stronie internetowej Urzędu Miasta Kutno:

<https://umkutno.bip.e-zeto.eu/index.type%3D4%26name%3Dbt29%26func%3Dselectsite%26value%255B0%255D%3D2756>

Tablice Kutnowskiego Systemu Informacji Miejskiej informujące o zabytkach

Działanie 2 - Kreowanie poczucia tożsamości regionalnej

Miasto Kutno we współpracy z Muzeum Regionalnym w Kutnie, Miejską i Powiatową Biblioteką Publiczną w Kutnie, Kutnowskim Domem Kultury oraz organizacjami pozarządowymi działającymi w dziedzinie kultury kształtują poczucie tożsamości regionalnej mieszkańców miasta, co wpływa na zacieśnianie więzi społeczności lokalnej i poczucia własnej wartości.

Zadania - Upowszechnianie legendy o powstaniu miasta – jednym z przejawów dziedzictwa kultury niematerialnej Kutna jest legenda związana z powstaniem miasta. W ramach Programu Edukacji Regionalnej „Kutno poprzez wieki” dzieci i młodzież z kutnowskich szkół poznają legendę o Piotrze z Kutnej Hory.

Edukacja regionalna mieszkańców – zachowanie i propagowanie dziedzictwa odbywa się przy współdziałaniu społeczności lokalnej. Kontynuowane są działania w celu propagowania wiedzy o zabytkach i zasadach ochrony. Umacniane jest w mieszkańcach Miasta Kutno poczucie tożsamości poprzez identyfikowanie specyfiki Kutna wyróżniającego się na tle innych miast historią różną sięgającą początku XX wieku i tradycją rzeźbiarską – „kutnowską szkołą rzeźbienia”, znaną od lat 70-tych XX wieku. Szczególną uwagę zwraca się na edukację w zakresie dziedzictwa kulturowego począwszy od szkół, gdzie dzieci i młodzież są zachęcane do poznawania historii swojego miasta i regionu w ramach Programu Edukacji Regionalnej „Kutno poprzez wieki”.

Bardzo dobrze przygotowaną ofertę edukacji regionalnej dla dzieci i młodzieży posiada Muzeum Regionalne w Kutnie prowadząc: lekcje muzealne i zajęcia warsztatowe odbywające się zarówno w siedzibie Muzeum, w szkołach, pracowniach twórców. Muzeum realizuje programy edukacyjne: „Kutno poprzez wieki”; „Pałac jednego króla, dwóch państw...”; „Akademia przedszkolaka”. w roku 2020 i 2021 w ramach projektu „Kultura Ludowa i Tradycyjna 2020” dofinansowanego przez Ministerstwo

Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu ze środków pochodzących z Funduszu Promocji Kultury Muzeum realizuje zadanie pt. "Mistrz Tradycji".

Od 2015 roku Muzeum Regionalne w Kutnie organizuje w Kutnie Festyn Saski. Wydarzenie to odwołuje się do historii Pałacu Saskiego w Kutnie i ma na celu przywrócenie pamięci o tym unikatowym zabytku i jego europejskim dziedzictwie. Impreza łączy cechy zabaw ogrodowych z uroczystościami przygotowywanymi na cześć króla i stanowi nawiązanie do obchodów imienin króla Augusta III. Muzeum wspierane jest w tych działaniach przez Kutnowską Grupę Tańca Dawnego La Dance.

Duży wpływ na edukację regionalną jak i na kształtowanie poczucia tożsamości lokalnej mają inicjatywy takie jak „Różana Rodzina” czy „Wyróżnij się”. Pierwsza z nich to cykliczna impreza w trakcie której najmłodszy mieszkańcy miasta zostają w nim powitani przez prezydenta, otrzymują także zestaw upominków od lokalnych przedsiębiorców i dużych firm ze strefy ekonomicznej. Całość wydarzenia ma bardzo rodzinny i uroczysty charakter. Od najmłodszych lat tworzy się w mieszkańcach miasta poczucie przynależności do różanej społeczności. Z kolei akcja społeczna „Wyróżnij się” ma na celu motywowanie do kultywowania różanej tradycji miasta. W ramach tej akcji mieszkańcy Kutna uczestniczą w sesji zdjęciowej wraz ze swoim różami z przydomowych ogródków. Dzięki temu coraz więcej róż pojawia się nie tylko w przestrzeni należącej do miasta, ale i w tej prywatnej.

Działanie 3 - Rozwój turystyki kulturowej w oparciu o walory kulturowe i historię obszaru

Zadania - Kontynuowana jest organizacja konkursu Nagroda Prezydenta w dziedzinie kultury - Twórcy Kultury. Nagrody prezydenta miasta w dziedzinie kultury są przyznawane cyklicznie od 2013 roku za całokształt dokonań artystycznych. Idea ta podkreśla działania kulturalne i promuje twórczość kulturalną Miasta Kutna.

Ważną atrakcją turystyczną opartą na różanej tradycji miasta jest „Święto Róży”, w trakcie którego można docenić walory kulturowe i tradycje Kutna i regionu. Co roku do miasta przybywają turyści, którzy mogą uczestniczyć w największym w Polsce wydarzeniu kulturalno-rozrywkowym o charakterze różanym. „Święto Róży” to wydarzenie, które w 2018 roku otrzymało certyfikat „Najlepszego Produktu Turystycznego Województwa Łódzkiego” w etapie regionalnym (certyfikat przyznawany jest na 2 lata).

Zaplanowane w poprzednim Programie działania i zadania z nich wynikające zostały zrealizowane w około 70 %. Rekomenduje się kontynuowanie działań zaplanowanych w GPOnZ na lata 2016-2019.

6.2. Diagnoza stanu dziedzictwa kulturowego Miasta Kutno opracowana w Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2020-2023

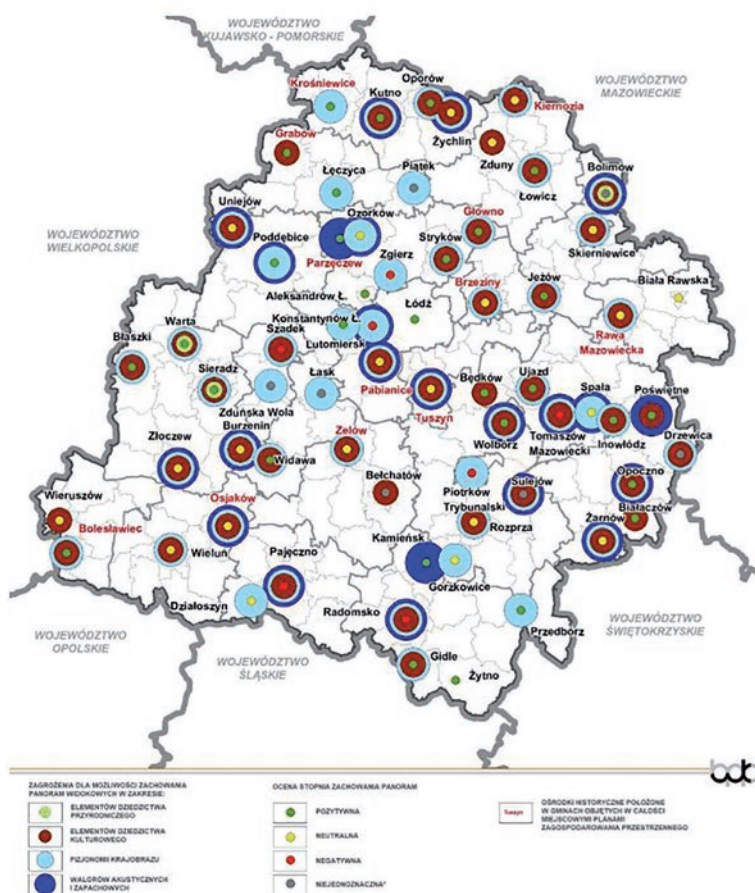
Autorzy Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2020-2023, opracowując program, wykonali diagnozę stanu obiektów i obszarów na terenie województwa łódzkiego, w tym tych położonych na terenie Miasta Kutno.

Opisując sieć ośrodków historycznych, licznie występujących na terenie województwa, których układy mają genezę średniowieczną, nie zaliczono Kutna do miast wyróżniających. Stwierdzono jednak, że Kutno można zaliczyć do grona historycznych miast o najstarszej genezie, odznaczających się wysokimi walorami.

Mając na uwadze potrzebę wzmocnienia opieki nad specyficznymi i cennymi pod względem kulturowym i krajobrazowym układami przestrzennymi miast i wsi województwa łódzkiego w WPOnZ wskazano 66 miejscowości, które tworzą sieć ośrodków historycznych o zróżnicowanej randze i potrzebach działań rewaloryzacyjnych w ich historycznych przestrzeniach i zabytkowych zespołach zabudowy. Podstawowym kryterium wytypowania ośrodków były walory przestrzenne i aspekty niematerialne, a także instytucjonalne atrybuty pozwalające pełnić im rolę centrów kulturotwórczych na różnych

poziomach. W ramach sieci wskazano: 1 ośrodek o randze europejskiej: Łódź; 5 ośrodków o randze krajowej: Łowicz, Łęczyca, Piotrków Trybunalski, Sieradz, Wieluń; 11 ośrodków o randze regionalnej, do których zaliczono Kutno i miejscowości takie jak: Opatów, Pabianice, Radomsko, Rawa Mazowiecka, Skierniewice, Tomaszów Mazowiecki, Uniejów, Wieruszów, Wolbórz, Zgierz. Wskazano także 49 ośrodków o randze lokalnej.⁶⁸

Rys. 22. Degradacja krajobrazu kulturowego – panoramy historycznych jednostek osadniczych

Mapa prezentująca stopień degradacji krajobrazu kulturowego w województwie łódzkim⁶⁹

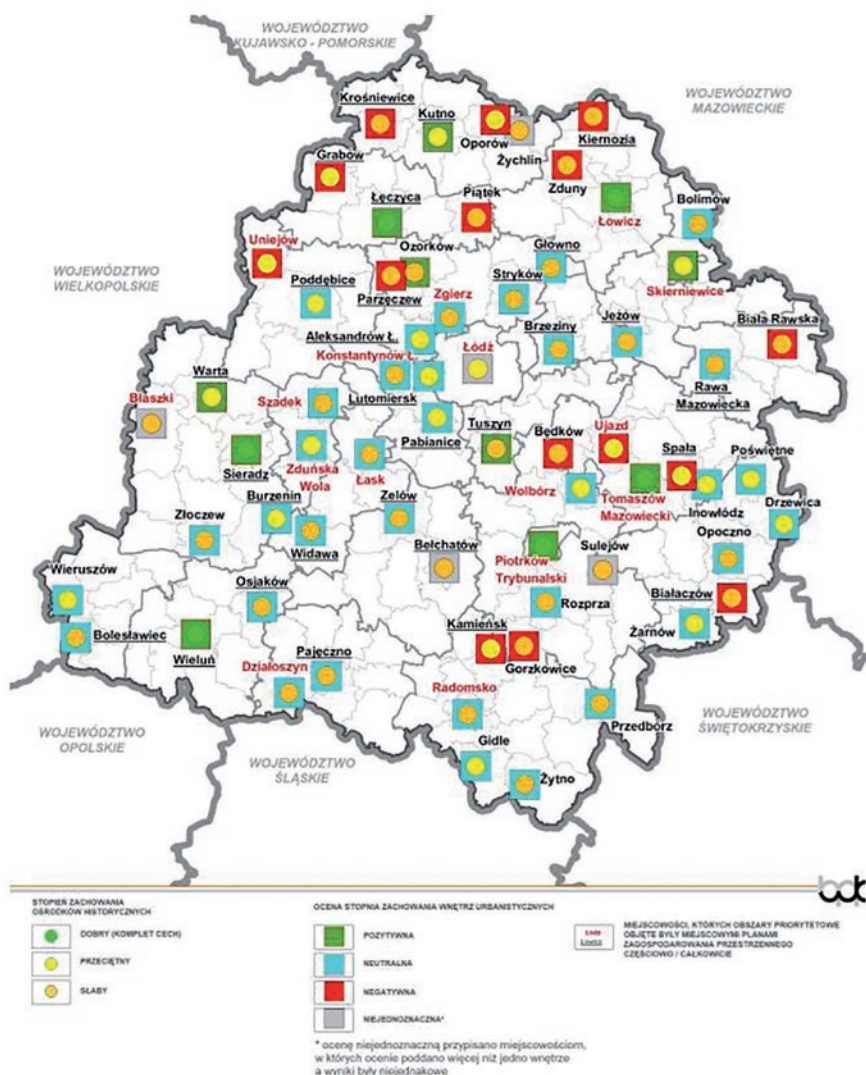
⁶⁸ WPOnZ na lata 2020-2023, s. 60.

⁶⁹ Tamże, s. 68.

Diagnostując zagrożenia dla walorów krajobrazowych ośrodków historycznych województwa łódzkiego oceniono stan degradacji zabytkowych struktur przestrzennych w aspekcie krajobrazowym. Wzięto pod uwagę dwa aspekty: pierwszy to widok na panoramy historycznych jednostek osadniczych analizowanych z zewnątrz, a także wewnątrz jednostek osadniczych, analizując stopień zachowania ośrodków historycznych, a drugi to historyczne wnętrza architektoniczne. Autorzy WPOnZ na lata 2020–2023 pozytywnie zwaloryzowali panoramę Kutna. Wynika to głównie z dogodnego położenia skutkującego dobrą ekspozycją lub słabej presji budowlanej na obrzeżach miejscowości.⁷⁰

Rys. 23. Degradacja krajobrazu kulturowego – zabytkowe struktury przestrzenne i wnętrza urbanistyczne historycznych jednostek osadniczych

Mapa prezentująca stopień degradacji krajobrazu kulturowego – zabytkowe struktury przestrzenne i wnętrza urbanistyczne historycznych jednostek osadniczych w województwie łódzkim⁷¹

Bardzo ważnym elementem fizjonomii jednostek osadniczych związanym z percepcją krajobrazu kulturowego są wnętrza urbanistyczne. W ramach opracowania WPOnZ uproszczonej ocenie poddano

⁷⁰ Tamże, s. 63.

⁷¹ Tamże, s.69

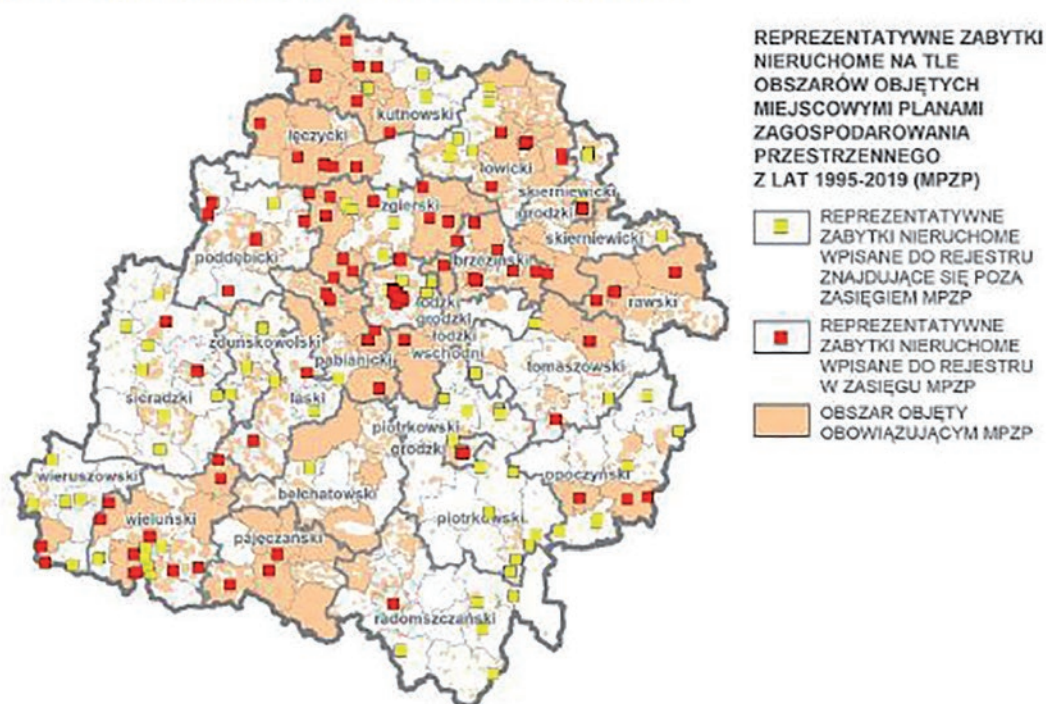

również wnętrza architektoniczne zlokalizowane w zasięgu obszarów priorytetowych. Ocena wnętrz historycznych polegała na analizie stopnia zachowania i przekształcenia tkanki historycznej tworzącej ściany, podłogi i pozostałe elementy wnętrz. Ocena ekspercka, której poddano najważniejsze wnętrza urbanistyczne zlokalizowane w zasięgu wyznaczonych obszarów priorytetowych, głównie rynki, place oraz inne przestrzenie pełniące istotne funkcje reprezentacyjne i społeczne. W ocenie brano pod uwagę harmonijność wnętrza przejawiającą się przez kompletność i/lub jednorodność zabudowy pod względem stylistycznym, ilość i rodzaj elementów reklamowych oraz infrastruktury technicznej, zagospodarowanie przestrzeni zielenią, a także ogólną estetykę.

Pozytywnie oceniono jedynie 21% wnętrz. Wśród nich znalazło się Kutno. Cechą wspólną pozytywnych ocen obszarów miejscowości była dobrze zachowana tkanka historyczna, a także spójność i optymalna jednorodność zabudowy. Wiele z wnętrz było poddanych rewitalizacji i odznaczało się wysoką estetyką przestrzeni.

Zdecydowana większość analizowanych obszarów posiadała ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.⁷² W Kutnie reprezentatywne zabytki nieruchome wpisane do rejestru znajdują się poza zasięgiem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Rys. 26. Zabytki reprezentatywne na tle obszarów objętych mpzp

Źródło: opracowanie własne.

Mapa prezentująca zabytki reprezentatywne na tle obszarów objętych mpzp w województwie łódzkim⁷³

⁷² Tamże, s.66-67.

⁷³ Tamże, s.75.

WPOnZ na lata 2020-2023 zawiera także informacje na temat rewitalizacji prowadzonej w gminach i ośrodkach historycznych. Wskazano na Kutno jako ośrodek historyczny, w którym przedsięwzięcie rewitalizacyjne było przejawem wykonania zapisów gminnego programu rewitalizacji i odbyło się w obrębie obszaru priorytetowego.⁷⁴

6.3. Analiza szans i zagrożeń

Analiza SWOT stanowi jedną z najpopularniejszych technik analitycznych, pozwalających na porządkowanie informacji oraz diagnozowanie sytuacji Miasta Kutno w konkretnych aspektach. Stanowi użyteczną pomoc przy dokonywaniu oceny zasobów i otoczenia Kutna, ułatwia też identyfikację problemów i określenie priorytetów rozwoju. Nazwa analizy to skrót od pierwszych liter angielskich słów, stanowiących jednocześnie pola przyporządkowania czynników, mogących mieć wpływ na powodzenie planu strategicznego – silne strony, słabe strony, szanse i zagrożenia.

S – STRENGTHS, czyli silne strony,

W – WEAKNESSES, czyli słabe strony,

O – OPPORTUNITIES, czyli okazje,

T – THREATS, czyli zagrożenia.

Czynniki rozwoju podzielić można – ze względu na ich pochodzenie – na wewnętrzne, na które społeczność lokalna ma wpływ (silne i słabe strony), oraz na czynniki zewnętrzne – umiejscowione w bliższym i dalszym otoczeniu jednostki (szanse i zagrożenia), na które społeczność lokalna nie ma bezpośredniego wpływu. Jednocześnie czynniki te można podzielić według kryterium charakteru wpływu na społeczność lokalną, dzięki czemu wyróżnić można czynniki: pozytywne, czyli atuty i szanse, oraz negatywne, czyli słabości i zagrożenia.

Poniżej przedstawione zostały wyniki analizy SWOT, skoncentrowanej wokół problematyki zarządzania zasobem dziedzictwa kulturowego Miasta Kutno. Oznacza to, że obok zagadnień związanych z ochroną i opieką nad zabytkami, uwzględniono także inne czynniki, które wynikają z wielości i różnorodności elementów składających się na dziedzictwo kulturowe. W tabeli znalazły się silne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia dotyczące zasobu zabytkowego, warunków dla realizacji działań w zakresie inicjowania, wspierania, koordynowania badań i prac budowlanych w odniesieniu do nieruchomości zabytkowych, jak również upowszechniania i promowania dziedzictwa materialnego i niematerialnego dla rozwoju powiatu kutnowskiego. Analiza nawiązuje w ten sposób do fundamentalnego założenia względem niniejszego programu – konieczności przemodelowania systemu ochrony zabytków w efektywny system ochrony dziedzictwa. Dziedzictwo Miasta Kutno tworzy bowiem jego kilkusetletnia historia, manifestująca się zarówno w bogactwie zasobu zabytkowego, jak również w tradycji i kulturze, tworząc niepowtarzalny klimat.

⁷⁴ Tamże, s.71.

Analiza SWOT

Mocne strony Miasta Kutno	Słabe strony Miasta Kutno
<ul style="list-style-type: none"> • dobra infrastruktura komunikacyjna – linie kolejowe, autostrada A1, dobry stan dróg; • tradycje związane z kutnowskim podregionem kulturowym; • atrakcyjne turystycznie i cenne zabytki kultury materialnej – m.in. Pałac Saski, Pałac Gierałty, Muzeum Regionalne w Kutnie; • Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego opracowane dla części miasta Kutno, ustalające specjalne zasady ochrony zabytków dla obiektów znajdujących się na ich terenie; • dobre zewidencjonowanie zabytków znajdujących się na terenie Kutna; • akcentowanie rozwoju turystyki z wykorzystaniem dziedzictwa kulturowego w dokumentach strategicznych Miasta Kutno; • udostępnienie informacji o zabytkach gminy na stronie internetowej Urzędu Miasta Kutno; • szeroka oferta kulturalna, w tym unikalne Święto Róży; • wypracowana marka miasta – „Kutno – miasto róż”; • realizacja projektów promujących dziedzictwo kulturowe („Rowerem wzdłuż granic Kutna”, „Spacerem po Kutnie”). 	<ul style="list-style-type: none"> • zły stan zachowania znacznej części obiektów zabytkowych niewpisanych do rejestru zabytków; • niewystarczające środki finansowe przeznaczone na konserwację i rewaloryzację obiektów zabytkowych oraz wsparcie działań z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego; • migracja i związane z tym zatracenie więzi z regionem; • brak punktu Informacji Turystycznej w mieście oraz punktu sprzedaży pamiątek regionalnych; • brak wykreowanego regionalnego produktu turystycznego; • nie wszystkie obiekty zabytkowe są oznakowane tabliczką „zabytek chroniony prawem”; • brak zabezpieczeń antywłamaniowych i przeciwpożarowych w zabytkowym obiekcie reprezentacyjnym – kościele pw. św. Wawrzyńca; • brak dostatecznej ilości ścieżek rowerowych w celu pełnego wykorzystania potencjału turystycznego dóbr kultury znajdujących się na terenie Kutna; • województwo łódzkie jest najmniej atrakcyjnym regionem w kraju⁷⁵.
Szanse Miasta Kutno	Zagrożenia Miasta Kutno
<ul style="list-style-type: none"> • położenie geograficzne w centrum Polski • zwiększenie ruchu turystycznego na terenie miasta w oparciu o zrewitalizowany Pałac Saski i zmodernizowany Ratusz – Muzeum Regionalne w Kutnie⁷⁶; • włączenie się w ideę tworzenia Regionalnej Listy Dziedzictwa Niematerialnego Dziedzictwa – poprzez wykorzystanie tradycji „rzeźbienia po kutnowsku”; • zgłaszanie rekomendacji do wpisania produktów regionalnych na Krajową Listę Produktów Tradycyjnych; 	<ul style="list-style-type: none"> • brak dostatecznych środków na skuteczną ochronę zabytków i zabezpieczenie zabytków; • pogarszający się stan techniczny zabytków ze względu na wysokie koszty prac konserwatorskich; • niewłaściwe prowadzenie prac budowlanych, konserwatorskich, niezgodnie ze sztuką budowlaną, wprowadzanie elementów obcych, nowej zabudowy np. nieprzemysłowej, niezgodnej z historyczną kolorystyką agresywnych nośników reklamowych;

⁷⁵ Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego oraz plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego miasta Łodzi; Łódzkie 2030+; Tom I; s.134

⁷⁶ W ramach dążenia do zmiany percepcji województwa, planuje się rozwój i promocję wizerunkowych produktów turystycznych i atrakcji turystycznych, które będą sprzyjać budowaniu rozpoznawalnej marki regionu. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego oraz plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego miasta Łodzi, Łódzkie 2030+; Tom I; s.233.

• udział Miasta Kutno oraz podległych mu jednostek i organizacji pozarządowych w wojewódzkich targach turystycznych (np. ROTWŁ) i wystawach zewnętrznych (np. Mixer Regionalny Łódzkie): prezentacja zabytków jako produktu stanowiącego ofertę na rynku turystycznym, opracowanie i upowszechnianie publikacji na temat dziedzictwa kulturowego Kutna; • rozwój inicjatyw lokalnych i organizacji pozarządowych w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego; • zintensyfikowanie działań w celu rozwoju rzeźbiarstwa; • pojawienie się funduszy pomocowych wspomagających inwestycje miejskie; • możliwość wsparcia finansowego z różnych źródeł, w tym ze środków Unii Europejskiej; • budowanie tożsamości miasta na historii różanej i organizowanym od prawie 50 lat Świącie Róży; • poprawa dostępności do zabytków przez wprowadzanie nowoczesnych, bazujących na technologiach internetowych systemów informacji turystycznej; • komplementarność z WPOnZ.	• niedostatek mechanizmów promujących działania na rzecz ochrony, konserwacji i rewaloryzacji zabytków; • skomplikowane procedury w ubieganiu się o środki zewnętrzne skutkujące stosunkowo niewielkim wykorzystaniem środków z Unii Europejskiej, zwłaszcza przez osoby prywatne; • niska świadomość mieszkańców Kutna o dziedzictwie kulturowym Kutna; • brak strategii rozwoju turystyki, uwzględniającej promocję dziedzictwa kulturowego; • brak środków finansowych na rozwój turystyki.

7. Założenia programowe Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Kutno na lata 2021–2024

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Kutno na lata 2021–2024 ma służyć ochronie, sukcesywnej rewaloryzacji i wykorzystaniu lokalnych zasobów dziedzictwa kulturowego do różnych dziedzin życia społecznego. Przy wykonywaniu diagnozy i opracowaniu założeń programowych zaangażowani byli pracownicy Urzędu Miasta Kutno odpowiedzialni za sprawy związane z ochroną i opieką nad zabytkami oraz instytucji kultury: Muzeum Regionalnego w Kutnie, Kutnowskiego Domu Kultury i Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Kutnie im. Stefana Żeromskiego.

W wyniku przeprowadzonej diagnozy należy stwierdzić, że Miasto Kutno posiada bogate walory dziedzictwa kulturowego o znaczącej randze, które należy chronić i jednocześnie odpowiednio wykorzystywać i udostępniać społeczeństwu. Biorąc pod uwagę wymogi płynące z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. i uwzględniając zbilansowane zasoby i wartości, należy stwierdzić, iż Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Kutno na lata 2021–2024 uwzględnia cele Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2020–2023. W niniejszym Programie przyjęto jako główne cele III, IV i V zawarte w artykule 87 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

7.1. Priorytety Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Kutno na lata 2021-2024

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy stanu zachowania dziedzictwa kulturowego ustalono 3 priorytety Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Kutno na lata 2021-2024 (z uwzględnieniem celów wymienionych w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami) wynikające z diagnozy stanu dziedzictwa kulturowego i oceny opracowań strategicznych dotyczących rozwoju społeczno-gospodarczego oraz ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Są to:

Priorytet I Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego Miasta Kutno

Priorytet II Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego.

Priorytet III Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja regionalnego dziedzictwa i edukacja służąca budowaniu tożsamości.

Do realizacji priorytetów wyznaczono kierunki działania wraz z zadaniami. Czynności te osiągnięte zostaną w perspektywie długofalowej, wieloletniej, których ostatecznym rezultatem będzie przywrócenie zabytkom powiatu właściwych im walorów historycznych i estetycznych.

W Programie, który określa politykę zachowania dziedzictwa kulturowego Miasta Kutno zostały uwzględnione rekomendacje zawarte w „Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2020-2023”. WPOnZ podkreślił, że wskazane dla poszczególnych ośrodków zadania stanowią jedynie zbiór rekomendacji, które zdaniem autorów opracowania są istotne z punktu widzenia prowadzenia ochrony i opieki nad zabytkami, nie narzucając jednocześnie obowiązku ich realizowania przez poszczególne samorządy lokalne. Mimo, że stanowią one jedynie katalog propozycji działań istotnych dla poprawy jakości przestrzeni, to są na tyle istotne, iż zostały z uwagą przeanalizowane i w konsekwencji przetransponowane do niniejszego Programu.

Zadania dedykowane ośrodkom historycznym o randze regionalnej: Kutno⁷⁷ zostały opracowane przez autorów „Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2020-2023”. Poniżej zadania rekomendowane dla Miasta Kutno:

⁷⁷ WPOnZ na lata 2020-2023, załącznik nr 6, s. 183-186.

Lp.: 7	Nazwa ośrodka: KUTNO	Ranga: REGIONALNA
Zadania do realizacji w okresie 2020 - 2023		
Cel operacyjny 1: ATRAKCYJNOŚĆ KRAJOBRAZU KULTUROWEGO		
Działanie 1.1.: Tworzenie uwarunkowań dla skutecznej ochrony dziedzictwa kulturowego		
Zadanie 1.1.1. Tworzenie uwarunkowań prawnych i programowych		
Stanowienie uchwały reklamowej		
Opracowanie gminnego programu opieki nad zabytkami		
Wyjaśnienie granic ochrony wpisanych do rejestru zabytków nieruchomości zespołów urbanistyczno-architektonicznych: Placu Piłsudskiego, Placu Wolności, ul. Teatralnej i dawnego Rynku Zduńskiego, ul. Królewskiej oraz fragmentów ulic: Zamenhofa, Kościuszki, Narutowicza, 29. Listopada		
Zadanie 1.1.2. Tworzenie uwarunkowań finansowych		
Przyznawanie dotacji na poziomie gminy na prace przy zabytkach		
Działanie 1.2.: Poprawa stanu zachowania zabytków		
Zadanie 1.2.1. Prowadzenie badań i opracowanie dokumentacji wartości dziedzictwa kulturowego		
Opracowanie studium historyczno-konserwatorskiego układu urbanistycznego miasta Kutno		
Zadanie 1.2.2. Rewaloryzacja i właściwe zagospodarowanie zabytków z uwzględnieniem ich wartości i kontekstu krajobrazowego		
Prowadzenie działań konserwatorskich w obiektach z listy zabytków reprezentatywnych:		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ lokalne działania konserwatorsko-remontowe kościoła parafialnego św. Wawrzyńca ▪ lokalne działania konserwatorsko-remontowe ratusza 		
Kontynuacja rewaloryzacji (rewitalizacji) zespołów urbanistyczno-architektonicznych i obiektów np.: Placu Wolności, Placu Teatralnego, Pałacu Saskiego		
Kontynuacja rewaloryzacji zakomponowanej zieleni		
Zadanie 1.2.3. Poprawa jakości przestrzeni publicznych historycznych założeń przestrzennych miejskich i wiejskich		
Uzupełnianie struktury budowlanej układu przestrzennego z uwzględnieniem specyfiki miejsca, poprzez nawiązanie do lokalnych form architektonicznych		
Poprawa jakości przestrzeni publicznych w aspekcie estetycznym i użytkowym		
Zwiększenie udziału zieleni w przestrzeni miejscowości, zwłaszcza w obszarze priorytetowym		
Cel operacyjny 2: ZINTEGROWANY SYSTEM ZARZĄDZANIA DZIEDZICTWEM KULTUROWYM		
Działanie 2.1.: Tworzenie i udostępnianie cyfrowych baz danych oraz zasobów		
Zadanie 2.1.1. Weryfikacja i digitalizacja zasobu wojewódzkiej ewidencji zabytków i gminnych ewidencji zabytków		
Aktualizacja zasobu gminnej ewidencji zabytków		
Zadanie 2.1.2. Stworzenie kompleksowego Systemu Informacji Przestrzennej		
Uzupełnienie i bieżąca aktualizacja SIP w zakresie danych o zasobach dziedzictwa kulturowego		
Zadanie 2.1.3. Cyfryzacja muzealiów oraz rozwój form udostępniania zabytków ruchomych w muzeach		
Digitalizacja zabytków ruchomych w Muzeum Regionalnym w Kutnie		
Wprowadzenie w Muzeum Regionalnym w Kutnie multimedialnych środków przekazu, z uwzględnieniem potrzeb m.in. osób obcojęzycznych i z niepełnosprawnościami		
Wdrażanie rozwiązań umożliwiających wirtualne zwiedzanie muzeum z uwzględnieniem potrzeb m.in. osób obcojęzycznych i z niepełnosprawnościami		
Działanie 2.2.: Wzmacnianie instytucji działających na rzecz dziedzictwa kulturowego		
Zadanie 2.2.2. Sieciowanie współpracy instytucji i organizacji sektora kultury		
Podejmowanie współpracy z innymi instytucjami kultury w podregionie (zwłaszcza niepublicznymi)		
Działanie 2.3.: Poprawa bezpieczeństwa i dostępności zabytków ruchomych		
Zadanie 2.3.1 Remonty i modernizacja budynków będących siedzibami muzeów		
Kontynuacja rewaloryzacji i modernizacji obiektów Muzeum Regionalnym w Kutnie, z uwzględnieniem dostępu dla osób z niepełnosprawnościami		
Zadanie 2.3.2. Instalacje sygnalizacji alarmowej pożaru i włamania w muzeach i obiektach sakralnych		
Wykonanie instalacji sygnalizacji alarmowej pożaru i włamania w obiektach sakralnych		
Cel operacyjny 3: TOŻSAMOŚĆ WIELOKULTUROWA REGIONU		
Działanie 3.1.: Kreowanie marki łódzkiej poprzez produkty związane z dziedzictwem kulturowym		
Zadanie 3.1.2. Identyfikacja, promocja unikatowych i specyficznych form tradycji		
Zachowanie i promocja relikwii wielokulturowości		
Włączenie się w ideę tworzenia Listy Produktów Tradycyjnych, poprzez zgłaszanie rekomendacji		

Włączenie się w ideę tworzenia Regionalnej Listy Niematerialnego Dziedzictwa, poprzez zgłaszanie rekomendacji specyficznych przejawów tradycji dla podregionu
Zadanie 3.1.3. Aktywizacja lokalnych społeczności na rzecz opieki nad zabytkami i zwiększenia atrakcyjności zabytków
Aktywizacja twórców ludowych oraz objęcie ich merytorycznym wsparciem przez instytucje kultury
Komercjalizacja wytworów ludowego rzemiosła
Organizacja punktów dystrybucji pamiątek regionalnych
Działanie 3.2.: Edukacja kulturowa i upowszechnianie wiedzy o dziedzictwie kulturowym
Zadanie 3.2.2. Organizacja i udział w wydarzeniach promujących materialne i niematerialne walory województwa łódzkiego
Udział w Europejskich Dniach Dziedzictwa i/lub Nocy Muzeów (JST, instytucje kultury)
Zadanie 3.2.3. Wykorzystanie ICT do promocji dziedzictwa kulturowego
Prowadzenie strony internetowej promującej dziedzictwo kulturowe (JST, instytucje kultury)
Prowadzenie tematycznych profili na portalach społecznościowych (JST, instytucje kultury)

Mapa

7.2. Kierunki działań i zadania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Kutno na lata 2021-2024

Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego miasta Kutno		Priorytet I
KIERUNKI DZIAŁAŃ	ZADANIA	SPOSÓB WERYFIKACJI (KRYTERIA I WSKAŹNIKI)
Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania	<ul style="list-style-type: none"> Prowadzenie działań konserwatorskich w obiekcie z listy zabytków reprezentatywnych: lokalne działania konserwatorsko-remontowe Ratusza. 	<ul style="list-style-type: none"> Wartość finansowa zrealizowanych kompleksowych programów rewitalizacji i rewitalizacji oraz liczba obiektów poddanych rewitalizacji w ramach tych programów

<p>Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kontynuacja rewaloryzacji (rewitalizacji) zespołów urbanistyczno-architektonicznych i obiektów Placu Wolności, Rynku Zduńskiego, Pałacu Saskiego. Kontynuacja rewaloryzacji zieleni zakomponowanej w tych miejscach. • Prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich i budowlanych przy obiektach zabytkowych nieruchomości będących własnością Miasta Kutno; zabezpieczenie i utrzymanie tych obiektów oraz ich otoczenia w jak najlepszym stanie; korzystanie z nich w sposób zapewniający zachowanie ich wartości (w ramach opracowanego planu remontów). • Wykonanie prac konserwatorskich polegających na zachowaniu i utrwaleniu zabytkowej posadzki kamiennej o wyjątkowej wartości historycznej, w kościele pw. św. Wawrzyńca. • Poprawa jakości przestrzeni publicznych historycznych założeń przestrzennych miejskich. • Uzupełnianie struktury budowlanej układu przestrzennego z uwzględnieniem specyfiki miejsca, poprzez nawiązanie do lokalnych form architektonicznych. • Poprawa jakości przestrzeni publicznych w aspekcie estetycznym i użytkowym. • Zwiększenie udziału zieleni w przestrzeni miejskiej, zwłaszcza w obszarze priorytetowym. • Zabezpieczenie obiektów zabytkowych przed pożarem, zniszczeniem i kradzieżą (montaż instalacji przeciwpożarowej i alarmowej, zabezpieczeń przeciw włamaniom, znakowanie i ewidencjonowanie zabytków ruchomych itp.) • Odnowienie kaplicy grobowej (konserwacja, remont) w Parku Wiosny Ludów. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wartość finansowa zrealizowanych kompleksowych programów rewaloryzacji i rewitalizacji oraz liczba obiektów poddanych rewaloryzacji w ramach tych programów • Wartość finansowa wykonanych prac remontowo-konserwatorskich przy zabytkach oraz liczba obiektów poddanych ww. pracom • Wartość finansowa wykonanych prac remontowo-konserwatorskich przy zabytkach oraz liczba obiektów poddanych ww. pracom • Poziom (w %) wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami • Poziom (w %) wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami • Poziom (w %) wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami • Poziom (w %) wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami • Poziom (w %) wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami • Wartość finansowa wykonanych prac remontowo-konserwatorskich przy zabytkach oraz liczba obiektów poddanych ww. pracom
---	--	---

<p>Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie bieżących prac porządkowych przy zabytkowych zespołach zieleni w parku Wiosny Ludów. • Wykonanie iluminacji najcenniejszych zabytków miasta Kutno 	<ul style="list-style-type: none"> • Poziom (w %) wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami • Poziom (w %) wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami
--	--	--

Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego		Priorytet II
KIERUNKI DZIAŁAŃ	ZADANIA	SPOSÓB WERYFIKACJI (KRYTERIA I WSKAŹNIKI)
<p>Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, szczególnie obszarów o dużym nasyceniu obiektami zabytkowymi (w tym weryfikacja obowiązujących w zakresie aktualizacji zagadnień związanych z ochroną zabytków) oraz obszarów wskazanych do ochrony w studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gminy • Konsekwentne egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (głównie w zakresie wysokości zabudowy, jej charakteru i funkcji) • Zamieszczenie tabliczek „Zabytek chroniony prawem” na obiektach zabytkowych będących własnością Miasta Kutno (w porozumieniu z Łódzkim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków). • Ochrona panoram oraz przedpoli widokowych miasta Kutno o wartościach kulturowych 	<ul style="list-style-type: none"> • Poziom (w %) objęcia terenu gminy wykonanymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego • Poziom (w %) egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego • Liczba tabliczek zamieszczonych na obiektach zabytkowych • Liczba podjętych działań

<p>Tworzenie uwarunkowań prawnych i programowych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ustanowienie tzw. uchwały reklamowej⁷⁸ • Wyjaśnienie granic ochrony wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych zespołów urbanistyczno-architekt.: Placu Piłsudskiego, Placu Wolności, ul. Teatralnej i dawnego Rynku Zduńskiego, ul. Królewskiej oraz fragmentów ulic: Zamenhofa, Kościuszki, Narutowicza, 29. Listopada 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba podjętych uchwał • Liczba opracowanych dokumentacji
<p>Tworzenie uwarunkowań finansowych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kontynuowanie udzielania na wnioski zainteresowanych podmiotów, osób fizycznych dotacji celowych na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub budowlanych przy obiektach zabytkowych z terenu miasta Kutna wpisanych do rejestru zabytków nie będących własnością Miasta Kutno. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba przyznanych dotacji wraz z kwotą

<p>Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja regionalnego dziedzictwa i edukacja służąca budowaniu tożsamości</p>		<p>Priorytet III</p>
<p>KIERUNKI DZIAŁAŃ</p>	<p>ZADANIA</p>	<p>SPOSÓB WERYFIKACJI (KRYTERIA I WSKAŹNIKI)</p>
<p>Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie intensywnych działań promujących Pałac Saski jako niezwykle muzeum - jedyny taki pałac w Polsce. • Włączenie się w ideę tworzenia Listy Produktów Tradycyjnych, poprzez zgłaszanie rekomendacji dotyczących produktów wytwarzanych z róży, która uprawiana była w Kutnie i okolicach od początku XX wieku. • Włączenie się w ideę tworzenia Regionalnej Listy Niematerialnego Dziedzictwa, poprzez zgłaszanie rekomendacji specyficznych przejawów tradycji dla podregionu tj. „rzeźby po kutnowsku”, która ma długie tradycje w Kutnie i okolicach, a wywodzi się z regionu łęczyckiego. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób zwiedzających muzeum • Liczba zgłoszonych rekomendacji • Liczba zgłoszonych rekomendacji

⁷⁸ Oprócz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego do ochrony zarówno zabytków, jak i krajobrazu kulturowego służą również tzw. uchwały krajobrazowe, zwane inaczej reklamowymi, ustalone przez właściwe miejscowo rady gmin na podstawie art. 37a ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Do tej pory w województwie łódzkim ustanowiono dwie tego typu uchwały (Łódź i Łask). Informacja pochodzi z WPOnZ w Województwie Łódzkim na lata 2020-2023, s. 74.

	<ul style="list-style-type: none"> • Aktywizacja twórców ludowych działających w Kutnie oraz objęcie ich większym merytorycznym wsparciem przez instytucje kultury; komercjalizacja wytworów ludowego rzemiosła • Organizacja punktu informacji turystycznej połączonego z punktem dystrybucji pamiątek regionalnych • Wydawanie niekomercyjnych niskonakładowych wydawnictw (przewodników, albumów, widekówek, folderów) drukowanych lub w wersji elektronicznej w PDF (oraz zamieszczanie na stronie internetowej), popularyzujących wiedzę o zasobach kulturowych miasta Kutno; współpraca z organizacjami działającymi na rzecz promocji regionu w tym zakresie. • Organizowanie i wspieranie realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych • Inicjowanie i organizowanie obchodów Europejskich Dni Dziedzictwa w mieście Kutno i/lub Nocy Muzeów przez Muzeum Regionalne w Kutnie • Popularyzacja dobrych realizacji konserwatorskich i budowlanych przy zabytkach, popularyzacja dobrych praktyk projektowych przy zabytkach, a także zagospodarowaniu obszarów oraz terenów cennych kulturowo, przyrodniczo i krajobrazowo. • Wprowadzenie i upowszechnienie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do systemu edukacji przedszkolnej i szkolnej poprzez organizowanie i wspieranie zajęć edukacyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba i rodzaj prowadzonych działań • Liczba utworzonych punktów (w tym adres) • Liczba i nakład opracowanych wydawnictw • Liczba wspartych lub zorganizowanych działań • Liczba i opis działań • Liczba artykułów w mediach popularyzujących działania • Liczba i opis przeprowadzonych zajęć edukacyjnych
<p>Ułatwienie szerokiego dostępu do informacji o dziedzictwie kulturowym Miasta Kutno</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wprowadzenie następujących tablic SIM opisujących zabytki miasta Kutno do zintegrowanego systemu informacji wizualnej obejmującego zasoby i wartości dziedzictwa kulturowego. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba nowych tablic i informacja o miejscu postawienia

	<ul style="list-style-type: none"> Opracowanie mapy zabytków gminy, jako atrakcyjnej graficznie formy promocji ułatwiającej dotarcie do wszystkich elementów dziedzictwa kulturowego (wersja elektroniczna i papierowa) 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba i adres stron, na której zamieszczono mapę i liczba nakładu wersji papierowej
Tworzenie i udostępnianie cyfrowych baz danych oraz zasobów	<ul style="list-style-type: none"> Cyfryzacja muzealiów oraz rozwój form udostępniania zabytków ruchomych w muzeach Digitalizacja zabytków ruchomych w Muzeum Regionalnym w Kutnie Wprowadzenie w Muzeum Regionalnym w Kutnie multimedialnych środków przekazu, z uwzględnieniem potrzeb m.in. osób obcojęzycznych i z niepełnosprawnościami Wdrażanie rozwiązań umożliwiających wirtualne zwiedzanie muzeum z uwzględnieniem potrzeb m.in. osób obcojęzycznych i z niepełnosprawnościami 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wykonanych cyfryzacji Liczba wykonanych digitalizacji Liczba wprowadzonych środków Liczba wdrożeń
Specjalistyczne rozpoznanie badawcze poszczególnych obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych związane z przygotowywanym lub realizowanym procesem inwestycyjnym	<ul style="list-style-type: none"> Pozyskanie kompleksu budynków przemysłowych Zespołu Cukrowni Konstancja (cukrownia, magazyn surowców, magazyn pasz) przy ul. Mickiewicza 100, a następnie przeprowadzenie badań i opracowanie dokumentacji w celu zachowania wartości kulturowych terenu dawnego getta dla ludności żydowskiej Kutna. Opracowanie studium historyczno-konserwatorskiego układu urbanistycznego miasta Kutno Opracowanie dokumentacji w celu przeprowadzenia rewitalizacji i właściwego zagospodarowania zabytkowego budynku przy ul. Podrzecznej 27 (magazyn instrumentów strażackich) stanowiącego część Zespołu Urbanistyczno-Architektonicznego ul. Teatralnej (własność gminy Miasto Kutno) z uwzględnieniem jego wartości i kontekstu krajobrazowego, a następnie przygotowanie procesu inwestycyjnego i adaptacji tego obiektu zabytkowego na cele kulturalne. 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba przeprowadzonych badań i opracowanych dokumentacji Liczba opracowanych dokumentacji Liczba przeprowadzonych opracowanych dokumentacji

	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie kompleksowego Systemu Informacji Przestrzennej. Uzupełnienie i bieżąca aktualizacja SIP w zakresie danych o zasobach dziedzictwa kulturowego • Prowadzenie monitoringu i weryfikacji obiektów uwzględnionych w gminnej ewidencji zabytków (z zastosowaniem komputerowej bazy danych) 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba wykonanych dokumentacji • Liczba wykonanych dokumentacji
Promocja regionalnego dziedzictwa kulturowego służąca kreacji produktów turystyki kulturowej	<ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie i inicjowanie organizacji imprez i festiwali o zasięgu miejskim, regionalnym, krajowym w celu promocji produktu turystycznego. • Współpraca z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz ochrony zasobów kulturowych i przyrodniczych oraz rozwoju turystyki. • Wykreowanie produktów kuchni regionalnej miasta Kutno zgodnie ze strategią marki „Kutno – miasto róż” oraz kuchni saskiej w ramach infrastruktury kulinarnej Pałacu Saskiego. • Wykreowanie produktu regionalnego miasta Kutno. • Podjęcie działań w celu nadania certyfikatu ogólnopolskiej imprezie – Święto Róży przez Regionalną Organizację Turystyczną Województwa Łódzkiego, która nadaje certyfikaty produktom turystycznym. • Promocja dziedzictwa kulturowego miasta Kutno w województwie łódzkim i w kraju. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba wspartych imprez • Liczba zorganizowanych wydarzeń przez instytucje kultury oraz umów o realizację zadań publicznych z NGO • Liczba wykreowanych produktów • Liczba wykreowanych produktów • Liczba pozyskanych certyfikatów • Liczba artykułów w mediach i opis działań

Podmioty realizujące zadania Gminnego programu opieki nad zabytkami Miasta Kutno.

Podmiotami realizującymi zadania programu opieki są: samorząd Miasta Kutno oraz w ramach swoich kompetencji instytucje podległe Miastu i organizacje pozarządowe związane z ochroną zabytków i tradycji oraz opieką nad zabytkami w Kutnie. Instytucjami kutnowskimi realizującymi ww. zadania są: Muzeum Regionalne w Kutnie, Kutnowski Dom Kultury oraz Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Kutnie w ramach działalności bieżącej.

Ponadto (w zakresie ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie) gminy mogą wspierać działalność kulturalną związaną z ochroną zabytków i tradycji prowadzoną przez organizacje pozarządowe działające w mieście (np. poprzez otwarte konkursy ofert na zadania z ww. zakresu).

Do grona podmiotów realizujących zadania programu opieki można też zaliczyć właścicieli zabytków np. kościoł katolicki, z którymi niezbędna jest współpraca w przedmiotowym zakresie.

8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami

W realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Kutno na lata 2021–2024 wykorzystane zostaną instrumenty, określone w programach rządowych, w tym w Krajowym Programie Opieki nad Zabytkami oraz wojewódzkich, w tym w „Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2020–2023” i w innych dokumentach o charakterze planistycznym i strategicznym, a także użyte zostaną narzędzia i środki własne Gminy Miasto Kutno oraz partnerów uczestniczących w realizacji programu t.j. Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, samorządowych instytucji kultury, kościołów oraz organizacji pozarządowych. Powodzenie realizacji programu wymaga współdziałania tych podmiotów. Zakłada się, że cele określone w Programie będą osiągnięte w wyniku:

- współpracy władz Miasta Kutno z Łódzkim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz organizacjami i związkami, których działania obejmują np. ochronę dziedzictwa kulturowego;
- inicjatywy własnej władz Miasta Kutno.

Program realizowany będzie poprzez wykonanie wskazanych zadań, na rzecz osiągnięcia przyjętych w nim priorytetów. Podstawę instrumentarium stanowią obowiązujące przepisy prawa oraz zawarte w nich regulacje. Dotyczą one instrumentów ekonomiczno – prawnych, społecznych oraz finansów publicznych. Zakłada się, że zadania określone w niniejszym Programie będą wykonywane za pomocą:

1. instrumentów prawnych:

- wynikających z obowiązujących przepisów prawnych,
- wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków obiektów będących własnością Miasta Kutno,
- wykonywanie decyzji administracyjnych z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami, np. wojewódzkiego konserwatora zabytków;

2. instrumentów finansowych:

- finansowanie prac konserwatorskich przy obiektach zabytkowych będących własnością Miasta Kutno,
- udzielanie dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków,
- korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacje, subwencje,
- ustawa z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym,
- ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych,
- ustawa z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadku i darowizn,
- współpraca pomiędzy podmiotami publicznymi a sektorem prywatnym w ramach „Partnerstwa publicznego-prywatnego” (PPP);

3. instrumentów społecznych:

- prowadzenie działań z zakresu współpracy i współdziałania z właścicielami oraz użytkownikami zabytków (władzami kościelnymi i parafiami, organizacjami pozarządowymi, osobami fizycznymi), a także edukacja i informacja odnośnie dziedzictwa kulturowego Miasta Kutno,
- pozyskanie poparcia społecznego na rzecz ochrony środowiska kulturowego, informacja na temat znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju powiatu, współdziałanie z organizacjami społecznymi;

4. instrumentów koordynacji:

- realizacja projektów i programów gminy Miasto Kutno, dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego powiatu (np. strategia rozwoju, plany rozwoju lokalnego, programy rozwoju infrastruktury, programy ochrony środowiska przyrodniczego, programy prac konserwatorskich, studia i analizy, koncepcje, plany rewitalizacji),
- współpraca z wojewódzkim konserwatorem zabytków;

5. instrumentów kontrolnych:

- monitorowanie gminnej ewidencji zabytków i „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Kutno na lata 2021–2024”,
- oceny zmian w zagospodarowaniu przestrzennym Miasta Kutno,
- sporządzanie co dwa lata sprawozdania z realizacji „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Kutno na lata 2021–2024” oraz aktualizacja Programu związana z ustawowym czteroletnim okresem obowiązywania,
- monitorowanie stanu zachowania i funkcjonowania środowiska kulturowego,
- prowadzenie stałej obserwacji procesów i zjawisk istotnych z punktu widzenia realizacji Programu.

9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami

Zgodnie z art. 87 ust. 5 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami za monitorowanie realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami odpowiada prezydent miasta, który co dwa lata sporządza stosowne sprawozdanie i przedstawia je radzie miasta. Niezwłocznie po zatwierdzeniu uchwałą Rady Miasta Kutno „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Kutno na lata 2021–2024”, Wydział Gospodarki Przestrzennej Urzędu Miasta Kutno zajmie się wdrożeniem, realizacją, monitoringiem i sprawozdaniem realizacji Programu. Wykonanie sprawozdania, powinno być poprzedzone oceną poziomu realizacji Programu, uwzględniające wykonanie zadań, które zostały przyjęte do wypełnienia w czteroletnim okresie obowiązywania Programu oraz efektywność wcielenia ich w życie.

Kryteria i wskaźniki prowadzenia oceny realizowanych zadań:

1. W ramach priorytetu I: Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego gminy

- Poziom (w %) wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami
- Wartość finansowa zrealizowanych kompleksowych programów rewaloryzacji i rewitalizacji oraz liczba obiektów poddanych rewaloryzacji w ramach tych programów

- Wartość finansowa wykonanych prac remontowo-konserwatorskich przy zabytkach oraz liczba obiektów poddanych ww. pracom
- 2. W ramach priorytetu II: Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego**
- Poziom (w %) objęcia terenu gminy wykonanymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego
  - Liczba podjętych działań
- 3. W ramach priorytetu III: Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości**
- Liczba opracowanych prac studialnych
  - Liczba zrealizowanych konkursów, wystaw, działań edukacyjnych na terenie gminy
  - Liczba opracowanych, wydanych wydawnictw (w tym folderów promocyjnych, przewodników)
  - Liczba osób zwiedzających muzea itp.

10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami

Właściciele zabytków – osoby fizyczne lub jednostki organizacyjne posiadające tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego, finansują prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane. Działania te wchodzą w zakres sprawowanej przez właścicieli opieki i ochrony nad zabytkiem, polegającej w szczególności na zabezpieczeniu i utrzymaniu zabytku wraz z otoczeniem w jak najlepszym stanie zgodnie z zapisami ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami.

Właściciele mają prawo i możliwość pozyskiwania funduszy na dofinansowanie prac przy zabytkach ze źródeł publicznych krajowych (budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego), zagranicznych (fundusze Unii Europejskiej) oraz innych, w tym prywatnych (np. od osób fizycznych i prawnych, organizacji pozarządowych). Poniżej zaprezentowano możliwości finansowania opieki nad zabytkami, wskazując najważniejsze źródła pozyskiwania funduszy na ten cel.

Finansowanie działań należy opierać na środkach własnych oraz możliwych dofinansowaniach ze strony Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu (projekty resortowe – priorytety), Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków Województwa Łódzkiego (prace konserwatorskie przy zabytkach nieruchomych i ruchomych, wpisanych do rejestru zabytków). Optymalnym rozwiązaniem jest przeniesienie części ciężaru finansowania działań z zakresu ochrony zabytków na inwestorów indywidualnych (np. adaptacja dla potrzeb komercyjnych historycznych budynków, przy zachowaniu formy i detalu historycznego). Ponadto źródłami finansowania działań mogą być fundusze regionalne i krajowe.

Źródła publiczne – środki krajowe

Budżet państwa:

- **Minister Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu**
Narodowy Fundusz Ochrony Zabytków – Istotą funkcjonowania państwowego funduszu celowego jest ratowanie najbardziej zagrożonych zabytków.

Ochrona zabytków - Celem programu jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, realizowane poprzez konserwację i rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych oraz ich udostępnianie na cele publiczne. Osoby fizyczne są uprawnione do składania wniosków w tym programie.

Kultura cyfrowa - Celem programu jest udostępnianie i umożliwianie ponownego wykorzystywania zasobów cyfrowych do celów popularyzacyjnych, edukacyjnych i naukowych, uwzględniające opracowanie i digitalizację zasobów dziedzictwa kulturowego.

Ochrona zabytków archeologicznych - Celem programu jest ochrona dziedzictwa archeologicznego poprzez wspieranie kluczowych dla tego obszaru zadań, obejmujących rozpoznanie i dokumentację zasobów dziedzictwa archeologicznego oraz opracowanie i publikację wyników przeprowadzonych badań archeologicznych.

Wspieranie działań muzealnych - Celem programu jest wspieranie działalności w zakresie opieki konserwatorskiej nad muzealiami, archiwaliami i księgozbiorami, a także prezentacji zbiorów w postaci atrakcyjnych poznawczo projektów wystawienniczych i wydawniczych.

Kultura ludowa i tradycyjna - Celem programu jest wspieranie zjawisk związanych ze spuścizną kultur tradycyjnych, transformacjami (przekształceniami i przemianami) poszczególnych elementów oraz współczesnymi kontekstami ich występowania.

Miejsca pamięci i trwałe upamiętnienia w kraju - Celem programu jest wspieranie samorządów w zapewnianiu stabilnej opieki nad najważniejszymi miejscami pamięci, stanowiącymi materialne świadectwo wydarzeń kluczowych dla narodowej tożsamości.

- **Fundusz kościelny**

Celem jest wspieranie działań takich jak konserwacja i remonty obiektów sakralnych i kościelnych o wartości zabytkowej z dotacji Ministra Administracji i Cyfryzacji. Dotacją mogą być objęte podstawowe prace zabezpieczające obiekt: remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie, odgrzybianie, izolacja, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, odgromowej, przeciwwłamaniowej i przeciwpożarowej.

- **Fundusz Termomodernizacji i Remontów**

Celem rządowego programu wsparcia remontów i termomodernizacji jest poprawa stanu technicznego istniejących zasobów mieszkaniowych, ze szczególnym uwzględnieniem ich termomodernizacji. Fundusz może być wykorzystany dla poprawy stanu technicznego budynków komunalnych objętych ochroną konserwatorską.

Środki województwa łódzkiego

- **Budżet Województwa Łódzkiego**

W województwie łódzkim sprawę ustalenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków określa Uchwała Nr XXXI/629/12 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 18 grudnia 2012 r. W załączniku Nr 1 do Uchwały (*Regulamin określający zasady, tryb udzielania oraz rozliczania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków województwa łódzkiego*) do tej uchwały stwierdzono, że „Celem przyznania dotacji jest

poprawa stanu zachowania dziedzictwa kulturowego w województwie łódzkim i promowanie jego walorów wśród mieszkańców oraz udostępnianie zabytków na cele publiczne.”

Dotacja z budżetu Województwa Łódzkiego na wykonanie prac lub robót budowlanych przy jednym i tym samym zabytku może być udzielona w wysokości do 50% ogółu nakładów na te prace lub roboty. Jeżeli zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową albo wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych albo gdy sytuacja wymaga niezwłocznego podjęcia prac lub robót budowlanych przy zabytku, dotacja może być udzielona w wysokości do 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót budowlanych.

Dotacje mogą być udzielane na wykonanie prac lub robót budowlanych przy zabytku nieruchomym, ruchomym lub archeologicznym, jeżeli zabytek ten łącznie spełnia następujące kryteria: jest wpisany do rejestru zabytków województwa łódzkiego; znajduje się na stałe w granicach administracyjnych województwa łódzkiego; posiada duże znaczenie dla dziedzictwa kulturowego województwa łódzkiego, ze szczególnym uwzględnieniem jego wartości historycznej, naukowej lub artystycznej oraz dostępności na potrzeby społeczne, turystyczne, kulturalne lub edukacyjne. O dotację może ubiegać się każdy podmiot posiadający tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, ograniczonego prawa rzeczowego, trwałego zarządu albo stosunku zobowiązaniowego. Wysokość środków przeznaczonych na dotację ustalana jest corocznie w budżecie województwa.

- **Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków**

Celem jest dotowanie prac konserwatorskich i restauratorskich przy zabytkach wpisanych na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz na prace konserwatorskie, restauratorskie oraz roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków usytuowanych na terenie województwa łódzkiego.

- **Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**

Celem Funduszu jest dofinansowanie zadań dotyczących realizacji przedsięwzięć związanych z edukacją ekologiczną, ochroną przyrody i krajobrazu, ochroną powietrza, gospodarką odpadami i ochroną powierzchni ziemi oraz zasobów wodnych, badaniami naukowymi, a także monitorowaniem środowiska.

Środki organów stanowiących gminy.

Zasady udzielania dotacji określają uchwały organów w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków. Dotacja może zostać udzielona do wysokości 50% nakładów koniecznych na wykonanie przez wykonawcę prac lub robót budowlanych przy zabytku, które wykonawca wykona w roku następującym po złożeniu wniosku o udzielenie dotacji. Łączną kwotę dotacji w danym roku budżetowym określa uchwała budżetowa.

Rada Miasta Kutno w dniu 24 czerwca 2008 r. podjęła uchwałę Nr XXIII/243/08 w sprawie zasad i trybu udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków niestanowiących własności Miasta Kutno, sposobu ich rozliczania i kontroli wykonywania zleconych zadań. Uchwała obowiązuje do dnia dzisiejszego.

Źródła publiczne - środki zagraniczne.

Poza podstawowymi źródłami finansowania jakimi są środki publiczne pochodzące z budżetu państwa oraz budżetów samorządów, finansowanie ochrony zabytków odbywa się również przy znaczącym udziale funduszy pochodzących z Unii Europejskiej⁷⁹ na poziomie krajowym i wojewódzkim.

Konkurs „Zabytek Zadbany”⁸⁰

Właściciele, posiadacze i zarządcy obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków, po wykonaniu ich rewitalizacji mogą brać udział w konkursie „Zabytek Zadbany”. Ocenie Jury podlega jakość i zakres prac konserwatorskich, restauratorskich lub budowlanych, a także wykonane rewitalizacje zabytków architektury. „Zabytek Zadbany” to doroczny konkurs Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu oraz Generalnego Konserwatora Zabytków. Od 2011 roku za przebieg konkursu odpowiada Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Konkurs stawia sobie za cel upowszechnianie najlepszych przykładów właściwego utrzymania i zagospodarowania obiektów. Dodatkowo niesie walor edukacyjny poprzez popularyzację wiedzy dotyczącej właściwego postępowania z zabytkami architektury w trakcie ich użytkowania oraz prowadzonych remontów i adaptacji. Celem konkursu jest również promowanie właściwego użytkowania zabytkowych obiektów, ochrony „substancji zabytkowej” podczas wykonywanych remontów, utrzymanie estetycznego wyglądu budowli wraz z otoczeniem, które nierzadko także wpisane jest do rejestru zabytków.

Obiekty można zgłaszać w 6 kategoriach:

1. Utrwalenie wartości zabytkowej obiektu.
2. Rewaloryzacja przestrzeni kulturowej i krajobrazu (w tym założenia dworskie i pałacowe).
3. Adaptacja obiektów zabytkowych.
4. Architektura i budownictwo drewniane.
5. Architektura przemysłowa i budownictwo inżynieryjne.
6. Kategoria specjalna: właściwe użytkowanie i stała opieka nad zabytkiem.

11. Bibliografia

1. Czyżewski Tomasz, Pejzaż rudymmentarny, Kutno 2011.
2. Dębski Grzegorz; Ratusz Miejski w Kutnie – historia i współczesność [w] Kutnowski Biuletyn Muzealny. T.1.
3. Drzewiecki Zbigniew, Cmentarz parafialny w Kutnie, T. 1, Ząbki 2009.
4. Ginter Artur, „Dokumentacja.Inwentarz zabytków masowych znalezionych na obszarze Rynku Zduńskiego w Kutnie w 2019 roku”, Owczary 2020.
5. Gminny Program Opieki Nad Zabytkami. Poradnik metodyczny, Warszawa, 2008 r.. opracowany przez zespół Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków.

⁷⁹ Na dzień opracowania Programu nie zostały jeszcze opublikowane programy unijne, z których można będzie korzystać w perspektywie okresu 2021-2027.

⁸⁰ <https://www.gov.pl/web/kultura/sport/zabytek-zadbany> dostęp 24 lipca 2021 r.

6. Filipowicz Paweł, Pałac saski w Kutnie na tle przekształceń przestrzeni miejskiej [w] Pałac pocztowy Augusta III w świetle najnowszych badań, Kutno 2014.
7. Kacalak Sylwia; Rzeźba po kutnowsku [w] Studia i materiały z dziejów Kutna i powiatu pod red. Grzegorza Skrzyneckiego. T. 2.
8. Kacalak Sylwia, Pradzieje Kutna i doliny Ochni [w] Kutno poprzez wieki, pod red. Jana Szymczaka, T.1, Kutno-Łódź, 2011.
9. Kin-Rzymkowska Grażyna, Rozwój przestrzenny miasta, urbanistyka i architektura, zabytki [w] Kutno poprzez wieki, pod red. Jana Szymczaka, T. 2. Kutno-Łódź 2011.
10. Krawczyk Bogdan, Królewski pałac podróżny w Kutnie, (Dzieje i architektura). Kutnowskie Zeszyty Regionalne, T. VI, Kutno 2002.
11. Krawczyk Bogdan, Budowlane problemy techniczne królewskiej stacji pocztowej Augusta III. Stan obecny i perspektywy realizacji [w] Pałac pocztowy Augusta III w świetle najnowszych badań, Kutno 2014.
12. Kutno. Dzieje miasta, red. Ryszard Rosin, Warszawa-Łódź, 1984.
13. Latos Andrzej, Prace rewaloryzacyjne w zabytkowym Parku Wiosny Ludów w Kutnie; Kutno 2015.
14. Latos Andrzej, Przyrodnicze obiekty na terenie powiatu kutnowskiego będące pod szczególną ochroną prawną [w] Kutnowskie Zeszyty Regionalne, T. VII, Kutno 2003.
15. Lechowicz Zbigniew, Wyniki badań wykopaliskowych przeprowadzonych w królewskim pałacu pocztowym w Kutnie w lipcu i sierpniu 2004 r. [w] Pałac pocztowy Augusta III w świetle najnowszych badań, Kutno 2014.
16. Lesiak Henryk, Szlakiem dworów regionu kutnowskiego, Kutno 2007.
17. Lesiak Henryk; Z dziejów dworu, siedziby Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Kutnowskiej [w] Kutnowskie Zeszyty Regionalne, T.XVI, Kutno 2012.
18. Liberska-Marinow Bożenna M., Rzeźba z Kutna rodem, Łódź 2008.
19. Matysiak Jerzy, Osiński Dariusz, Pietrzak Janusz, Badania archeologiczno-architektoniczne przeprowadzone na dziedzińcu królewskiego pałacu podróżnego (tzw. Pałacu Saskiego) w latach 1997-1998, [w] Pałac pocztowy Augusta III w świetle najnowszych badań, Kutno 2014
20. Nowak Tadeusz; Kutno i Łąkoszyn do schyłku XVI wieku, [w] Kutno poprzez wieki, pod red. Jana Szymczaka, T.1, Kutno 2011.
21. Pakuła Rafał; Wybrane obiekty dworkowe powiatu kutnowskiego w szerokim zarysie historyczno-konserwatorskim [w] Kutnowskie Zeszyty Regionalne, T. XVI, Kutno 2012.
22. Pisarek Stanisław, Kościół Parafialny pw. Św. Wawrzyńca Diakona i Męczennika w Kutnie, Kutno 2011.
23. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego oraz plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego miasta Łodzi 2030.
24. Program rewitalizacji Miasta Kutna na lata 2015-2023.
25. Rychter Mariusz, Stasiak Sylwia, Badania archeologiczne na dziedzińcu ratusza kutnowskiego w latach 2006-2008 [w] Pałac jednego króla, dwóch państw i dwóch kultur. Unia polsko-saska 1697-1763. Eseje, program edukacyjno-multimedialny.

26. Saramonowicz Jacek; Kutno i powiat kutnowski w II Rzeczypospolitej. Kutno 2012.
27. Skuza Tomasz, Glinda Monika; Zabytki regionu kutnowskiego. Szlaki turystyczne. Kutno 2006.
28. Sprawozdanie z realizacji Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2016–2019. Stadium 2018–2019; Łódź 2020.
29. Stankiewicz Robert, Twórczość kutnowskich rzeźbiarzy nieprofesjonalnych [w] Kutnowskie Zeszyty Regionalne T. XXIII, Kutno 2019.
30. Stasiak Piotr, Królewska stacja pocztowa Augusta III. Zarys dziejów [w] Pałac pocztowy Augusta III w świetle najnowszych badań, Kutno 2014.
31. Stasiak Piotr, Pałac ukryty w miejskim pejzażu – podróżna rezydencja Augusta III w Kutnie [w] Pałac jednego króla, dwóch państw i dwóch kultur. Unia polsko-saska 1697–1763. Eseje, program edukacyjno-multimedialny.
32. Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030.
33. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kutna.
34. Sutowicz Andrzej, „Wykonanie prac konserwatorskich i restauratorskich przy zabytkowych XIX wiecznych organach z Kościoła p.w. św. Wawrzyńca w Kutnie” [w] Kutnowskie Zeszyty Regionalne T. XVII, Kutno 2013.
35. Szymczak Paweł, Artyści ludowi Ziemi Kutnowskiej, Kutno 2010.
36. Szymczak Paweł; O tożsamości mieszkańców Kutnowskiego [w] Kutno poprzez wieki pod red. Jana Szymczaka. T. 2. Kutno-Łódź 2011.
37. Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2020–2023 (WPOnZ).

Strony internetowe WWW:

- <http://www.powiatkutno.eu/turystyka>
- www.um.kutno.pl
- www.tpzk.eu
- www.nid.pl
- www.lodzkie.pl
- www.muzeumkutno.com
- www.kdk.net.pl
- www.bibliokutno.pl
- <http://www.wuoz-lodz.pl/>
- <http://folklor-kutno.pl/50-lat-zpitzk/>

12. Załączniki

Wykaz drzew pomnikowych na terenie Miasta Kutno⁸¹

Lp.	Lokalizacja pomnika przyrody	Gatunek	Wysokość	Obwód pnia na wysokości 1,3 m	Orzeczenie		
					wydał	numer	data
1	Park miejski im. Wiosny Ludów	Dąb szypułkowy	21	553	PWRN w Łodzi	Orzeczenie Nr 12	15.03.1955
		Dąb szypułkowy	22	361			
		Dąb szypułkowy	18	364			
2	Park im. Wiosny Ludów (przy alejce prowadzącej do Muzeum Bitwy nad Bzurą)	Kasztanowiec biały	18	276	Wicewojewoda Płocki	Orzeczenie Nr 64	4.03.1982
		Świerk pospolity	18	270			
3	Park miejski im. Wiosny Ludów (przy alejce prowadzącej do Muzeum Bitwy nad Bzurą)	Grab zwyczajny	18	101	Wicewojewoda Płocki	Orzeczenie Nr 64	4.03.1982
		Grab zwyczajny	18	85			
4	ul. Kard. Stefana Wyszyńskiego 5	Dąb szypułkowy	12	330	Rada Miasta Kutno	Uchwała Nr XIV/126/07	25.09.2007
		Dąb szypułkowy	10	236			
5	ul. Dąbrowskiego Teren I LO im. J. H. Dąbrowskiego	Topola biała	25	Pierśnica 386	Wojewoda Płocki	Rozporządzenie Nr 6/96	17.01.1996

Wykaz obiektów i obszarów na terenie miasta Kutno wpisanych do rejestru zabytków nieruchomości województwa łódzkiego (stan na 31 marca 2021 roku).⁸²

- ul. Barcewicza
  1. aleja zabytkowa, fragment Alei Barcewicza, ul. Barcewicza, XIX/XX w., – wpisana do rejestru zabytków nr A/20; decyzja WUOZ-640/235/2004 z dnia 16 września 2004 roku
- ul. Barlickiego
  1. dom mieszkalny, ul. Barlickiego 14 (d. Barlickiego 20), mur., 2. poł. XIX w., – wpisany do rejestru zabytków nr 1140; decyzja KL.V-680/18/74 z dnia 1 czerwca 1974 roku

⁸¹ Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody <http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/search.jsf#> (dostęp 10.06. 2021 r.)

⁸² Opracowano na podstawie: https://www.nid.pl/pl/Informacje_ogolne/Zabytki_w_Polsce/rejestr-zabytkow/zestawienia-zabytkow-nieruchomych/, dostęp 21.05.2021r.

2. dom mieszkalny, ul. Barlickiego 16 (d. Barlickiego 22), mur., poł. XIX w., - wpisany do rejestru zabytków nr 1141; decyzja KL.V-680/19/74 z dnia 1 czerwca 1974 roku
- ul. Bema
    1. koszary (ob. dom mieszkalny) w zespole Folwarku Miejskiego, ul. Bema 1, mur., 1. poł. XIX w., - wpisany do rejestru zabytków nr 411; decyzja KL.IV-680/100/67 z dnia 11 lipca 1967 roku
  - ul. Kilińskiego
    1. kamienica (d. kino „Moderna”), ul. Kilińskiego 1, mur., k. XIX w., - wpisana do rejestru zabytków Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego - 20 - Poz. 5476 nr 1142; decyzja KS.V-680/20/74 z dnia 1 czerwca 1974 roku
  - ul. Kochanowskiego
    1. Zespół Młyna Motorowego (dom młynarza, młyn, budynek gospodarczy), mur., pocz. XX w., - wpisany do rejestru zabytków nr 642; decyzja PSOZ.5340-48/93 z dnia 10 września 1993 roku
      - a) młyn mur. 1910 r.,
      - b) budynek gospodarczy mur. 1912 r.,
      - c) dom młynarza mur. 1912 r.
  - ul. Kościuszki
    1. Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny ul. Kościuszki 4, 8 i 10 - wpisany do rejestru zabytków nr 1136; decyzja KS.V-680/14/74 z dnia 1 czerwca 1974 roku
    2. dwór Szomańskich, ul. Kościuszki 9, drewn., mur., 2. poł. XVIII w. - wpisany do rejestru zabytków nr 1143; decyzja KS.V-680/21/74 z dnia 1 czerwca 1974 roku
  - ul. Królewska
    1. Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny ul. Królewskiej - wpisany do rejestru zabytków nr 1133; decyzja KS.V-680/11/74 z dnia 1 czerwca 1974 roku
  - ul. 29 Listopada
    1. dom naczelnika miasta (z oficyną), ul. 29 Listopada 2, mur., 1897 r., - wpisany do rejestru zabytków nr 1147; decyzja KS.V-680/25/74 z dnia 1 czerwca 1974 roku oraz rejestru zabytków nr 629; decyzja PSOZ-5340/44/91 z dnia 28 listopada 1991 roku
    2. willa Troczewskiego (ob. Urząd Stanu Cywilnego), ul. 29 Listopada 4, mur., 1897r., - wpisany do rejestru zabytków nr 1144; decyzja KS.V-680/22/74 z dnia 1 czerwca 1974 roku (rewitalizacja w 2018 r.)
    3. Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny ul. 29 Listopada 16, 18, 20 - wpisany do rejestru zabytków nr 1135; decyzja KS.V-680/13/74 z dnia 1 czerwca 1974 roku
  - ul. Łąkoszyńska
    1. kościół pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika, ul. Łąkoszyńska 11, mur., 1909-1912 r., - wpisany do rejestru zabytków nr 445; decyzja z dnia 17 marca 1978 roku
  - ul. Matejki
    1. dom mieszkalny, ul. Matejki 8, mur., 1927-1929 r. - wpisany do rejestru zabytków nr 655; decyzja PSOZ.5340-66/97 z dnia 3 grudnia 1997 roku

- ul. Mickiewicza
  1. dom mieszkalny w Zespole Browaru, ul. Mickiewicza 5, mur., ok 1850 r., – wpisany do Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego – 21 – Poz. 5476 rejestru zabytków nr 1146; decyzja KS.V-680/24/74 z dnia 1 czerwca 1974 roku
- ul. Narutowicza
  1. pałac Saski (pałac podróżny Augusta III), ul. Narutowicza 2 (pl. Piłsudskiego 19), mur., 1750-1753 r., w znacznym stopniu zniszczony w wyniku pożaru w 2003 r., – wpisany do rejestru zabytków nr 17; decyzja KL.IV-680/99/67 z dnia 11 lipca 1967 roku
  2. Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny ul. Narutowicza 3, 5, 5a, 10 i 12 – wpisany do rejestru zabytków nr 1137; decyzja KS.V-680/15/74 z dnia 1 czerwca 1974 roku
  3. dwór Chlewickich, tzw. „dworek modrzewiowy”, ul. Narutowicza 20, drewn., 1. poł. XIX w., – wpisany do rejestru zabytków nr 16; decyzja KL.IV.680/101/67 z dnia 11 lipca 1967 r. (remont kapitalny budynku w 2013 r.)
- ul. Pałacowa
  1. pałac w Zespole pałacowym „Gierałty”, ul. Pałacowa, mur., 1781-1785 r., – wpisany do rejestru zabytków nr 19; decyzja KL.IV.680/59/67 z dnia 1 czerwca 1967 roku (rewitalizacja w 2019 r.)
  2. oficyna (prawa) w Zespole pałacowym „Gierałty”, ul. Pałacowa, mur., 1781-1785r., – wpisana do rejestru zabytków nr 388; decyzja KL.IV.680/60/67 z dnia 1 czerwca 1967 roku (rewitalizacja w 2019 r.)
  3. oficyna (lewa) w Zespole pałacowym „Gierałty”, ul. Pałacowa, mur., 1781-1785 r., – wpisana do rejestru zabytków nr 389; decyzja KL.IV.680/61/67 z dnia 1 czerwca 1967 roku (rewitalizacja w 2019 r.)
  4. kaplica grobowa w Zespole pałacowym „Gierałty”, ul. Pałacowa, mur., poł. XIX w.,- wpisana do rejestru zabytków nr 18; decyzja KL.IV.680/58/67 z dnia 1 czerwca 1967 roku
  5. park pałacowy w Zespole pałacowym „Gierałty”, ul. Pałacowa, 1781-1785 r., – wpisany do rejestru zabytków nr 351; decyzja KL.IV.680/62/67 z dnia 1 czerwca 1967 roku (rewitalizacja w latach 2013-2014 r.)
- pl. marsz. J. Piłsudskiego
  1. Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny Placu Piłsudskiego – wpisany do rejestru zabytków nr 1131; decyzja KS.V-680/9/74 z dnia 1 czerwca 1974 roku
  2. dom mieszkalny, pl. Piłsudskiego 10 (d. 19 Stycznia 10), mur., 1846 r., – wpisany do rejestru zabytków nr 590; decyzja KL.5340-22/88 z dnia 28 marca 1988 roku
  3. ratusz w Zespole Ratusza, pl. Piłsudskiego 20, mur., 1843-1845 r. – wpisany do rejestru zabytków nr 347; decyzja KL.IV-680/98/67 z dnia 1 czerwca 1974 roku (modernizacja w 2021 r.)
- ul. Podrzeczna
  1. dom mieszkalny, ul. Podrzeczna 4, mur., 4. ćw. XIX w., – wpisany do rejestru zabytków nr 616; decyzja KL.5340-7/90 z dnia 24 maja 1990 roku Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego – 22 – Poz. 5476
- ul. Sienkiewicza
  1. aleja zabytkowa (drzewostan ul. Sienkiewicza – ul. Pałacowa) – wpisana do rejestru zabytków nr 1156; decyzja KS.V-660/34/74 z dnia 14 czerwca 1974 roku

2. zespół hotelu „Staropolskiego”, tzw. „Nowa Oberża”, ul. Sienkiewicza 2 (ul. Narutowicza 1), mur., 1843 r., – wpisany do rejestru zabytków nr 390; decyzja KL.IV.680/63/67 z dnia 7 czerwca 1967 roku
  3. kamienica, ul. Sienkiewicza 12 (d. Sienkiewicza 6), mur., ok. 1846 r., – wpisana do rejestru zabytków nr 1149; decyzja KL.V-680/27/74 z dnia 1 czerwca 1974 r. (remont kamienicy w 2013 r.)
- ul. Tarnowskiego
    1. cmentarz żydowski, ul. Tarnowskiego (ul. Spokojna -Tarnowskiego/Zdrojowa/Sobieskiego), przed 1793 r., – wpisany do rejestru zabytków nr 635; decyzja PSOZ.5340-24-3/92 z dnia 9 grudnia 1992 roku
  - ul. Teatralna
    1. Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny ul. Teatralnej i dawnego rynku Zduńskiego – wpisany do rejestru zabytków nr 1134; decyzja KS.V-680/12/74 z dnia 1 czerwca 1974 roku (rewitalizacja zakończona w 2021 roku)
  - ul. Toruńska
    1. karczma „Wygoda” (obecnie dom mieszkalny), ul. Toruńska 3, mur., 1. poł. XIX w., – wpisana do rejestru zabytków nr 412; decyzja KL.IV.680/102/67 z dnia 11 lipca 1967 roku
  - ul. Witosa
    1. dom naczelnika powiatu (obecnie Urząd Gminy Kutno), ul. Witosa 1, mur., 1826 r., wpisany do rejestru zabytków nr 1145; decyzja KL.V.680/23/74 z dnia 1 czerwca 1974 roku
  - plac Wolności
    1. Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny placu Wolności – wpisany do rejestru zabytków nr 1132; decyzja KS.V-680/10/74 z dnia 1 czerwca 1974 roku (rewitalizacja zakończona w 2021 roku)
  - ul. Wyszyńskiego
    1. kościół w Zespole Kościoła pw. św. Wawrzyńca Diakona i Męczennika, ul. Wyszyńskiego 2, mur., 1882-1886 r., – wpisany do rejestru zabytków nr 444; decyzja KL.III.680/10/78 z dnia 13 marca 1978 roku (organy kościoła parafialnego – instrument 20-głosowy o neogotyckim prospekcie, Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego – 23 – Poz. 5476 jednosekcyjny, wykonany przez Jana Szymańskiego z Warszawy w 1896 r. – rejestr zabytków B/178 decyzja nr WUOZ-B.5140.3.2012.AM z dnia 12 stycznia 2012 roku).
    2. zespół szpitala św. Walentego (szpital i kaplica), ul. Wyszyńskiego 11, mur., – wpisany do rejestru zabytków nr 1139; decyzja KL.V-660/17/74 z dnia 1 czerwca 1974 r.
  - ul. Zamenhofa
    1. Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny ul. Zamenhofa – domy nr: 2, 4, 6, 8 – wpisany do rejestru zabytków nr 1138; decyzja KS.V-680/16/74 z dnia 1 czerwca 1974 roku.

Wykaz nieruchomości stanowiących własność Miasta Kutno wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa łódzkiego.

L.p.	Adres	Zabytek	Użytkowanie/zarząd
1.	ul. Barcewicza	Aleja zabytkowa	Urząd Miasta Kutno
2.	ul. Bema	Zespół Folwarku Miejskiego	Zarząd Nieruchomości Miejskich
3.	ul. Kilińskiego 1	Kamienica d. Kino „Moderna”	Zarząd Nieruchomości Miejskich
4.	ul. Kochanowskiego	Zespół Młyna Motorowego	własność: Skarb Państwa, zarząd: Zarząd Nieruchomości Miejskich
5.	ul. Kościuszki 8	dom	Zarząd Nieruchomości Miejskich
6.	ul. 29 Listopada 4	Willa Troczewskiego	Urząd Miasta Kutno
7.	ul. Mickiewicza 5	Zespół Browaru	Zarząd Nieruchomości Miejskich
8.	ul. Narutowicza 2	Pałac Saski	Muzeum Regionalne w Kutnie
9.	ul. Narutowicza 20	Dwór Chlewicki (dworek modrzewiowy)	Zarząd Nieruchomości Miejskich
10.	Park Wiosny Ludów	Muzeum Bitwy nad Bzurą	Muzeum Regionalne w Kutnie
11.	pl. Piłsudskiego 20	Ratusz	Muzeum Regionalne w Kutnie
12.	ul. Sienkiewicza	Aleja Zabytkowa	Urząd Miasta Kutno
13.	ul. Wszyńskiego 11	Szpital św. Walentego	Zarząd Nieruchomości Miejskich
14.	ul. Królewska	Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny	Urząd Miasta Kutno
15.	plac Piłsudskiego - pas drogowy	Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny	Urząd Miasta Kutno
16.	plac Wolności - pas drogowy	Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny	Urząd Miasta Kutno
17.	ul. Teatralna i dawny Rynek Zduński - pas drogowy	Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny	Urząd Miasta Kutno

Wykaz stanowisk archeologicznych zamieszczony w Gminnej ewidencji zabytków Miasta Kutna

Nr stan. na rysunku Studium	Obszar AZP	Nr stan. na obszarze	Nr stan. w miejscowości	Miejscowość	Rodzaj stanowiska	Kultura (okres)
1	56-50	52	43	m. Kutno	1. ślad osad.	nowożytna
2	56-50	51	51	m. Kutno	1. ślad osad. 2. osada	starożytna nowożytna
3	56-50	53	44	m. Kutno	1. osada 2. ślad osad.	starożytna nowożytna
4	56-50	85	45	m. Kutno	1. osada 2. ślad osad.	O.W.R. wcz. średn.
5	56-50	86	46	m. Kutno	ślad osad.	starożytna
6	56-50	87	50	m. Kutno	ślad osad.	paleolit/mezolit
7	57-50	51	7	m. Kutno d.Łąkoszyn	osada	nowożytna
8	57-50	7	4	d.Łąkoszyn	1. ślad osad. 2. osada	halsztyński/lateński no- wożytna
9	57-50	6	5	d.Łąkoszyn	1. ślad osad. 2. osada 3. ślad osad. 4. osada	nowożytna O.W.R. średniowiecze no- wożytna
10	57-50	5	6	d.Łąkoszyn	1. osada 2. ślad osad. 3. osada	halsztacki, lateński no- wożytna średn./nowoż.
11	57-50	3	2	m. Kutno	1. osada 2. osada	średniowiecze nowożyt- na (XVIII-XIX)
12	57-51	54	38	m. Kutno	1. ślad osad. 2. ślad osad.	średniowiecze nowożyt- na
13	57-51	53	37	m. Kutno	1. ślad osad. 2. ślad osad.	paleolit/mezolit średnio- wiecze
14	57-51	55	39	m. Kutno	1. ślad osad. 2. ślad osad.	paleolit/mezolit wcz. śre- dniowiecze
15	57-51	56	40	m. Kutno	ślad osad.	późn.średniowiecze
16	57-51	57	41	m. Kutno	ślad osad.	późn.średniowiecze
17	57-51	58	42	m. Kutno	ślad osad.	późn.średniowiecze

18	56-51	26	52	m. Kutno	1. ślad osad. 2. ślad osad.	średniowiecze nowożytna
19	56-51	2	1	m. Kutno (d.wieś Bielawki)	1. cmentarzysko 2. ślad osad. 3. osada	EB - epoka brązu starożytność późn. średn./nowoż.
20	56-51	95	57	m. Kutno	ślad osad.	O.W.R.
21	56-51	94	56	m. Kutno	1. ślad osad. 2. osada	średniowiecze nowożytna
22	56-51	93	55	m. Kutno	osada	późn.średn./nowoż.
23	56-51	92	54	m. Kutno	osada	późn.średn./nowoż.
24	56-51	73	53	m. Kutno	1. ślad osad. 2. osada	średniowiecze późn. średn./nowoż.
25	57-50	6	5	m. Kutno	1. ślad osad. 2. osada 3. ślad osad. 4. osada	neolit OWR średniowiecze nowoż.
26				m. Kutno	cmentarzysko	kul. przeworska
27			Józefów - stan. 2	m. Kutno	osada	kul. przeworska
28	57-50	4	3	m. Kutno	osada	średn./nowoż.
29	57-50	12	-	Nowa Wieś	1. osada 2. osada 3. ślad osad. 4. osada	OWR średniowiecze nowożyt. starożytność

Wyjaśnienie oznaczeń stanowisk archeologicznych:

- EK - epoka kamienia,
- H/L-przełom okresu halsztackiego na lateński,
- N - neolit,
- OWR - okres wpływów rzymskich,
- P/M - przełom paleolit/ mezolit,
- WŚR - wczesne średniowiecze,
- WEB - wczesna epoka brązu,
- ŚR - średniowiecze,
- EB - epoka brązu,
- PŚR - późne średniowiecze,
- WEŻ - wczesna epoka żelaza,
- NOW - okres nowożytny,
- STAR - stanowisko nieokreślone-starożytne.

Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego obowiązujące w gminie Miasto Kutno⁸³

1	MPZP	dla terenu położonego przy ul. Jesiennej i Zimowej
	UCHWAŁA	Rady Miejskiej w Kutnie Nr 66/VI/99 z dnia 12 stycznia 1999 r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 12/99, poz. 44
2	MPZP	dla terenu targowicy miejskiej przy ul. Narutowicza
	UCHWAŁA	Rady Miejskiej w Kutnie Nr 296/XXVI/2000 z dnia 30 czerwca 2000 r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 105, poz. 574
3	MPZP	dla terenu położonego przy ul. Grunwaldzkiej i Oporowskiej
	UCHWAŁA	Rady Miejskiej w Kutnie Nr 305/XXVI/2000 z dnia 30 czerwca 2000 r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 105, poz. 575
4	MPZP	dla obszaru położonego pomiędzy ul. Sienkiewicza, ul. Podrzeczną, Aleją Jana Pawła II i rzeką Ochnią
	UCHWAŁA	Rady Miasta Kutno Nr XLVII/432/14 z dnia 18 marca 2014 r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2014 r. poz. 1828
5	MPZP	dla terenu położonego przy ul. Staffa i Łąkoszyńskiej
	UCHWAŁA	UNIEWAŻNIENIE PLANU
	PUBLIKACJA	
6	MPZP	dla terenu położonego przy ul. Narutowicza
	UCHWAŁA	Rady Miasta Kutno Nr 449/XXXVII/2001 z dnia 28 czerwca 2001 r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 145, poz. 1819
7	MPZP	dla terenu położonego przy ul. Szymanowskiego, Szpitalnej i obwodnicy miasta Kutna
	UCHWAŁA	Rady Miasta Kutno Nr 470/XXXVIII/01 z dnia 31 lipca 2001 r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 172 , poz.2440
8	MPZP	Dla terenu położonego pomiędzy ulicami: Piwną, Objazdową i terenami PKP
	UCHWAŁA	Rady Miasta Kutno Nr 581/LI/2002 z dnia 25 czerwca 2002 r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 184. Poz. 2598
9	MPZP	dla obszaru położonego w Kutnie pomiędzy ul. M. Skłodowskiej-Curie, Gen. Maczka , Graniczną i granicą miasta Kutna
	UCHWAŁA	Rady Miasta Kutno Nr XLI/407/17 z dnia 20 czerwca 2017 r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2017 r. poz. 3167

⁸³ Stan prawny na dzień 31.05.2021 roku.

10	MPZP	dla terenu położonego pomiędzy ul. Skłęczkowską , ul. Józefów i obwodnicą m. Kutna
	UCHWAŁA	Rady Miasta Kutno Nr XIV/109/07 z dnia 25 września 2007 r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 340, poz. 3046
11	MPZP	dla obszaru położonego pomiędzy ulicami: Toruńską, Jesienną, Głogową, Łąkową, Zimową, Raszewską, Rzeczną i Stanisława Barei
	UCHWAŁA	Rady Miasta Kutno Nr XLVII/448/17 z dnia 14 listopada 2017 r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2017 r. poz. 5074
12	MPZP	dla terenu położonego przy ul. Skłęczkowskiej i projektowanej ul. Wschodniej
	UCHWAŁA	Rady Miasta Kutno Nr XX/210/12 z dnia 29.05.2012r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2012 r. poz. 2087
	Zmiana planu	Uchwała Rady Miasta Kutno Nr XLII/413/13 z dnia 17.12.2013 r. Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2014 r. poz 281
13	MPZP	Dla terenu położonego pomiędzy ulicami Różaną, Północną, Kasztanową i linią wysokiego napięcia
	UCHWAŁA	Rady Miasta Kutno Nr XI/156/03 z dnia 9 grudnia 2003 r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 29, poz. 318
14	MPZP	dla terenu położonego przy ul. Skłęczkowskiej
	UCHWAŁA	Rady Miasta Kutno Nr X/130/03 z dnia 28 października 2003 r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 351, poz. 3483
15	MPZP	Dla terenu położonego w kwartale ulic Chodkiewicza, Sobieskiego, Północnej i Kościuszki
	UCHWAŁA	Rady Miasta Kutno Nr X/129/03 z dnia 28 października 2003 r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 351, poz. 3482
16	MPZP	Dla terenu położonego pomiędzy ulicami Troczewskiego, Warszawskie Przedmieście i linią kolejową PKP
	UCHWAŁA	Rady Miasta Kutno Nr XXVII/333/05 z dnia 29 marca 2005 r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 102, poz. 1017
17	MPZP	dla terenu położonego w rejonie ulic: Skłęczkowskiej, Bohaterów Walk nad Bzurą i Wschodniej
	UCHWAŁA	Rady Miasta Kutno Nr XVI/146/07 z dnia 27 listopada 2007r. zmiana: uchwała Nr XIV/137/15 z dnia 29 września 2015 r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2007 r. Nr 395, poz. 4127; z 2015 r., poz. 4261

18	MPZP	Dla terenu położonego pomiędzy ul. Skłęczkowską , torami PKP i granicą miasta Kutna
	UCHWAŁA	Rady Miasta Kutno Nr XXIII/247/08 z dnia 24 czerwca 2008 r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 268, poz. 2376
19	MPZP	Dla terenu położonego pomiędzy ulicami: Piwną , Objazdową, Łęczycką, Matejki, Łąkoszyńską i torami PKP
	UCHWAŁA	Rady Miasta Kutno Nr XXXIX/414/09 z dnia 8 września 2009 r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 309, poz. 2595
20	MPZP	Dla terenu położonego pomiędzy ulicami: ul. Metalowa, ul. Wschodnią i terenami jednostki wojskowej
	UCHWAŁA	Rady Miasta Kutno Nr XLI/443/09 z dnia 3 listopada 2009 r.
	PUBLIKACJA	DZ. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 360, poz. 2926
21	MPZP	dla obszaru położonego przy ul. Oporowskiej i ul. Żwirki i Wigury
	UCHWAŁA	Rady Miasta Kutno Nr XLI/447/09 z dnia 3 listopada 2009 r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 363, poz. 2963
	Zmiana planu	Uchwała Rady Miasta Kutno Nr XXII/342/13 z 30 kwietnia 2013 r. Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2013 r. poz. 2742
22	MPZP	dla terenu położonego pomiędzy ul. Jesienną, rzeką Ochnią i granicą miasta Kutno
	UCHWAŁA	Rady Miasta Kutno Nr XLI/449/09 z dnia 3 listopada 2009 r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 360, poz.2927
23	MPZP	Dla obszaru położonego pomiędzy ulicami: Graniczną, Gen. Maczka, Rejtana, Obr. Pokoju, Wygoda, Toruńską i wschodnią granicą ogrodów działkowych
	UCHWAŁA	Rady Miasta Kutno Nr XLIV/535/10 z dnia 30 marca 2010 r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 149, poz. 1227
	Sprostowanie błędu	Uchwała Rady Miasta Kutno XLVII/582/10 z 28 lipca 2010 r. Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 236, poz. 1904
24	MPZP	Dla obszaru położonego pomiędzy ul. Skłęczkowską, ul. Metalową, ul. Wschodnią i rzeką Ochnią
	UCHWAŁA	Rady Miasta Kutno Nr XLVI/557/10 z dnia 29 czerwca 2010 r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 224, poz. 1817
	Zmiana planu	Uchwała Rady Miasta Kutno Nr XLVII/449/17 z dnia 14 listopada 2017 r. Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2017 r. poz. 5075

25	MPZP	Dla terenu położonego pomiędzy ulicą Mickiewicza, ulicą Rzeczną i rzeką Ochnią
	UCHWAŁA	Rady Miasta Kutno Nr LIII/608/10 z dnia 26 października 2010 r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 347, poz. 3063
26	MPZP	Dla terenu położonego pomiędzy ulicami: Różaną, Północną, Kościuszki i granicą miasta Kutno
	UCHWAŁA	Rady Miasta Kutno Nr LI/479/18 z dnia 13 lutego 2018 r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2018 r., poz. 1064
27	MPZP	dla terenu położonego przy ul. Skłęczkowskiej, ul. Południowej, granicy miasta Kutna i wschodniej granicy planu miejscowego ul. Skłęczkowskiej i ul. Wschodniej
	UCHWAŁA	Rady Miasta Kutno Nr IX/99/11 z dnia 28 czerwca 2011 r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 230, poz. 2386
28	MPZP	Dla terenu położonego pomiędzy ul. Jesienną , rzeką Głogowianką i granicą m. Kutna
	UCHWAŁA	Rady Miasta Kutno Nr XIX/189/12 z dnia 27 marca 2012 r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2012 r. poz. 1539 i poz. 1541
29	MPZP	Dla terenu położonego pomiędzy ul. Łąkoszyńską , ul. Objazdową , torami PKP i wschodnią granicą planu przy ul. Staffa
	UCHWAŁA	Rady Miasta Kutno Nr XIX/191/12 z dnia 27 marca 2012 r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2012 r. poz. 1540 i poz. 1542
30	MPZP	dla terenu pomiędzy ulicami: Oporowską, Lipową, Zieloną, Grunwaldzką i obwodnicą miasta Kutno
	UCHWAŁA	Rady Miasta Kutno Nr XXXII/341/13 z dnia 30 kwietnia 2013 r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2013 r. poz. 3346 i 3347
31	MPZP	Dla terenu położonego w Kutnie przy ul. Oporowskiej
	UCHWAŁA	Rady Miasta Kutno Nr XVII/158/19 z dnia 29 listopada 2019 r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2020 r. poz. 160
32	MPZP	dla terenu położonego w Kutnie przy ul. Grunwaldzkiej i ul. Żwirki i Wigury
	UCHWAŁA	Rady Miasta Kutno Nr XLI/396/13 z dnia 12 listopada 2013 r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2013 r. poz. 5015

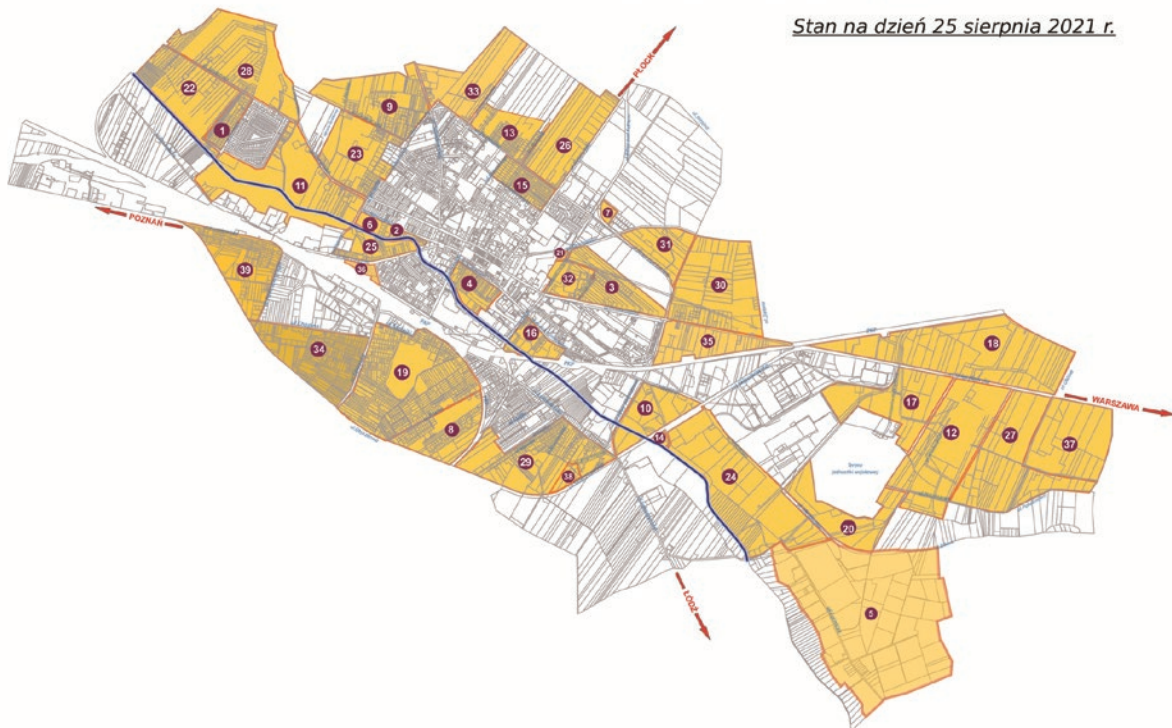

33	MPZP	dla obszaru położonego w Kutnie pomiędzy ul. Kasztanową, ul. Północną, ul. M. Skłodowskiej – Curie i granicą miasta Kutna
	UCHWAŁA	Rady Miasta Kutno Nr LV/502/14 z dnia 30 września 2014r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2014 r. poz. 3851
34	MPZP	dla obszaru położonego w Kutnie pomiędzy ulicami Chopina, Łęczycką i Objazdową
	UCHWAŁA	Rady Miasta Kutno Nr XXII/236/16 z dnia 26 kwietnia 2016 r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2016 r. poz. 2173
35	MPZP	dla obszaru położonego w Kutnie pomiędzy ul. Grunwaldzką i torami PKP
	UCHWAŁA	Rady Miasta Kutno Nr XXVII/290/16 z dnia 20 września 2016 r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2016 r. poz. 4236
	Zmiana planu	Uchwała Rady Miasta Kutno Nr VIII/89/19 z dnia 14 maja 2019 r. Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2019 r. poz. 3228
36	MPZP	Dla obszaru położonego w Kutnie przy ul. Jagiellońskiej i ulicy Mickiewicza
	UCHWAŁA	Rady Miasta Kutno Nr XXXIX/378/17 z dnia 9 maja 2017 r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2017 r. poz. 2674
37	MPZP	Dla obszaru położonego w Kutnie pomiędzy ulicami: Skłęczkowską, Poprzeczną, Stalową i granicą miasta Kutno
	UCHWAŁA	Rady Miasta Kutno Nr LVI/547/18z dnia 26 czerwca 2018 r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2018 r. poz. 3536 i poz. 4014
38	MPZP	Dla obszaru położonego w Kutnie pomiędzy przy ulicy Armii Krajowej i ulicy Objazdowej
	UCHWAŁA	Rady Miasta Kutno Nr VIII/90/19 z dnia 14 maja 2019 r.
	PUBLIKACJA	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2019 r. poz. 3229

Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego obowiązujące w gminie Miasto Kutno

ROZMIESZCZENIE OBOWIAZUJĄCYCH PLANÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO - m. KUTNO

Stan na dzień 25 sierpnia 2021 r.

Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego będące w przygotowaniu w gminie Miasto Kutno

ROZMIESZCZENIE MIEJSCOWYCH PLANÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO W TRAKCIE OPRACOWANIA

Stan na dzień 25 sierpnia 2021 r.

